

imperio sunt, constat: ergo hoc videndum est, utrum eos qui imperant, & eos qui parent imperio, dissimileis ac diuersos esse oporteat, an eosdē, per omne vitæ tempus. Perspicuū enim est, ex hac diuisione disciplinæ rationem pendēre, vt qualis huius quæstionis distinctio fuerit, talem ciuium disciplinam esse oporteat. Si igitur alter tanto alteris antecellerēt, quāto deos & heroes hominibus præstare existimamus: vt primū statim corpore longè essent proceriores, deinde animo multo excellentiores, ita vt incontrouersa, & in prōptu posita esset eorum qui imperāt, præ iis qui sub imperio sunt, excellentia: perspicuū est satius fore semper illos quidem præesse atque imperare, hos verò imperio parēre omnino. Quādo autem non est hoc inuētū aut paratu facile, neque ita euenit, vt ait Scylax apud Indos fieri, reges esse tantopere iis qui sub eorum imperio sunt, præstanteis: nimirū propter multas causas ciues omnes similiter imperandi & parendi vicissim, & pro sua quisque parte sint participes necesse est. nam & æquale seu æquum, est idem similibus: & reipubl. administrandæ formam, quæ contra ius sit cōstituta, manere difficile est. cum iis enim qui sub imperio sunt, coniuncti sunt & cōspirant omnes, qui in regione sunt, rerum nouarū cupidi: & ut ij qui temp. administrāt, tot sint numero, vt hos omneis superare queāt, vnum quiddam eorū est quæ fieri non possunt. Verumenimverò quin ij, qui ciuitati præsunt atque imperant, iis qui sub imperio sunt, antecellere debeant, nemo in controuersiam vocat. Quomodo igitur hæc futura sint, & quomodo reipublicæ administrationis consortes sint futuri, scriptori legum videndum est. Dictum verò est hac de re suprā. natura enim eligēdi facultatē dedit, quæ fecit eorū, qui sunt iidem genere & numero, alios iuuenes, alios senes: quorum illos quidem decet parēre, hos verò imperare. Nemo autem propter ætatem parens imperio, indignetur, neque se meliorem esse putet, præsertim qui sit hoc munus vicissim accepturus, vbi iustā ætatē attigerit. Quodā igitur modo iidē imperare & parēre imperio dicendi sunt, & quodāmodo alij; quare & quodāmodo eādē disciplinā adhibere necesse est, quodāmodo aliam. Nam & vt is qui bene imperaturus est, primū paruerit imperio, aiunt oportere. Imperiū autem, quemadmodū tertio libro dictum est, aliud est eius qui imperat, gratiā: aliud, eius qui imperio paret. atque horum illud quidem, imperium domini in seruos, seu herile dicimus: hoc verò, imperium in liberos. Differūt autem nonnulla eorū quæ imperātur, non factis & munerib⁹, sed sine. Quocirca honestū etiam iuuenibus iis qui liberi sunt, multa facta ac munita, quæ ministrorū propria videntur, administrare atque obire. nō enim tam per se differūt inter se actiones ad honestum & inhonestum,

A νων, τὸ δὴ σκοπεῖον, εἰ ἐτέροις εἶ) δεῖ τοῖς ἀρχόντας καὶ τοῖς ἀρχομένοις, ἢ τοῖς αὐτοῖς ἀγαθῶν. δὴλον γὰρ ὡς ἀκαταλείπειν δεήσει τὴν παιδείαν καὶ τὴν διαίρεσιν ταύτων. εἰ μὲν γὰρ εἴσομαι τοσοῦτον ἀγαθὲροντες ἀπὸ τῶν ἄλλων, ὅσον τοῖς θεοῖς καὶ τοῖς ἡρώεσσιν ἡγεμόνα τῶν ἀνθρώπων ἀγαθῶν, οὐδὲν ἄλλο ἐπισημασθήσεται πολίτην ἔχοντα ὑπερβολικῶς εἶπα καὶ τὴν ψυχῆν, ὥστε ἀαμφισβήτητον εἶ) καὶ φανερόν τινα ὑπερβολικῶς τοῖς ἀρχομένοις ἢ τῶν ἀρχόντων. δὴλον ὅτι βέλτιον αἰεὶ τοῖς αὐτοῖς τοῖς μὲν ἀρχόν, τοῖς δὲ ἀρχεσθαι καθάπαξ. ἐπεὶ ὅτι τὸ ἄγαθόν ἀγαθόν, ὅσο δὲ ἔστιν, ὡς ἂν ἐν Ἰνδοῖς φησὶ Σκύλαξ, εἶ) τοῖς βασιλέας τοσοῦτον ἀγαθὲροντας τῶν ἀρχομένων, φανερόν ὅτι ἀγαθὰ πολλὰ αἰτίας ἀγαθῶν πᾶσι τοῖς ὁμοίως κοινωνοῖν ἢ καὶ μέρος ἀρχόν ἢ ἀρχεσθαι. τὸ, τε γὰρ ἴσον ταύτων τοῖς ὁμοίοις καὶ χαλεπὸν μὲν ἢ πολιτείας ἢ σπουδακίαν παρὰ τὸ δίκαιον. καὶ γὰρ τῶν ἀρχομένων ὑπερβολικῶς, νεωτερίζει βυβλικῶς, πᾶσι τοῖς ἢ τῶν ἡρώεσσιν. τοσοῦτοις τε εἶ) τοῖς ἐν ταῖς πολιτεῖαις τῶν πλῆθος, ὡς εἶ) κρείττους πᾶσι ταύτων, ἐν τῶν ἀδωμάτων ἔστιν. ἀλλὰ μὲν ὅτι καὶ δεῖ τοῖς ἀρχόντας ἀγαθῶν τῶν ἀρχομένων, ἀαμφισβήτητον. πῶς οὖν ταῦτ' ἔσται, ἢ πῶς μετὰ τοῖς, δεῖ σκέψασθαι τὸ νομοθέτην. εἰρηται ὅτι πᾶσι ταῖς αὐτῶν. ἢ γὰρ φύσις δέδωκε * τῶν ἀρεσιν, * ποιήσασα αὐτῶν ταῦτα.

B ὑπερβολικῶς τοῖς ἀρχομένοις ἢ τῶν ἀρχόντων. δὴλον ὅτι βέλτιον αἰεὶ τοῖς αὐτοῖς τοῖς μὲν ἀρχόν, τοῖς δὲ ἀρχεσθαι καθάπαξ. ἐπεὶ ὅτι τὸ ἄγαθόν ἀγαθόν, ὅσο δὲ ἔστιν, ὡς ἂν ἐν Ἰνδοῖς φησὶ Σκύλαξ, εἶ) τοῖς βασιλέας τοσοῦτον ἀγαθὲροντας τῶν ἀρχομένων, φανερόν ὅτι ἀγαθὰ πολλὰ αἰτίας ἀγαθῶν πᾶσι τοῖς ὁμοίως κοινωνοῖν ἢ καὶ μέρος ἀρχόν ἢ ἀρχεσθαι. τὸ, τε γὰρ ἴσον ταύτων τοῖς ὁμοίοις καὶ χαλεπὸν μὲν ἢ πολιτείας ἢ σπουδακίαν παρὰ τὸ δίκαιον. καὶ γὰρ τῶν ἀρχομένων ὑπερβολικῶς, νεωτερίζει βυβλικῶς, πᾶσι τοῖς ἢ τῶν ἡρώεσσιν. τοσοῦτοις τε εἶ) τοῖς ἐν ταῖς πολιτεῖαις τῶν πλῆθος, ὡς εἶ) κρείττους πᾶσι ταύτων, ἐν τῶν ἀδωμάτων ἔστιν. ἀλλὰ μὲν ὅτι καὶ δεῖ τοῖς ἀρχόντας ἀγαθῶν τῶν ἀρχομένων, ἀαμφισβήτητον. πῶς οὖν ταῦτ' ἔσται, ἢ πῶς μετὰ τοῖς, δεῖ σκέψασθαι τὸ νομοθέτην. εἰρηται ὅτι πᾶσι ταῖς αὐτῶν. ἢ γὰρ φύσις δέδωκε * τῶν ἀρεσιν, * ποιήσασα αὐτῶν ταῦτα.

C τῶν ἀρχομένων ὑπερβολικῶς, νεωτερίζει βυβλικῶς, πᾶσι τοῖς ἢ τῶν ἡρώεσσιν. τοσοῦτοις τε εἶ) τοῖς ἐν ταῖς πολιτεῖαις τῶν πλῆθος, ὡς εἶ) κρείττους πᾶσι ταύτων, ἐν τῶν ἀδωμάτων ἔστιν. ἀλλὰ μὲν ὅτι καὶ δεῖ τοῖς ἀρχόντας ἀγαθῶν τῶν ἀρχομένων, ἀαμφισβήτητον. πῶς οὖν ταῦτ' ἔσται, ἢ πῶς μετὰ τοῖς, δεῖ σκέψασθαι τὸ νομοθέτην. εἰρηται ὅτι πᾶσι ταῖς αὐτῶν. ἢ γὰρ φύσις δέδωκε * τῶν ἀρεσιν, * ποιήσασα αὐτῶν ταῦτα.

D ἡρώεσσιν αὐτῶν. τοσοῦτοις τε εἶ) τοῖς ἐν ταῖς πολιτεῖαις τῶν πλῆθος, ὡς εἶ) κρείττους πᾶσι ταύτων, ἐν τῶν ἀδωμάτων ἔστιν. ἀλλὰ μὲν ὅτι καὶ δεῖ τοῖς ἀρχόντας ἀγαθῶν τῶν ἀρχομένων, ἀαμφισβήτητον. πῶς οὖν ταῦτ' ἔσται, ἢ πῶς μετὰ τοῖς, δεῖ σκέψασθαι τὸ νομοθέτην. εἰρηται ὅτι πᾶσι ταῖς αὐτῶν. ἢ γὰρ φύσις δέδωκε * τῶν ἀρεσιν, * ποιήσασα αὐτῶν ταῦτα.

E καὶ τῶν παιδείας ἐστὶν ὡς τῶν αὐτῶν ἀγαθῶν. ἐστὶ δὲ ὡς ἐτέροις εἶ). τὸν τε γὰρ μνησκόντα καθάπαξ ἀρχόν, ἀρχομένω φασι δεῖν πᾶσι ταῖς. ἐστὶ δὲ ἀρχή, καθάπαξ ἐν τοῖς πᾶσι ταῖς εἰρηται λόγοις, ἢ μὲν, ὅτι ἀρχόντος ἀρχή, ἢ ὅτι ἀρχομένω. τούτων ὅτι, τῶν μὲν, δεσποτικῶς εἶ) φασὶν, τῶν δὲ ἐλευθέρων. ἀγαθῶν δὲ ἐστὶ τῶν ἐπιτακτικῶν, ἢ τοῖς ἔργοις, ἀλλὰ τῶν πᾶσι ἐνεκα. δεῖ πολλὰ τῶν εἶ) δοξασιῶν ἀγαθῶν ἔργων, καὶ τῶν νέων τοῖς ἐλευθέροις

ὡς ἐν τῷ τέλει, καὶ τῷ πινος ἔνεκεν. ἐπεὶ δὲ πολίτου καὶ ἀρχόντος πῶς αὐτῶν ἀρετῶν εἶναι φαίμεν, ἔτι τῶ ἀείσου ἀνδρός· τὸν δὲ αὐτὸν ἀρχομένον τε δὲν γίγνεται, πρῶτον καὶ ἀρχόντα ὕστερον, τῶν δὲ εἴη τῶ νομοθετῆ ὑπερματευτέον, ὅπως αἱ ἀρεταὶ ἀγαθοὶ γίγνεται, ἔτι τῶ πινος ἐπιτηδύμῳ· καὶ τῶ τέλος τῆς ἀείσεως ζωῆς. διήρηται δὲ δύο μέρη τῆς ψυχῆς· ὧν τὸ μὲν, ἔχει λόγον καὶ αὐτὸ, τὸ δὲ, οὐκ ἔχει μὲν καὶ αὐτὸ, λόγῳ δὲ ὑποκακῶν διωκόμενον. ὧν φαίμεν τῶ ἀρετῶν εἶναι, καὶ αἱ ἀρετῶν ἀγαθὸς λέγεται πως. τούτων δὲ * ἐστὶν ποτέρῳ μᾶλλον τὸ τέλος, τοῖς μὲν οὕτω ἀρετῶν ὡς ἡμεῖς φαίμεν, οὐκ ἀδελφὸν πῶς λεκτέον. αἰεὶ γὰρ τὸ χεῖρον τῶ βελτίονος ὅστιν ἔνεκεν· καὶ τῶ το φανερόν ὁμοίως ἐν τε τοῖς καὶ τέχνῳ, ἔτι τοῖς καὶ φύσιν. βελτίον δὲ τὸ λόγον ἔχει· διήρηται τε διήρηται, καὶ ὅντιν εἰώτα μὲν ἔσπον ἀφαιρέσειν. ὁ μὲν γὰρ, ὑπερματευτέον ὅστιν λόγος, ὁ δὲ, θεωρητικὸς. ὡς αὐτῶς δύο ἀμείλιχον διήρηται καὶ τῶ τὸ μέρη, * δὴλον ὅτι καὶ τῶ ἀρετῶν εἶναι ἀι ἀλόγον ἐρεθισμὸν ἔχειν· καὶ δὲ τῶ τῶ φύσιν βελτίονος ἀρετῶν εἶναι τοῖς δυναμένοις τυγχάνειν, ἢ πασῶν, ἢ τοῖν δυοῖν. αἰεὶ γὰρ ἐκείτω τῶν ἀρετῶν τατων, ἔτι τυχεῖν ὅστιν ἀρετῶν. διήρηται ἔτι ἔτι πᾶς ὁ βίος εἰς ἀρετῶν καὶ εἰς ἀρετῶν, καὶ πόλεμον ἔτι εἰρήνην· καὶ τῶ ὑπερματευτέον, τὰ μὲν εἰς τὰ ἀμείλιχον καὶ χεῖρον, τὰ δὲ εἰς τὰ καλὰ. ὡς ὧν ἀμείλιχον πῶ αὐτῶ ἀρετῶν εἶναι, καὶ τοῖς τῆς ψυχῆς μέρησι, καὶ τῶ ὑπερματευτέον αὐτῶν· πόλεμον μὲν, εἰρήνην καὶ ἀρετῶν δὲ, ἀρετῶν· τὰ δὲ ἀμείλιχον καὶ χεῖρον, τῶ καλῶν ἔνεκεν. πρῶτον μὲν τῶ τῶν πολιτικῶν βλέποντι νομοθετητέον, καὶ καὶ τῶ μέρη τῆς ψυχῆς, καὶ καὶ τῶ ὑπερματευτέον αὐτῶν, μᾶλλον ἔτι πρῶτον καὶ βελτίον καὶ τὰ τέλη. τὸν αὐτὸν δὲ ἔσπον καὶ ὡς τῶ βίος, καὶ τῶ τῶ ὑπερματευτέον ἀφαιρέσειν. δὲ μὲν γὰρ ἀρετῶν διωκόμενον, καὶ πολυμειν, μᾶλλον δὲ εἰρήνην ἀρετῶν καὶ ἀρετῶν ἔτι τῶ ἀμείλιχον, ἔτι τῶ χεῖρον καὶ ἀρετῶν, τὰ δὲ καλὰ δὲ μᾶλλον. ὡς τε πρῶτον τῶ τῶ σπουδαῖο καὶ παιδείας εἶναι ὡς παιδευτέον, ἔτι τῶ ἀμείλιχον, ὅσα δὲ τῶ παιδείας. οἱ ἔτι τῶ ἀμείλιχον ἀρετῶν πολιτικῶν ἔτι Ελλήνων, καὶ τῶ νομοθετῶ οἱ τῶ ἀμείλιχον καὶ ἀρετῶν τῶ πολιτείας,

A quàm fine & eo cuius gratia obeuntur. Quoniam autem civis, & magistratus, & optimi viri eandem virtutem esse dicimus: eundem porro & prius oportet imperio parere, & posterius imperare: hoc negotium fuerit legum scriptori diligenter curandum, & quo modo viri boni fiant, quibusque studiis, & quis sit vitæ optimæ propositus finis. Dux autem animi partes distinctæ sunt: quarum altera ratione prædita est per se, altera non habet illa quidem rationem per se, sed rationi obtemperare potest. Atque harum animi partium virtutes eas esse dicimus, ex quibus vir bonus quodammodo dicitur. In vtra autem parte potius finis consistat, si queratur: iis quidem, qui animum ita partiuntur, ut partiri dicimus oportere; non est obscurum quomodo respondere debeant. Semper enim quod deterius est, eius quod melius est, gratia est. Atque hoc apparet similiter in iis rebus quæ natura valent, atque in iis quæ arte constant. At quæ pars animi ratione prædita est, melior ea est quæ non est. Rationis porro dux sunt partes, quo modo nos quidem dividere consuevimus. altera enim in agendo versatur, altera in contemplando. Quoniam igitur necesse est actiones ad eundem modum esse diuisas, quemadmodum ea quorum sunt actiones, diuisa sunt: hanc autem animi partem ita oportet esse diuisam, scilicet & harum partis animi partium actiones ex proportionem inter se respondere dicemus: & partis animi melioris actiones etiam meliores esse necesse est, iis qui possunt assequi, vel omnes, vel duas. Semper enim hoc cuique est optatissimum, quod ad potiendum est summum, summoque in gradu positum. Diuisa autem omnis vita est in negotium & otium, bellum & pacem. tum earum rerum quæ in actionem veniunt, alix sunt necessariæ & vtilis, alix honestæ: in quibus eadem adhibeatur electio necesse est, atque in animi partibus earumque actionibus: nempe ut bellum pacis gratia suscipiatur; negotium, otij; necessaria & vtilia, honestorum. Cum igitur vir moderandæ civitatis peritus in ferendis legibus hæc omnia intueri debeat, & ex animi partibus & ex earum actionibus tum maximè oportet eum leges dirigere ad meliora, atque ad fines. eademque ratio in vitæ generibus & rerum varietatibus ac dissimilitudinibus adhibenda est. Oportet enim negotia quidem & bella gerere posse: sed magis agitare pacem atque otium posse: & rerum quidem necessariarum atque vtilium agendarum facultatem habere, sed magis honestarum. Itaque ad hos propositos fines & pueri quamdiu in ea ætate sunt, & aliarum ætatum civis, qui institutionis indigent, erudiendi sunt. At ij qui nunc optimè omnium Græcorum rem suam publicam administrare existimantur, & ij legum scriptores, qui has reip. administrandæ formas instituerunt,

gr. ὡς ὁ πτ.

gr. δηλοῖται, alii leg. δηλοῖται δ' ὅτι ἐστὶν ὁ πτ. Locus est mendosissimus: sed sententia non est obscura.

gr. δηλοῖται, alii leg. δηλοῖται δ' ὅτι ἐστὶν ὁ πτ. Locus est mendosissimus: sed sententia non est obscura.

neque eorum quæ ad respubl. administrandas pertinent, descriptionem ad meliorem finem: neque leges & disciplinam civitatis ad omnes virtutes reperiuntur retulisse, sed ineptè ac stolidè ad eas quæ utilitatis speciem præ se ferunt, & quæ ad opes amplificandas, imperiâque iniusta obtinenda videntur accommodatior, deerrarunt. Similiter autem atque hi, quidam ex iis qui posterius scripserunt, idem pronuntiarunt. Nam Lacedæmoniorum reipubl. administrandæ rationem laudantes, finem legum scriptori propositum admirantur, quod leges omnes ad principatum obtinendum, rerumque potiendum, & ad bellum direxit: quæ cum ratione facilè coargui ac refelli possunt, tum re, & factò nuperrimè coniecta sunt. Nam quemadmodum plerique mortales longè latèque dominari fortunatum esse putant, quia hinc magna rerum secundarum suppeditatur facultas: sic & Thibro, & unusquisque eorum qui de Lacedæmoniorum reip. administrandæ ratione scripserunt, eorum legum scriptorem propterea videntur esse admirati, quia assidua in laboribus & in periculis exercitatio eis imperium in multos populos conciliauit atque iudicavit. Atqui perspicuum est, quandoquidem nunc Lacedæmonij desierunt principatum obtinere atque imperare, neque eos esse beatos, neque legum scriptorem bonum. Præterea verò hoc ridiculum est, eos in legibus permanentibus, nulla re obstante, quominus iisdem legibus vterentur, honestæ vitæ fructum perdidisse. Ne de principatu quidem & imperio rectè sentiunt: quod aiunt legis scriptorem magni facere videri oportere. Imperium enim in liberos, herili imperio iniustòque dominatu honestius, magisque cum virtute coniunctum est. Præterea non eò civitas beata existimanda est, neque legum scriptor iccirco laudandus est, quod civis ad imperium in finitimos occupandum exercuerit. Hæc enim magnum detrimentum afferunt. sequeretur enim scilicet, ut quicumque civis posset, is conari deberet plus vnus posse, quàm tota civitas, suæque civitati servitute oppressæ imperare. Quod Lacedæmonij crimini dant Pausaniæ regi, quamvis in tam alto honoris ac dignitatis gradu collocatus esset. Nec igitur ad civilem societatem accommodata est talis vlla ratio talisque lex, nec utilis, nec vera. Debet enim legum scriptor quæ sint eadem, & priuatim & publicè optima, in animis hominum ingenerare atque inferere: neque civis in rei militaris studio ea gratia oportet exerceri, ut eos, qui sunt indigni servitute, in servitutem redigant: sed primùm ut ipsi quidem ne aliis serviant: deinde ut principatum quærant eorum qui sub imperio sunt, utilitatis, non iniustæ in omne dominationis causa: postremò ut dominantur in eos qui servitute digni sunt.

Tom. III.

A ὅτε πρὸς τὸ βέλτιον τέλος φαίνονται οὐκ ἔχοντες τὰ πρὸς τῆς πολιτείας, οὔτε πρὸς πάσας τὰς ἀρετὰς τοὺς νόμους καὶ τὴν παιδείαν, ἀλλὰ φορτικῶς ἀπέκλιθεν πρὸς τὰς χρησίμους εἰς δοκούσας καὶ πλεονεκτικώτερας. ὡς ἀπλησίως ἢ τοῦτοιοις ἐτῶν ὑπερβύβηνες γραψόντων, ἀπεφήσαντο πλὴν αὐτῶν δόξαι. ἐπαμνοῦντες γὰρ τὴν Λακεδαιμονίῳ πολιτείᾳ, ἀγανταῖ ἔνομοθέτου τὸ σκεπτικόν, ὅτι πρῶτα πρὸς τὸ κρατεῖν ἐπὶ πρὸς πόλεμον ἐνομοθέτησεν· ἀ καὶ κατὰ τὸν λόγον ἐστὶν διέλεκτα, ἐ τοῖς ἔργοις ἐξελέλεκται νῦν. ὡς καὶ γὰρ οἱ πλείστοι τῶν ἀειθερόπων * ζητῶσι τῶν πολλῶν δεσποζῆν, γρ. ζήλον οἱ πολλὴν χρῆσιν γὰρ τῶν τυχευμάτων, οὐκ ἔστι καὶ * Θίβρων ἀγάμμος φαίνεται τὸν τῶν κ. Θίβρων Λακωνίων νομοθέτην. ἐ τῶν ἄλλων ἕκαστος τῶν γραφόντων πρὸς πολιτείας αὐτῶν, ὅτι ἔστι τὸ γυμνάσαι πρὸς τοὺς κινδύνους, πολλῶν ἔργων. καίτοι δὴ λον, ὡς ὅτι νῦν γὰρ οὐκ ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῖς Λάκωσι τὸ ἀρχῆν, οὐκ ἐξιδάμμενοι· ἐπὶ ὁ νομοθέτης ἀγαθός. ἐπὶ δὲ τῆτο γυοῖον, εἰ μόνοντες ἐν τοῖς νόμοις αὐτῶν, ἐ μηδενὸς ἐμποδίζοντος πρὸς τὸ χρῆσθαι τοῖς νόμοις, ἀποβεβλήκασι τὸ ζῆν καλῶς. οὐκ ὀρθῶς δὲ ἡπολαμβάνοισιν οὐδὲ πρὸς τῆς ἀρχῆς, καὶ δὲ ἡμῶντα φαίνεσθαι τὸν νομοθέτην. τῶν γὰρ δεσποτικῶς ἀρχῆν ἐ [τῶν] ἐλευθέρων ἀρχῆ καλλίων, ἐ μάλλον μετ' ἀρετῆς. ἐπὶ δὲ ἐ ἔστι τῆτο δὲ πλὴν πόλιν διδάμμενα νομίζῆν, ἐ τὸ νομοθέτην ἐπαμνῆν, ὅτι κρατεῖν ἠσκησεν ὅτι τῶν πέλας ἀρχῆν. ταῦτα γὰρ μετὰ τὴν ἐξῆ βλάβειν· δὴ λον γὰρ ὅτι καὶ τῶν πολιτῶν τῶν δυναμῶν τῆτο πειρατέον διώκειν, ὅπως διώηται τῆς οἰκείας πόλεως ἀρχῆν· ὅταν ἐγκαλοῦσιν οἱ Λάκωνες Πausaniæ τῶν βασιλέων, καὶ τῶν ἐχόντων τῆλικαὶ τῶν ἡμῶν· οὔτε δὲ πολιτικός τῶν τοῖτων λόγων καὶ νόμων ἔστις, ὅτε ὠφέλιμος, ὅτε δὴ καὶ ἐστὶ. * ταῦτα γὰρ αἰ- γρ. πῶτε δὲ μοχ, εἰμπ. δὲ τῶν πε τῶν ἴ. * πολεμικῶν ἀσκησιν ἐ τοῦτου χάριν δὲ κ. πολιτῶν, minus re- ἀτ. ἔστις, ἀλλ' ἵνα πρὸς τὸν μὲν αὐτῶν μὴ * δου- γρ. δουλο- λῶσιν ἑτέροις· ἐπειτα, ὅπως * ζητῶσι σιστ' γρ. ζήλον πλὴν ἡγεμονίας, τῆς ὠφελείας ἐνεκα τῆς ἀρχομένων, ἀλλὰ μὴ πρῶτων δεσποτίας· τῶν δὲ, * τὸ δεσποζῆν τῶν ἀξίων δουλοζῆν. γρ. πῶδ.

Ddd iij

ἕνας ὄντας ἕξ ἢ ποιεῖται πρὸς ἀλλήλους πλὴν
 γαμικῶν ὁμιλίαι. Δὲ δὲ ἀποβλέποντα
 νομοθετεῖν [ὡς] αὐτῶν πλὴν κοινωνίας,
 πρὸς αὐτοὺς τε καὶ τῶν ζῆν χρόνον, ἵνα συλ-
 λαβῶσιν τὴν ἡλικίαις ὅτι τὸ αὐτὸν χρό-
 νον, ἔ μὴ διαφωνῶσιν αἱ διωάμεισ· τῶ
 μὲν ἐπιδωαμὸν γυνῶν, τὸ δὲ, μὴ διωα-
 μῶν· ἢ αὐτῆς μὲν, ἢ δὲ ἀνδρὸς μὴ. αὐ-
 τα γὰρ ποιεῖ καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους, καὶ δια-
 φοράς. ἔπειτα, ἔ πρὸς τὴν τέκνων δια-
 δοχῶν. δὲ γὰρ ὅτε λῆσιν ὑπολείπεται τῆς
 ἡλικίας τὰ τέκνα τῶν πατέρων ἀόνητος γὰρ
 τοῖς μὲν πρεσβυτέροις ἢ χαίρει ὡς τὸ τέ-
 κνων, ἢ δὲ ὡς τῶν πατέρων βνήθια τοῖς
 τέκνοις· ὅτε λῆσιν πρὸς τὴν. πολλῶν γὰρ
 ἔχει διαχέραι· ἢ τε γὰρ αἰδώς ἢ πόνον ὑπὲρ τῶν
 τοῖς τοιούτοις, ὡς ὅτι ἡλικιώταις, ἔ ὡς τὴν
 οἰκονομίας ἐκκληματικὸν τι πρὸς τὴν. ἔπι
 δὲ, ὅτι ἀρχοὶ δὲ οὐ μετέβηκεν. ὅ-
 πως τὰ σώματα * τῶν γυνωμῶν ὑπάρχει
 πρὸς πλὴν ὅτι νομοθετοῦ βάλησιν. σχεδὸν δὲ
 πρὸς αὐτὰ συμβαίνει καὶ μίας ὅτι μέ-
 λησιν. ἔπειτα γὰρ ὡς τὴν τέλος τῶν γυνήσεως,
 ὡς ὅτι ὅτι πλῆστον εἰπεῖν, ἀνδράσι μὲν, ὅτι
 ἐβδομήκοντα ἔτη ἀεθμὸς ἔχεται, πεντή-
 κοντα δὲ γυναιξί, δὲ τὴν ἀρχὴν τῶν συζύ-
 ξεως καὶ τὴν ἡλικίαις εἰς τοῖς χρόνοις καὶ
 βαίνῃ τούτοις. ἔστι δὲ ὅτι νέων σωμασμός
 φαῦλος πρὸς τεκνοποιίας. ἐν γὰρ πᾶσι
 ζώοις ἀτελῆ τὰ τῶν νέων ἔκγονα, καὶ θηλυτό-
 κα μᾶλλον, καὶ μικρὰ τῶν μορφῶν. ὡς τὴν ἀ-
 ναγκῶν αὐτὸ τῶν συμβαίνει καὶ ὅτι τῶν ἀ-
 δεσπῶν. τεκμήριον δὲ. ἐν ὅσας γὰρ τῶν πό-
 λεων ὅτι χαλεπὸν τῶν νέους συζυγῶν
 καὶ νέας, ἀτελῆς καὶ μικρὰ τὰ σώματα εἰσιν.
 ἔπι δὲ ἐν τοῖς τόκοις αἱ νέαι πονοῦσι τε μάλ-
 λον καὶ διαφθείρονται πλείους. δὲ καὶ τῶν χη-
 σμῶν γυνῶν ἕνας φασὶ δὲ τῶν αὐτῶν αἰ-
 πῆσαι τοῖς Τροζηνίοις, ὡς πολλῶν διαφθ-
 ρῶν δὲ τῶν γαμίσκεται τῶν νεωτέρας,
 ἀλλ' ὅτι πρὸς τῶν καρπῶν κομιδῶν. ἔπι δὲ
 καὶ πρὸς σωμασμῶν συμφέρει τῶν ἐκδο-
 σῆς ποιεῖται πρεσβυτέρας· ἀκολαστέρας
 γὰρ εἰ δὲ δοχῶν νέαι χησάμεναι τῶν σωμα-
 σῆς. καὶ τὰ τῶν ἀρῶν τῶν σώματα βλάπτει-
 σθαι δοκεῖ πρὸς τῶν αὐξήσιν, ἐδὲ ἔπι τῶν *
 ἀπέρματος αὐξήσιν ποιεῖται τῶν σωμα-
 σῆς. καὶ γὰρ τούτου ὡς τῶν χρόνος, ὅτι
 ἔχει ὑποβαίνει πληθύνον ἔπι. δὲ τῶν μὲν ἀφ-
 μότῃ πρὸς τῶν ὀκτωσῆδεκα ἔτη ἡλικίαι

A inter se matrimonio coniungi oporteat. De-
 bet autem de hac societate leges ferre, spe-
 ctato & utroque eorum ipsorum, & vitæ tem-
 pore, ut ætatibus ad eandem opportunita-
 tem temporis conveniant & concurrant:
 neque vires & potestates discrepent, ut vir
 quidem gignere possit, fœmina non possit:
 aut fœmina possit, vir non possit. hæc enim
 discordias inter eos pariunt, & dissensio-
 nes. Secundo loco spectanda est filiorum
 successio. Oportet enim neque nimis filios
 parentibus ætate posteriores esse; (nam ut
 parentes natu grandiores nullum beneficii sui
 fructum à filiis vicissim percipere possunt;
 sic filij à parentibus nulla re iuvari, aut suble-
 uari queunt;) neque nimis propè ad paren-
 tum ætatem accedere: multa enim in hac re
 insunt incommoda. Nam & minor est erga
 taleis filiorum verecundia, tanquam æqua-
 leis, & ex ætatum propinquitate in admini-
 stratione rei familiaris querelæ & crimina-
 tiones proficisci solent. Postremò vnde ini-
 tio huc degressi sumus, videndum est le-
 gum scriptori, ut corpora eorum, qui pro-
 creantur, sint ad eius voluntatem apposita.

B Hæc igitur ferè omnia vna diligentia curaque
 continentur. Quoniam enim procreationis
 finis definitus est, viris quidem ad summum,
 annorum septuaginta numerus ultimus: fe-
 minis verò, quinquaginta: oportet coniu-
 gationis principium, quod ad eorum ætatem
 attinet, ad hæc tempora concurrere. Est au-
 tem adolescentulorum copulatio & coniu-
 nctio ad liberorum procreationem inepta. nam
 in omnibus animantibus adolescentium fœ-
 tus imperfecti sunt, & feminæ eduntur po-
 tiùs, quàm mares, & breui corporis figura.

D Quare necessariò hoc idem etiam in homini-
 bus evenit. Cui rei hoc argumento est, quòd
 quibuscumque in ciuitatibus hoc in more
 positum est ut adolescentibus cum puellis ado-
 lescentulis matrimonio iungantur, imperfe-
 ctis & breuibus corporibus præditi sunt. Præ-
 terea puellæ adolescentulæ & magis labo-
 rant in partu, & plures intereunt. Quapro-
 pter consultò Træzeniis oraculo responsum
 esse quidam dicunt, illa incommoda iis acci-
 dere propter talem causam, proinde quasi
 multæ mulieres interirent: quia iuniores ac
 minores natu in matrimonium collocarentur,
 non quòd fructus ante tempus colligeren-
 tur. Præterea verò & ad temperantiam ad-
 iuuat, elocare paulò ætate grandiores. vi-
 dentur enim esse intemperantiores ac libidi-
 nosiores eæ quæ valde puellæ rebus veneris
 vsæ sunt. Tum masculorum corporibus nocere
 videtur ad incrementum, si adhuc cor-
 pore crescente rebus veneris dent operam.
 huius enim tempus quoddam est defini-
 tum, extra quòd egrediens non ampliùs au-
 gescat. Quapropter fœminas quidem anno
 ætatis circiter duodeuicesimo conuenit in

κα. ὅτι γυνο-
 σῆσαι

Lamb. σώ-
 ματι. alij
 neutrum
 agnoscūt.

matrimonium collocare: mares verò anno circiter tricesimo septimo nuptiis alligare. Namq; hoc tempore facta coniunctio & corroboratis florentibusq; ac vigentibus corporib. erit opportuna, & ad procreationis liberorū pausam ac quietem tempestivè in eodē tempore utrisque cōcurrer. Præterea verò successio liberorum & parētibus & liberis erit opportuna: his quidem incunte ætatis robore ac vigore, si statim pro ratione temporis nati fuerint: illis verò ætate iam decrepita, & ad annum ætatis septuagesimum præcipitata. De coniugio igitur quo tempore sit conciliandū, dictum est. Anni autem tempore eo utendum est, quo etiā nunc utuntur multi: idq; pulchrè ac præclarè bruma huic congressioni faciendæ præfinita. Oportet igitur etiam eos ad liberorum procreationem ea iam cognoscere, & quæ à medicis dicuntur, & quæ à physicis. Nam & medici quibus potissimum temporibus corpora optimè sint affecta, satis accuratè explicāt: & physici, cū de ventis copiosè disputāt, tum vêtos aquilonareis australibus anteponunt. Sed quomodo affectis parentum corporibus plurimum iuventur, qui procreantur, in iis quidem, quæ de puerorū institutione dicētur, attentiùs & accuratiùs erit disputandū. nunc autem satis erit adumbrata quadam forma dicere. Nam neq; athletarum habitus ad bonā corporis constitutionem civili societati cōvenientem, nec ad bonā valetudinem, nec ad procreationē liberorum utilis est: neque is qui remediis & curationibus eger, quique valde laboriosus & morbis exercitus est, sed qui inter hos interiectus est. Habitu igitur corporis esse oportet laboribus perferendis durato atque assuefacto, sed assuefacto laboribus non violētis, neque ad vnum laborem exercitato, quemadmodū athletarum est, sed ad hominū liberorum actiones. Atque hæc ad viros similiter & ad mulieres pertinet. Oportet autem & mulieres prægnanteis seu gravidas suorū corporum curam habere, ne desidix se dedant, neque alimento utantur nimis tenui & subtili. Atque hoc facilè assequitur scriptor legū, si eis iter aliquod quotidianū ad cultū venerationemq; deorum eorum quibus sorte obtigit ut præsent gignēdis animantibus, iniunxerit ac mandauerit. Mētē verò earum contrā, atque corpora, desidiosius haberi in vita degenda cōuenit: nam quæ procreantur, multa à matre contrahere cernuntur: quemadmodum & quæ ex terra nascūtur, à terra. De exponēdis autē vel tollēdis partub⁹, lex esto, ne quid m̄acum & debile alatur. Propter multitudinē autē liberorū, ne plures sint quàm expediat, si gentiū instituta & leges vetēt procreata exponi: definitum esse oportet procreandorū liberorū numerum. Quod si quibus inter se copulatis & congressis, plures liberi quàm definitū sit, nascantur, prius quàm sensus & vita inferatur, abortus est fœtui inferendus. Quid enim pium ac religiosum sit, quid non, sensu & vita circumscriptum

A συζυγιώσας, τοῖς δὲ ἐπιτάχυνται τελευτῶν. ἢ μὲν ἔτι * τοσούτω γὰρ * ἀκμαζοῦσι
 τε τοῖς σώμασι συζυγίαι ἔσται, ἢ πρὸς τὴν
 παύσαν τῆς τεκνοποιίας συγκαταθήσεται
 τοῖς χρόνοις δικαίως. ἐπὶ δὲ ἡ ἀφαιρῆ τῶν
 τέκνων, τοῖς μὲν ἀφαιρῆς ἔσται τὸ ἀκμῆς,
 εἰ μὴ γίνῃται κατὰ λόγον ἀφαιρῆς * ἢ γένεσις.
 τοῖς δὲ ἤδη καταλελυμένης τῆς ἡλικίας
 πρὸς τὴν ἐβδόμη μὲντα εἰ μὴ ἀριθμῶν. πε.
 εἰ μὴ οὖν ἔτι ποτε δεῖ ποιεῖν τὴν συζυγίαν,
 εἴρηται. τοῖς δὲ πρὸς τὴν ὡραν χρόνοις, δεῖ
 χρῆσθαι, * οἷς οἱ πολλοὶ χρῶνται καλῶς ἢ γρ. ὡς οἱ π.
 νῦν, οἰσθητες χροῖνος τὴν σίωσιν
 ποιεῖν τῶν τελευτῶν. δεῖ δὲ καὶ αὐτοῖς ἤδη θεωρεῖν
 πρὸς τὴν τεκνοποιίαν, τὰ τε πρὸς τὴν ἰατρικὴν
 λεγόμενα, ἢ τὰ πρὸς τὴν φυσικὴν. οἷ τε γὰρ
 ἰατρικῶς καὶ φυσικῶς τὸ σωματικῶς λέγεσθαι,
 καὶ πρὸς τὴν φυσικὴν οἱ φυσικοὶ, τὰ βόρφα τῶν
 νοπίων ἐπανομιῶντες μάλλον. ποίων δὲ ἕνεκα
 τῶν σωματικῶν ὑπὸ τῶν χρόνων, μάλιστα ὄφελος εἴη
 * τοῖς χρονοῖς, ὅπως ἔσται μὲν μάλλον γρ. πῶς ἕνεκα
 λεκτέον ἐπὶ τοῖς πρὸς τὴν παιδονομίαν τύπων
 δὲ ἰκανὸν εἰπεῖν καὶ νῦν. ὅτε γὰρ ἢ τῶν ἀθλητικῶν
 χρῆσιμος ἔστι πρὸς πολιτικὴν ἀεξίαν,
 ὅτε πρὸς ὑγίαν, καὶ τεκνοποιίαν, ὅτε ἢ πε-
 ραπτικὴ καὶ κακοποιτικὴ λείπει, ἀλλ' ἡ
 μέση τούτων. πεπονημένω μὲν οὖν ἔχον
 δεῖ πρὸς ἔξιν. πεπονημένω δὲ πόνοις μὴ
 βιάσθαι. μὴ δὲ πρὸς ἕνα μόνον; ὡς πρὸς ἢ τῶν
 ἀθλητικῶν ἔστι, ἀλλὰ πρὸς τὰ * τὴν ἐλευθε- γρ. τῶν ἐλευ-
 ρων πρὸς τὴν οἰκονομίαν. ὁμοίως δὲ δεῖ ταῦτα ὑπὸ τῶν
 ἀφαιρῆς καὶ γυναιξί. χρῆ δὲ ἢ τὰς ἐκκύσεις
 ὅπως ἔσται τῶν σωματικῶν, μὴ ἀφαιρῆς,
 μὴ δὲ ἀφαιρῆς τῶν χρονοῖς. τῶν δὲ
 ῥάδων τὰ νομοθέτη ποιῆσαι, πρὸς τὰς ἐκκύσεις
 καὶ ἢ μέραν πῶς ποιεῖται πορεύσθαι πρὸς
 θεῶν ἀποθεραπείαν, τὴν εἰληχότων τῶν πρὸς
 τὴν γένεσιν ἡμῶν. τὴν μὲν τοῖς ἀφαιρῆς τῶν
 ναιπίων τῶν σωματικῶν ῥαθυμοτέρως ἀρμότιον
 ἀφαιρῆς. ἀποθεραπείαν γὰρ φαίνεται * τὰ γρ.
 νόμιμα τὴν ἐκκύσεις, ὡς πρὸς καὶ τὰ φύσιμα τῶν
 γῆς. περὶ δὲ ἀποθεραπείας καὶ τῶν γῆς τῶν γῆς
 μῶν, ἔστι νόμος, μὴ δὲν πεπονημένω τρέ-
 φῃ. ἀφαιρῆς δὲ πλῆθος τέκνων, εἰ μὴ ἢ τὰς ἐκκύσεις * γρ. τῶν ἐκκύ-
 τῶν ἐκκύσεις καὶ μὴ δὲν ἀποθεραπείαν τῶν γῆς
 γῆς μῶν. * ὡς πρὸς γὰρ δεῖ τὴν τεκνοποιίαν ὅ γρ. ὡς πρὸς
 πλῆθος. εἰ μὴ δὲ ἡσὶ γίνῃται πρὸς τὰς ἐκκύσεις
 σίωσιν ἀφαιρῆς, πρὸς ἀφαιρῆς ἐκκύσεις
 ἢ ζωῶν, ἐμποιεῖται δεῖ τὴν ἀφαιρῆς. ὅ γρ.
 ὅσον * καὶ ὅ μὴ, διωρισμένοι τῶν ἀφαιρῆς ἢ γρ. ἢ πρὸς
 τ.

γρ. ὡς οἱ π. Lamb. σιωσίν
 γρ. πῶς ἕνεκα
 γρ. τῶν ἐλευ-
 θεῶν
 γρ. πῶς ἕνεκα
 γρ. ὡς πρὸς
 γρ. ἢ πρὸς
 γρ. εἰ μὴ
 διωρισμένοι
 τ.

πῶς ζῆνέσται. ἐπεὶ δὲ ἡλικία δὲ ἀλι-
 κίας ἀδρὶ ἐ γυναικὶ διαίρεται, πότῃ δὲ
 χροῖα γῆ τῆς συζύξεως, καὶ πόσον
 χρόνον ἀφουργαῖν ἀρμότῃ πρὸς τεκνο-
 ποιῆσαι, ὠρίστω. τὰ γὰρ τῶν νεωτέρων
 ἔκγονα, κατὰ τὸν τῶν νεωτέρων, ἀτελή
 γὰρ καὶ τοῖς σώματι καὶ ταῖς ἀφρονοίαις. τὰ
 δὲ τῶν γηραιότερων, ἀσθενῆ. δὲ καὶ τὴν
 τῆς ἀφρονοίας ἀκμὴν· αὐτὴ δὲ ὅτι ἐν τοῖς
 πλείστοις, ὡς τὸν τῶν ποιητῶν πένες εἰρήκα-
 σιν, οἱ μετρωῦτες ταῖς ἐβδόμοσι τὴν ἡλι-
 κίαν, πρὸ τὸν χρόνον τὸν τῶν πενήκοντα
 ἐτῶν. ὥστε τέτταρον ἢ πέντε ἔτεσιν ὑπερ-
 βάλλοντα τὴν ἡλικίαν ταύτην, ἀφῆσθαι
 δὲ τῆς εἰς τὸ φανερὸν ἡμνήσεως. τὸ δὲ λοι-
 πόν, ὑγείας χάριν, ἢ τίνος ἄλλης τοιαύτης
 αἰτίας, φαίνεσθαι δεῖ ποιουμένων τὴν ὁμι-
 λίαν. πρὸς δὲ τῆς πρὸς ἄλλω ἢ πρὸς ἑλ-
 λην, ἔστω μὲν ἀπλῶς μὴ καλὸν ἀπολόμε-
 ρον φαίνεσθαι μηδαμῆ μηδαμῶς, ὅταν ἢ
 καὶ πρὸς ἀγορεύσει πόσις. πρὸς δὲ τὸν
 χρόνον τὸν τῆς τεκνοποιίας, εἰς τῆς φαινη-
 τῆς τοιοῦτον ἴδραν, ἀπῆμα ζημιούσθαι
 παρεπούση πρὸς τὴν ἀμύησιν.

Κ Ε Φ Α Λ. ΙΖ.

Γενομένων τῶν τέκνων ποῖα πῶς δεῖ τὴν
 ἐπιμελίαν εἶναι, καὶ ποῖα ἀγωγὴν ποιῆ-
 σθαι, μέλει τῶν ἐπιμαίων.

Γενομένων δὲ τῶν τέκνων, οἴεσθαι με-
 γάλω εἶναι διαφορὰν πρὸς τὴν
 σωματικὴν δυνάμιν, τὴν ἐπιμελίαν, ὅποια ἴσ-
 τὴν ἢ. φαίνεται δὲ ἀπὸ τῆς ἄλλων ζώων
 ἐπισκοπούσιν, ἐστὶ τῶν ἐθίων, οἷς ὅτι με-
 χέες ὅτι εἰσάγει τὴν πολεμικὴν ἔξιν, ἡ
 γὰρ πλεονεξία * πληθύνουσα ἐπιμελίαν, μάλι-
 στα οἰκεία τοῖς σώμασιν ἀνομιότερα δὲ, ἀπὸ
 τὰ νοσήματα. ἐπὶ δὲ καὶ κινήσεως, ὅσας ἐνδε-
 χέσθαι, ποιῆσθαι τηλικούτων συμφέρει.
 πρὸς δὲ τὸ μὴ ἀφῆσθαι τὰ μὴ δι-
 ἀπαλόγητα, χροῖα καὶ τὴν ἐνια τῶν ἐθ-
 νῶν ὀργάνοις ἴσιν μηχανικῶς· ἀ τὸ σῶμα
 ποιῆσθαι τοιοῦτων ἀσραβέως. συμφέρει δὲ ὅ-
 ρος καὶ πρὸς τὴν ψυχὴν σίτιν ἐξῆς ἐκ μι-
 κρῶν παιδῶν. τὸ γὰρ καὶ πρὸς ὑγίαν, καὶ
 πρὸς πολεμικὰς πρὸς ἐξῆς, διχρησάτων.
 δὲ τὸ πρὸς πολλοῖς ὅτι τῶν βαρβάρων ἔθος,
 τοῖς μὲν, εἰς πλεονεξίαν ἀποβάλλει τὰ κηρό-

A ac definitum erit. Quoniam autem ætatis
 initium viro & uxori, quando conciliare con-
 junctionem nuptialem incipere oporteat, de-
 finitum est; etiam hoc definitum sit quan-
 diu liberis procreandis eos operam dare
 conveniat. Nam ut juniorum, ita & gran-
 diorum natu foetus, inchoatis atque imper-
 fectis corporibus mentibusque nascuntur:
 eorum verò qui senio confecti sunt, sobo-
 les infirma atque imbecilla est. Quare id
 tempus præfinitur, in quo mens maximè
 viget ac floret. mentis autem flos ac vigor in
 plerisque est, quem quidam poetæ exposue-
 runt, qui hominis ætatem septenariis nu-
 meris metiuntur, anno circiter quinqu-
 gesimo. Itaque qui hanc ætatem qua-
 driennio aut quinquennio superat, is debet
 à manifesta procreatione solutus esse. De
 reliquo, valetudinis gratia, aut propter ta-
 lem aliquam causam, oportet eos videri inter
 se commisceri. De concubitu autem aut viri
 cum alia femina, aut femine cum alio viro,
 esto absolutè turpe & flagitiosum, alium aut
 aliam, vlla ratione vllòque pacto tangere vi-
 deri, cum & est & appellatur coniux. Quod
 si quis inter id tempus, quod procreationi li-
 berorum præfinitum est, in tali aliquo fa-
 cinore deprehendatur; tali infamia notetur,
 qualem peccati magnitudo grauitasque po-
 stulat.

CAPVT XVII.

*Liberi nati quomodo alendi, & ad septimum usque
 annum educandi.*

D
 L Iberis autem natis atque editis, mul-
 tum interesse existimandum est ad
 corporis vireis, quo cibo alantur. Ap-
 paret autem, si quis alias animanteis &
 nationes, quibus curæ est habitum bello
 aptum corpori inducere, animo percur-
 rat: lactis naturam exuberantem, esse
 alimentum corporibus maximè accom-
 modatum: sed quæ sit vini expert, propter
 morbos. Præterea & tantas agi-
 tationes, quantas qui sunt ea ætate, ferre
 possunt, adhibere prodest. Ne autem mem-
 bra propter teneritatem distorqueantur, v-
 tuntur etiam nunc nonnullæ nationes ma-
 chinis quibusdam & instrumentis soler-
 ter excogitatis: quæ corpus eorum, qui
 sunt id ætatis, à peruersione & distortio-
 ne tuentur. Prodest & statim ab ineunte
 ætate pueros frigoribus assuefacere. hoc e-
 nim & ad bonam valetudinem & ad actio-
 nes bellicas, vtilissimum est. Quocirca multi
 barbari hunc morem retinent, alij vt pue-
 ros simul atque nati sunt, in frigidum flumen

immergant : alij , vt breui integumento vestiant , quod Galli faciunt. Omnibus enim rebus quibus assuefieri possunt , statim ab ineunte ætate eos assuefacere melius est , dummodo sensim ac paulatim : facile autem exerceri potest puerorum habitus natura ad frigora perferenda , propter calorem. In prima igitur ætate talem diligentiam adhibere , & huic quàm simillimam , vtile est. Huic autem proxima vsque ad annos quinque , quam neque dum ad vllam disciplinam admouere , neque ad necessarios labores appellere par est , ne incrementum impediant ; tantam agitationem consequi debet , vt corporum segnitiam ac desidiam effugiat : quæ agitatio cum aliis rebus , tum ludo inducenda & comparanda est. Oportet autem ludos neque illiberales neque laboriosos , neque remissos ac dissolutos esse. Quales autem sermones qualesque fabellas audire debeant pueri id ætatis , iis magistratibus qui pueris regendis præfecti sunt , quos prædonomos Græci dicunt , curæ sit videre. Hæc enim omnia debent præcursionem quandam adhibere , viamque munire ad posteriores vitæ degendæ consuetudines & disputationes. Idcirco & lusiones pleræque , eorum studiorum quæ posterius seriò ab eis tractabuntur , imitationes esse debent. Vocis autem contentionibus & ploribus non rectè pueris interdicitur , qui legibus eos vocem contendere & plorare vetant. nam valent hæc ad incrementum. sunt corporibus exercitationum loco. Nam spiritus & animæ compressio iis qui in aliquo labore versantur , vireis suppeditat atque amplificat. quod & pueris vocem contendentibus accidit. Debent porrò ij qui pueris moderandis præfecti sunt , cum aliam horum vitæ degendæ consuetudinem attendere , tum maximè operam dare vt quàm minimè cum seruis versentur ; huic enim ætati etiam vsque ad annos septem necessariò domi victus subministratur. Ratio igitur postulat vt qui hac ætate sunt , ab auditionibus & spectaculis illiberalibus longè arceantur. Cum igitur vniuersè scriptor legum verborum obscenitatem ex ciuitate , siquid aliud , eiicere debeat ; (ex eo enim quòd aliquis , quodcumque verbum turpe in buccam veniat , facile proloquatur , nascitur proximè vt faciat ;) tum maximè à puerorum auribus oculisque remouere , ne quid tale vel loquantur vel audiant. Quòd si quis comperiat , aliquem eorum quæ legibus vetita sunt , aut dicere aut agere , isque liber sit quidem ille , sed nondum dignus qui in conuiujs publicis interfuit , habitus sit : & ignominia afficiendus , & verberibus castigandus est. si sit hac ætate superior , ignominia illiberalibus inurendus est , propterea quòd se seruorum similem moribus præbuerit.

A **Α** λμα ψυχρόν, τοῖς ᾧ, σέπασμα μικρόν ἀμπιχρῖν οἷ, Κελτοῖς. πρῶτα γὰρ ὅσα δυνατὸν ἐδίξην, διθύς* ἀρχομένων βέλτων ἀρ. ἀρχομένων. ἔτι δὲ ἐδίξην. ἐκ παρσαγωγῆς δὲ ἐδίξην. τῶ. quidā, ἀρχομένων. διθύς δὲ ἢ τῶν παιδῶν ἕξις, ἀφ' ἡμετέριαι, πρὸς τὴν τῶν ψυχῶν ἀσκησιν. πρὸς αὐτὴν τὴν πρὸς τὴν συμφέρει ποιῆσαι τὴν ἐπιμύθειαν τοιαύτην τε καὶ τὴν ταύτην πρὸς πλησίον τὴν δὲ ἐχομένην ταύτης ἡλικίας, μέχρι πέντε ἐτῶν, ἢ ἔτε πῶς πρὸς μὲθυσιν καλῶς ἐχθὲς παρσαγωγῆς οὐδεμίαν, ἔτε πρὸς ἀσκήσεις τῶν πόνους, ὅπως μὴ τὴν αὐξήσιν ἐμποδίσωσι, δεῖ τῶν σαύτης τῶν χρομῶν κινήσεως, ὡς τε ἀφ' οὐρανῶν τὴν ἀρχαίαν τῶν σωμῶν. ἢ γὰρ πρὸς ἀσκήσεις καὶ δι' ἄλλων πρὸς ἀσκήσεων, καὶ ἀφ' ἡμετέρας. δὲ δὲ ἐ τῶν παιδῶν ἐῖ) μήτε ἀεὶ ἀσκήσεις, μήτε ἐπιπόνους, μήτε ἀφ' ἡμετέρας. καὶ πρὸς λόγους ἢ ἐ μύθων, τοῖς ἡλικίας ἀκούειν δὲ τῶν τηλικούτοις, ἐπιμύθειας ἔγω τοῖς ἀρχομένοις, οἷς καλοῦσι παιδονόμοις. πρῶτα γὰρ δὲ τὰ τοιαῦτα παρσαγωγῆς πρὸς τῶν ὑπερῶν ἀσκήσεων. δὲ τῶν παιδῶν ἐῖ) δεῖ τῶν πολλὰς μιμήσεως τῶν ὑπερῶν* ἀσκήσεων ἀρχομένων. τῶν δὲ ἀφ' ἡμετέρας τῶν παιδῶν καὶ τῶν κλαυθμῶν, ὅτι ὁρθῶς ἀπαγορεύουσιν οἱ κωλύοντες ἐπὶ τοῖς νόμοις. συμφέρει γὰρ πρὸς αὐξήσιν. γὰρ γὰρ ἔστιν ἡλικία γυμνασία τοῖς σώμασιν. ἢ γὰρ τῶν πνεύματος καὶ ἡλικίας, ποιῆσαι τὴν ἰσχυρὰ τοῖς πόνους. ὁ συμβαίνει καὶ τοῖς παιδίοις ἀφ' ἡμετέρας. ἐπιμύθειον δὲ τοῖς παιδονόμοις τὴν ταύτην ἀφ' ἡμετέρας, τὴν τῶν ἀσκήσεων, καὶ ὅπως ὅτι ἡλικία μὲν δούλων ἔσται. ταύτην γὰρ τὴν ἡλικίαν, καὶ μέχρι τῶν ἐπιμύθειας, ἀφ' ἡμετέρας οἷοι τὴν ταύτην ἔχθρ. δι' ἡμετέρας οὐκ ἀπελαμῶν ἀπὸ τῶν ἀκουσῶν καὶ τῶν ὁραμῶν ἀφ' ἡμετέρας, καὶ τηλικούτοις οἷοι. ὅπως μὴ οὐκ ἀφ' ἡμετέρας ἐκ τῆς πόλεως, ὡς τῶν ἀφ' ἡμετέρας, δεῖ τὸν νομοθέτην ἐξορίξην. ἐκ τῶν γὰρ ἀφ' ἡμετέρας λέγειν οἷοι τῶν ἀφ' ἡμετέρας, γὰρ καὶ ὁ ποιῆσαι συνέγωγος. μάλιστα μὴ οὐκ ἐκ τῶν νέων, ὅπως μὴ τε λέγωσι, μὴ τε ἀκούωσι μηδὲν τοιοῦτον. ἐὰν δὲ τις φάσῃ τῶν πρὸς τῶν ἀφ' ἡμετέρας τῶν ἀφ' ἡμετέρας, τὴν μὴ ἐλαμῶν, μὴ πῶ δὲ καὶ ἀφ' ἡμετέρας ἡλικίας μὴ οὐκ ἐπὶ τοῖς συλλήτοις, ἀφ' ἡμετέρας καὶ ἀφ' ἡμετέρας καὶ πληκῶν τὸν ἢ πρὸς τῶν ἡλικίας ταύτης, ἀφ' ἡμετέρας ἀφ' ἡμετέρας, ἀφ' ἡμετέρας.

ἀρχομένων. τῶ. quidā, ἀρχομένων.

Lamb. ἀσκήσεων ἀφ' ἡμετέρας.

ἀφ' ἡμετέρας. τῶ. quidā, ἀφ' ἡμετέρας.

ποδωδίας χάειν. ἐπεὶ δὲ ἄλλοι τῶν ἰσοῦ-
των ἐξορίζονται, φαίνεται ὅτι καὶ ὁ θεω-
ρῆν, ἢ γραφῆς, ἢ λόγους ἀγῆμονας. ὅτι-
μῆδεις μὲν οὖν ἔστω τοῖς ἀρχαίοις μὴτεν μῆ-
τε ἀγαλμα, μῆτε γραφῶν εἶ) τοιούτων
πράξεων μίμησιν· εἰ μὴ πρὸς ἡσίοι θεοῖς
τοιούτοις, οἷς καὶ τὸν τωτασμὸν ἀποδιδω-
σιν ὁ νόμος· πρὸς δὲ τοῦτοις ἀφίησιν ὁ νόμος
τοῖς ἔχοντες ἡλικίας πλέον πρὸς ἡκούστων,
καὶ ἄλλοι αἰτεῖν καὶ τέκνων καὶ γυναικῶν
ἡμαλφῶν τοῖς θεοῖς. τοῖς δὲ νεώτεροις ἔτ'
ἰάμβων, ἔτε κωμωδίας θεατῶν νομοθετη-
τέον, πρὶν ἢ πῶν ἡλικίας λάβωσιν, ἐπὶ
καὶ κατὰ χρίσεως ἰσοπαρῆς κοινωθῆν ἡδὴ,
καὶ μέθης καὶ τῆς ἀπὸ τῶν ἰσοῦτων γιγνομέ-
νης βλάβης ἀπαθεῖς ἢ παιδεία ποιήσῃ
πρὸς τῶν νεώτερων τῶν ἐν πρὸς ἀδρομῆ
πεποιήματα τῶν λόγων ἔφερον δὲ ὅτι τῆς ἡ-
τέρας δεῖ δρῆσαι μάλλον, εἴτε μὴ δεῖ πρὸς
τον, εἴτε δεῖ ἀφ' ἀπορήσων, καὶ πῶς δεῖ
καὶ δὲ τῶν παρὸντα χαρῶν, ἐμνησθη μὲν ὡς
ἀναγκαῖον ἴσως γὰρ ἔκακῶς ἔλεγε ὁ τοιού-
τον Θεόδωρος ὁ τῆς τραγωδίας ἰσοκλει-
τῆς. ἔπειτα γὰρ πῶποτε πρὸς ἑαυτὸν πρὸς
εἰσαγῆν, ὅσδε τῶν ὀυτελῶν ἰσοκλειτῶν,
ὡς οἰκειουμένων * τῶν θεατῶν ταῖς πρὸς
ταῖς ἀκαῖς. συμβαίνει δὲ ταῦτο τῶν καὶ
πρὸς τῶν ἀφ' ἀπορῶν ὀμιλίας, καὶ πρὸς
ταῖς τῶν πρὸς ἀμῶν. πρὸς τῶν γὰρ ἐργασμῶν τῶν
πρὸς τῶν μάλλον. δεῖ δὲ τοῖς νεοῖς πρὸς τῶν
ποιῆσαι ξένα τὰ φαῦλα· μάλιστα δὲ αἰτεῖν,
ὅσα ἔχῃ ἢ μορφηίας, ἢ δις ἡλικίας. διελ-
θόντων δὲ τῶν πέντε ἐτῶν, τὰ δύο μέρη τῶν
ἐπὶ αὐτῶν δεῖ θεορῆσαι ἡδὴ γίνεσθαι τῶν μαθη-
σεων, ἀς δεῖσθαι μὲν τῶν ἀφ' ἀπορῶν δύο δὲ εἰ-
σὶν ἡλικίας, πρὸς ἀς ἀναγκαῖον διηρῆσαι τῶν
παιδείας· μὲν πῶν ἀπὸ τῶν ἐπὶ αὐτῶν, μέρη
ἡλικίας καὶ πάλιν μὲν τῶν ἀφ' ἡλικίας, μέρη τῶν
ἐνός καὶ εἴκοσιν ἐτῶν. εἰ γὰρ ταῖς ἐβδομάσι
ἀφ' ἀπορῶν τῶν ἡλικίας, ὡς ὅτι ὁ πο-
λύ, λέγουσιν ἔκακῶς. δεῖ δὲ τῶν ἀφ' ἀπορῶν
τῆς φύσεως ἐπακροῦσθαι. πᾶσα γὰρ τέχνη
καὶ παιδεία, ὁ πρὸς ἀφ' ἀπορῶν βούλεσθαι τῆς
φύσεως ἀναπληροῦν. πρὸς τῶν μὲν οὖν
σκεπτότεον, εἰ ποιητέον τῶν ἰσοκλειτῶν
παιδῶν· ἔπειτα, πότερον συμφέρῃ καὶ ἡ
ποιῆσθαι πῶν ὅτι μὲν αἰτεῖν, ἢ κατ'
ἰδὸν ἔσπον· ὅ γὰρ καὶ μὲν ἐν ταῖς πλείστας
τῶν πόλεων. τῶν δὲ, πρὸς ἡλικίας δεῖ ταῦ-
τῶν.

γρ. τῶν θεα-
των

A Quoniam autem tale aliquid proloqui ve-
tamus, perspicuum est etiam picturas & fa-
bulas indecoras ac deformes spectare per-
nos non licere. Dent igitur operam ma-
gistratus, ne qua sit vel statua vel ta-
bula picta, quæ talis actiones imitetur:
nisi fortè in templis quorundam talium
deorum, quibus lex lasciviam atque irri-
sionem subobscenam attribuit. Verum-
tamen hos deos permittit lex iis qui pau-
lò sunt ætate proveciores, & pro se, &
pro liberis, & pro vxoribus venerari, &
omni cultus genere mactare. Junioribus
verò neque iampos neque comedias spe-
ctare vlla lege permitti debet, priusquam
eam ætatem attigerint, in qua & eis ac-
cubationis atque ebrietatis consortibus li-
cebit esse: & eos omnes à noxa ex his
talibus proficiscente incolumeis atque in-
tegròs disciplina seruabit. Nunc igitur
hunc sermonem cursim habuimus: poste-
riùs autem attentius erit considerandum,
pluribusque verbis explicandum, quæren-
tibus primùm, vtrum minimè sit facien-
dum, an sit faciendum: deinde quomodo
faciendum. In præsentia autem necessariò
his de rebus mentionem nonnullam feci-
mus. Fortasse enim Theodorus tragedus
non malè tale quiddam dicebat, nullam
enim vnquam, ne contemptum quidem hi-
strionem, passus est ante se in scenam pro-
dire: quòd existimaret spectatorum aures
iis quæ prima audiunt, captas occupari.
Quod idem vsuvenit & in hominum con-
gressionibus, & in rerum tractationibus.
Nam quæ prima nobis oblata sunt, ea
omnia sunt nobis probatissima. Quare a-
dolescentibus, cum mala ac vitiosa omnia
ita debent esse incognita, quasi peregrina:
tum ea maximè, in quibus inest vel curpi-
tudo, vel animi offensio. Annis autem
quinque exactis, biennium, vsque ad an-
num septimum confectum, debent iam
disciplinatum earum quas eos discere oport-
tebit, fieri spectatores. Duæ porrò sunt æ-
tates, ad quas necessariò institutio diuiden-
da est: altera ab anno septimo ad puberta-
tem, altera rursus à pubertate vsque ad pri-
mum & vicesimum annum. Nam qui æta-
tes per hebdomadas partiuntur, magnam
partem non rectè dicunt. Sequenda verò
naturæ diuisio est. Vult enim omnis ars
omnisque doctrina id quod naturæ deest,
supplere. Primùm igitur videndum est, sit-
ne in puerorum institutione aliqua ordinis
descriptio adhibenda: deinde, vtrum eo-
rum institutionis procuratio, publica an
priuata esse debeat, pro cuiusque arbitrio
& modo: quod etiam nunc in plerisque
ciuitatibus fieri solet: tertio loco, qualem
esse oporteat.

A

ARISTOTELIS, DE REPUBLICA

LIBER OCTAVVS.

CAPVT I.

Legumlatori necessario de puerorum institutione leges esse ferendas: institutionem unam omnibus esse debere.

QVin legum scriptori igitur in adolescentium disciplina maximè sit elaborandum, nemo in controuersiam vocarit. namque hoc in ciuitatibus neglectum magna incommoda reipubl. admi-

nistrandæ formis importat. accommodatè enim ad vnum quodque reipubl. administrandæ genus ciuitatem administrare oportet. Nam vniuscuiusque reipubl. administrandæ formæ propria indoles, atque, vt ita dicam, ingenium proprium & reipubl. administrandæ formam tuetur, & ab initio constituit: verbi causa, indoles democratiz conueniens, democratiam constituit & conseruat; oligarchiz conueniens, oligarchiam. Semper autem vt quæque indoles est optima, ita optimam reipubl. administrandæ formam parit. Præterea in omnibus facultatibus atque artibus quædam oportet antè doceri, & quibusdam antè affuefieri ad cuiusque opera munerâque obeunda. Quare perspicuum est etiam ad virtutis actiones expromendas quibusdam studiis & exercitationibus antecedentibus opus esse. Quoniam autem finis vnus omni ciuitati propositus est, perspicuum est etiam vnâ & eandem omnium necessariò esse disciplinam, huiusque procurationem publicam esse debere, non priuatam: quemadmodum nunc sui cuique filij curæ sunt, & priuatim, & priuatam disciplinam, quam cuique visum fuerit docere, suis filiis tradenti. Oportet autem rerum communium exercitationem quoque facere communem: simulque ciuem neminem existimare oportet ipsum esse suum, sed omnes se esse ciuitatis. particula enim vnusquisque ciuis ciuitatis est. At cuiusque particule procuratio, totius procurationem intueri solet naturâ. Atque etiam aliquis Lacedæmonios in hoc laudari: plurimum enim studij in pueros conferant, idque communiter & publicè. Leges igitur de disciplina & institutione puerorum esse scribendas, atque hanc communem & publicam esse oportere, perspicuum est.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΟΛΙ-

ΤΙΚῆ τὸ Η.

ΚΕΦΑΛ. α'.

Ὅτι νομοθετητέον περὶ παιδείας τῶν νέων, καὶ ταύτῃ κοινῶν ποιητέον.

B

ΤΙ μὲν οὖν τῶν νομοθετητέων περὶ παιδείας τῶν νέων, οὐδεὶς αὐτὸ ἀμφισβητήσει. Ἐπεὶ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσιν ἔ-

ργιόλυτοι τῶτο, βλάβη δὲ τῆς πολιτείας. δεῖ γὰρ πρὸς ἐκάστην πολιτεύεσθαι. ὁ γὰρ ἦθος τῆς πολιτείας ἐκάστης ὁ οἰκείον, καὶ φυλάττειν εἴωθεν τὴν πολιτείαν, καὶ κερδισθῆναι ἐξ αὐτῆς οἷον, ὁ μὲν δημοκρατικὸν, δημοκρατίας. ὁ δὲ ὀλιγαρχικόν, ὀλιγαρχίας. αἰεὶ δὲ ὁ βέλτιστος ἦθος, βελτίονος αἰτίον πολιτείας. ἐπὶ δὲ πρὸς πάσας δυνάμεις καὶ τέχνας ἔστιν αὐτῶν δεῖν ὑποπαιδύεσθαι καὶ ὑποεργάζεσθαι πρὸς τὰς ἐκάστου ἐργασίας. ὥστε δὴλον ὅτι καὶ πρὸς τὰς τῆς ἀρετῆς ὑποεργάζεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ τέλος τῆς πόλεως πάση, φανερόν ὅτι καὶ τὴν παιδείαν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀγαθὴν εἶναι πάντων. καὶ ταύτης τὴν ὑποπαιδείαν καὶ ὑποεργασίαν, καὶ μὴ κατ' ἴδιον. ὅτι ἕκαστος ὑποπαιδύεται τῶν αὐτῶν τέκνων. ἴδια τε καὶ μαθήσονται ἴδιον, ἢ δὲ δόξῃ, διδασκων. δεῖ δὲ τῶν κοινῶν κοινῶν ποιηθῆναι ἢ τὴν ἀσκησίν. ἀλλὰ δὲ ὅσοι χρὴ νομίζῃν αὐτὸν αὐτῶν ἵνα εἶναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ πάντας τῆς πόλεως. μᾶλλον γὰρ ἕκαστος τῆς πόλεως. ἢ δὲ ὑποπαιδείαν πέφυκεν ἕκαστος μᾶλλον βλέπειν πρὸς τὴν πόλιν ὅλου ὑποπαιδείαν. ἐπαινετέον δ' αὖτις καὶ τῶν Λακεδαιμονίων. καὶ γὰρ πλείστην κοινῶν ποιῶνται αὐτοὺς περὶ τῆς παιδείας, καὶ κοινῶν ταύτων. ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας, καὶ ταύτων κοινῶν ποιητέον, φανερόν.

E

Ecc

Tom III.

Τίς ἢ ὁρθὴ παιδεία, καὶ πῶς χρὴ παι-
δαῖαν ἀλλοτρίαν ἀλλοτρίως.

De recta institutione.

ΤΙΣ δὲ ὅστις ἢ παιδεία, καὶ πῶς χρὴ
 παιδαῖαν, δὲ μὴ λαμβάνειν. νῦν γὰρ
 ἀμφισβητεῖται πρὸς τὰ ἔργα. καὶ γὰρ ταῦτα
 πρῶτες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μαθητὰν τοῖς
 νέοις, ἢ τε πρὸς ἀρετῶν, ἢ τε πρὸς τὸ βίον
 τὸ δέον. ὅθεν φαίνεται πότερον πρὸς τὸ
 ἀφαινοῖαι πρέπει μάλλον, ἢ πρὸς τὸ ψυ-
 χῆς ἡθός. ἐκ τε τῶν ἐμποδῶν παιδείας (αἰσχ-
 ρώδης ἰσχυρῆς καὶ δῆλον ὅθεν, πότερον
 ἀσκήσειν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸ βίον, ἢ τὰ
 τείνοντα πρὸς ἀρετῶν, ἢ τὰ πρὸς τὸ πρῶ-
 τόν γὰρ εἰληφέναι ταῦτα καὶ τὰς τινάς. πρὸς τε
 τὸ πρὸς ἀρετῶν, ἢ τὸν ὅστις ὁμολογούμε-
 νον. καὶ γὰρ τὸ πρὸς ἀρετῶν ἢ πρὸς αὐτῶν ὁμοῦς
 πρῶτες ἡμῶν. ὡς τὸ δὲ λόγος διαφέρει
 ταῦτα πρὸς τὸ ἀσκήσειν αὐτῆς. ὅτι ἡδὴ οὕτω
 ταῦτα ἀλλοτρία δεῖ διδάσκειν τὸ χρησίμων, ὅθεν
 ἀδύνατον ὅτι ἢ πρῶτα διηρημένων τῶν
 τελευτήτων ἔργων καὶ τῶν ἀμελετήτων, φα-
 νερῶν, ὅτι τὸ τοιούτων δεῖ μετέχειν, ὅσα τῶν
 χρησίμων ποιήσῃ τὸ μετέχοντα μὴ βαρύν-
 σον βαρύνοντα δὲ ἔργον εἶ) * δεῖ τὸ τοιοῦ-
 τόν, ἢ τὸ πρὸς τὸ πρῶτον ἢ μάθησιν, ὅσα
 πρὸς τὰς χρήσεις ἢ τὰς πρὸς τὰς ἀ-
 ρετῆς, ἀχρηστοὶ ἀπορροῦνται τὸ σῶμα τὸ ἐ-
 λυθεῖν, ἢ τὸ ψυχῶν, ἢ τὸ ἀφαινοῖαι. δὲ
 ταῦτα τοιαῦτα τέχναι, ὅσα τὸ σῶμα πρὸς
 σκευάσεις χεῖρον διακείσθαι, βαρύνουσι
 καλοῦσθαι, καὶ τὰς μεταρρηχθῆς ἐργασίας.
 ἀσχετὸν γὰρ ποιοῦσι τὸ ἀφαινοῖαι, καὶ ταπει-
 νῶν. ἐστὶ γὰρ * καὶ τὸ ἐλευθερίων ὅστις ἡμῶν μέ-
 γε καὶ ἡθῶν ἐπίων μετέχειν, ὅθεν ἀμελε-
 τῶν. πρὸς ἀρετῶν ἢ λίαν πρὸς τὸ ἐπιτε-
 λῆς, ἐνοχονταῖς εἰρημνῆς βλάβαις. ἔχει
 δὲ πολλὰ διαφορὰ καὶ τὸ, πῶς χάριν
 πρὸς τὴν ἢ μαθητῶν. αὐτῶν μὲν γὰρ χά-
 ριν, ἢ φίλων, ἢ δὲ ἀρετῶν, ἢ ἀμύθητον
 ὁ δὲ αὐτὸ τῶν πρὸς τῶν δι' ἡμῶν, πολλὰ κί-
 βη καὶ δουλικὸν δόξεν αὐτῶν πρὸς τῶν. αἱ μὲν
 οὕτω καὶ ταῦτα βλαβερὰ νῦν μαθητῶν, καὶ τὰ
 πρὸς ἐλέγχειν πρὸς τῶν, ἐπαμφοτερίζουσι.

Scrib. ἢ τὸ
ἀμελετήτων
εἶπ.

Ὅτι τέσσαρα μετὰ τὰ παιδαῖοι, γραμ-
ματα, γυμναστικῶν, μουσικῶν, γρα-
φικῶν καὶ πρὸς μουσικῆς ὅτι πλέον.

ΕΣ ΠΙ ΤΕΤΤΑΡΑ μετὰ τὰ παιδαῖοι
εἰώθησαν, γραμματα, ἢ γυμνασι-

QUæ sit autem disciplina, & quomodo
 pueros & adolescenteis oporteat erudiri,
 cognoscendum est. nunc enim de factis am-
 bigitur. nam non eadem adolescentibus esse
 discenda, omnes existimant, neque ad virtu-
 tem neque ad optimam vitam comparandam.
 Et vtrum ad mentem & cogitationem, an ad
 animi mores disciplina sit referenda, obscu-
 rum est. Tum huius rei consideratio ducta ex
 disciplina vñtata, & in medio atque in prom-
 ptu posita, turbulenta ac perturbata est: ne-
 que apparet, vtrum exercenda sint ea quæ vi-
 ta sunt utilia, an quæ ad virtutem pertinent:
 an eximia quædam & superuacanea: hæc e-
 nim iudicibus quibusdam nituntur. Et de iis
 quæ ad virtutem pertinent, non conuenit in-
 ter omnes. Etenim virtutem non eandem
 statim omnes magni æstimant. quare & de
 eius exercitatione ac studio inter se dissen-
 tiunt. Ex iis igitur quæ vitæ utilia sunt, neces-
 saria esse discenda, non est obscurum: sed ta-
 men non omnia. Nam cum distincta sint li-
 beralia munera ab illiberalibus, licet videre
 talia utilia adolescenti esse tractanda, quæ eum
 qui tractet, non sordidum neque illiberalem
 sunt redditura. Sordidum atque illiberale
 munus hoc est habendum, & hæc ars atque
 hæc disciplina sunt illiberales iudicandæ,
 quæ ad virtutis vsus & actiones, hominum li-
 berorum aut corpus inutile efficiunt, aut ani-
 mum, aut mentis agitationem. Quocirca &
 taleis artes omnes, quæ corpus corrumpunt
 redduntque deterius, & operas mercenarias,
 illiberales appellamus. mentem enim occu-
 patam atque impeditam distinet, eamque hu-
 milem reddunt. Non est autem illiberale,
 nonnullis scientiis liberalibus vsque ad ali-
 quem finem instructum atque ornatum esse:
 sed in eas incumbere, iisque affixum esse vs-
 que eò, donec ad perfectionem peruentum
 sit, id ad ea incommoda, quæ à nobis com-
 memorata sunt, obiectum est. Præterea mul-
 tum interest, cuius rei gratia quis aliquid agat
 aut discat. sua enim causa, aut amicorum, aut
 propter virtutem discere, non est illiberale.
 Qui verò hoc agat propter alios, sæpe mer-
 cenarium quiddam & seruire agere videat-
 tur. Quæ igitur nunc vsu receptæ & tritæ
 sunt disciplinæ, quemadmodum supra di-
 ctum est, ancipites sunt, & in vtramque par-
 tem valent.

*De quatuor iis quæ suos liberos Græci docere solent,
 literis, gymnastica, musica, graphica:
 præcipue de musica.*

QUatuor ferè sunt, quæ pueros
docere solent: literas, & artem cor-

porum exercendorum, quam gymnasticam Græci vocant, & musicam, & quod quartum est, nonnulli artem pingendi. Grammaticam quidem & artem pingendi, ut ad vitam utiles & multis utilitatibus atque oportunitatibus refertas gymnasticam autem, ut ad fortitudinē pertinētem. De musica porrò dubitauerit aliquis: nunc enim plerique tanquam voluptatis causa eius studio ducuntur. alij eam ab initio in pueritia discendam proposuerunt: propterea quòd ipsa natura, id quod sæpenumero à nobis dictum est, vias omneis quærit non solùm negotij rectè gerendi, verùm etiam otij honestè rectèq; ponendi. Hæc enim omnium rerum agendarū principium est, ut de hac iterum dicamus. Nam vtrumque adhibendū quidem est, sed tamen otium negotio est anteponendum: etiam querendū est omnino, quid sit in otio faciendum. non enim ludendū, alioqui finis vitæ humanæ propositus, necessariò ludus esset. At si hoc nefas est, potiùsq; in negotiis & occupationibus ludo & ioco utendū est; (nam ei qui in labore versatur, requie opus est; & requieris causa ludus interponitur; negotiū gerere autē, cum labore & contentione coniunctū est;) iccirco ludus & iocus nobis adhibendus est, captato & obseruato eis utendi tempore, proinde quasi ea adhibeamus medicinæ faciendæ gratia: talis enim animi agitatio, remissio est, & propter voluptatem requies expetitur: otium autem ipsam videtur voluptatem, & beatitudinem, & vitam fortunatā ac iucundā continere. hæc enim non occupatis & negotio impeditis, sed feriatis & cessantibus suppetere videtur. Nā qui negotium aliquod gerit, alicuius finis gratia negotium gerit, quasi non præstò sit neque suppetat. At beatitudo finis est, quam nō cum dolore, sed cum voluptate coniunctā esse omnes arbitrantur. Hanc porrò voluptatem non iam omnes eandē statuunt, sed pro suo quisque sensu atque habitu fingit: optimus autem optimā sibi voluptatem deligit, & à rebus honestissimis proficiscentem. Quare perspicuum est quædā ad partem vitæ degendæ otiosam accommodata esse discēda, & talibus quibusdā doctrinis pueros & adolēcentes esse erudiendos: atque has quidē institutiones & disciplinas ipsorum, qui discunt, gratia suscipi: eas verò quæ ad negotium & occupationem referuntur, tanquam necessarias, & aliarum rerum causa expeti. Quocirca & musicam maiores nostri inter disciplinas numerarunt. non quòd sit necessaria, (nihil enim habet tale) neque quòd sit utilis, quemadmodum sunt litteræ, ad pecuniam faciendam & ad tuendam rem familiarem, & ad artes mathematicas aliàsque disciplinas, & ad multas ciuiles actiones: neque ut ars pingendi, (videtur enim ars pingendi ad meliùs solertiūque iudicandum de artificum operibus esse utilis,) neque verò, ut gymnastica ad bonam valetudinem & robur. neutrum enim horum videmus à musica effici.

A κλώ, καὶ μουσικὴ καὶ τέταρτοι ἐνίοι γραφικὴ καὶ τὸ μὲν γραμματικὴ καὶ γραφικὴ, ὡς χρησίμοις πρὸς τὴν βίον ὄσας καὶ πολυχρησίους. τὴ δὲ γυμναστικὴν, ὡς σωτηνιστικὴν πρὸς ἀνδρείαν. τὴ δὲ μουσικὴν ἢ δὴ ἀπορήσκειν αὐτοῖς. νυνὼ μὲν γὰρ ὡς ἡδονῆς χάριν οἱ πλεῖστοι μετέχουσιν αὐτῆς: οἱ δὲ ἔξ ἄρχῆς ἐπέταξεν ἐν παιδείᾳ, ἀλλὰ τὸ φέρον αὐτὴν ζητεῖν, ὅπως πολλὰ κίς εἴρηται, μὴ μόνον ἀρχολογίας, ἀλλὰ καὶ χοροῦ ἐν δυνάμει καλῶς. αὐτὴ γὰρ ἀρχὴ πάντων, * ἵνα καὶ πάλιν εἴπω μὲν πρὸ αὐτῆς. εἰ γὰρ ἀμφω μὲν δεῖ, μάλλον δὲ αἰρετὸν τὸ χοροῦ ἐν τῇ ἀρχολογίᾳ, καὶ ὅλως ζητητέον τί ποιουμένης δεῖ χοροῦ ἐν. ἢ γὰρ δὴ παίζοντες τέλος γὰρ ἀναλκασίον εἶναι βίον τὴν παιδείαν ἡμῶν. εἰ δὲ τὸ αὐτὸ ἀδύνατον, καὶ μάλλον ἐν ταῖς ἀρχολογίαις χρῆσθαι ταῖς παιδείαις. ὁ γὰρ πονῶν, δείται τὴν ἀναπαύσεως ἢ τὴν παιδείαν, χάριν ἀναπαύσεως ὅτι. τὸ δὲ ἀρχολογίας συμβαίνει μὲν πόνος καὶ συντονίας. ἀλλὰ τὸ δεῖ παιδείας εἰσαγαγεῖν, * καὶ φουλακτικῶς τὴν χρῆσιν, ὡς πρὸς ἀρχολογίας φαρμακείας χάριν ἀνέσις γὰρ ἡ τῆς αὐτῆς κίνησις τῆς ψυχῆς, καὶ ἀλλὰ τὴν ἡδονὴν ἀναπαύσεως. τὸ δὲ χοροῦ ἐν ἑαυτῷ αὐτὸ δοκεῖ τὴν ἡδονὴν, ἢ τὴν βιδομονίαν, καὶ τὸ ζῆν μακαρίως. τὸ δὲ ἢ τῶν ἀρχολογῶν ὑπὲρ τῆς, ἀλλὰ τοῖς χοροῦ ἐσιν. ὁ μὲν γὰρ ἀρχολογῶν, ἐνεκαί τινος ἀρχολογίας τέλους, ὡς ἢ ὑπὲρ χοντος ἢ δὲ βιδομονία, τέλος ὅτιν, ἢ ἢ μὲν λύπησις, ἀλλὰ μὲν ἡδονῆς οἴονται πάντες εἶναι. ταῦτα μὲν τοῖς τὴν ἡδονὴν ἔχουσιν αὐτῶν πηγαῖσι, ἀλλὰ κατ' ἑαυτοῖς ἕκαστος, καὶ τὸ ἔξιν τὴν αὐτῶν. ὁ δὲ ἀρχολογῶν, τὴν ἀείψαν, ἢ τὸ ἀπὸ τῆς καλλίστων. ὡς τε φησὶ ἐν ὅτι δεῖ καὶ πρὸς τὴν ἐν τῇ ἀρχολογίᾳ γορλῶν, μαθητῶν * ἀπὸ καὶ παιδείας. καὶ ταῦτα μὲν τὰ παιδευόμενα, καὶ ταῦτα τὰ μαθητῶν ἑαυτῶν εἶναι χάριν. τὴ δὲ πρὸς τὴν ἀρχολογίαν, ὡς ἀναλκασίαν ἢ χάριν ἄλλων. ἀλλὰ καὶ τὴν μουσικὴν οἱ πρότερον εἰς παιδείαν ἐπέταξεν, ἢ ὡς ἀναλκασίον. ὅθεν γὰρ ἔχει τῶν ὁσίων ἢ ὡς χρησίμον, ὡς πρὸς τὰ γραμματικά πρὸς χρηματισμὸν, καὶ πρὸς οἰκονομίαν, καὶ πρὸς μάθησιν, καὶ πρὸς πολιτικὰ πρὸς ἕξις * πολλὰς. δοκεῖ δὲ καὶ γραφικὴν χρῆσιν εἶναι πρὸς τὸ κείναι τὰ τὰ τεχνικὰ ἔργα κάλλιον. ἢ δὲ αὐτὰ κατὰ τὴν γυμναστικὴν πρὸς ὑγίαν καὶ δυνάμει. ὅθεν τερον γὰρ τούτων ὁρῶ μὲν γυμναστικὴν ἐκ τῆς μουσικῆς.

Suprà, l. 7. c. 15. & alibi.

Nic. l. 10. c. 6.

γρ. χρησιμοφουλακτικῶς

κα. ἀπὸ

Lamb. π. οὐδ' ὡς πρὸς ἢ γραφικὰ. δοκ.

λείπειται τίνω πρὸς τὴν ἐπιβολὴν δὲ
γαλῶν· εἰς ὅσον ἐφαίνονται ἀδύνατοι
αὐτῶν. ἡ δὲ οἴοντα δὲ γαλῶν εἶναι τῶν ἐ-
λευθέρων, ἐστὶν αὐτῶν τὰ τοιαῦτα. δὲ ὅσον Ὀμη-
ρος οὕτως ἐποίησεν·

Ἀλλ' οἷός μιν γ' ἔστι καλὴν ἔπι δαίτα λα-
λείω.

κ. πρὸς πρῶτον
πρῶτον
καὶ οὕτως * πρὸς πρῶτον, ἑτέρους τινάς,
Οἱ καλέουσι ἀοιδὸν (Φησὶν) ὅθεν τέρ-
πησιν ἀποδύσας.

καὶ ἐν δὴ οἷς δὲ φησὶν Ὀδυσσεὺς τῷ τῶν ἀ-
είρη εἶναι δὲ γαλῶν, ὅταν διφρασινομήτων
τῶν δὲ δευτέρων,

Ὀδυσ. ι.
Δαιτυμόνες δ' ἀνὰ δώματ' ἀκρυά-
ζωνται ἀοιδῶν,
Ἡλμοὶ ἐξείης.

ὅτι μὲν τίνω ἔστι παιδεία τις, ἡ δὲ ἔχων
χρησίμω παιδουτέον τῶν ἡρώδων, ἡ δὲ ὡς
ἀναγκάσιον, ἀλλ' ὡς ἐλευθέρων καὶ καλῶν,
φαρῶν ἔστι. πότερον ἢ μία τ' ἀειθρὸν ἢ
πλείους καὶ τίνες αὐτῶν, καὶ πῶς, ἕτερον λεκ-
τέον πρὸς αὐτῶν. νῦν ἢ τοσοῦτον ἢ μῖν εἶναι
πρὸς ὅσον γέγονεν, ὅτι καὶ πρὸς τὴν ἀρχαίων
ἐχρῆν ἵνα μῦθους ἐκ τῶν κατὰ βέλων
μῦθων παιδουτέον. ἢ γὰρ μετὰ τὴν ποίησιν
δὴλον. ἐπὶ τῶν καὶ τῶν χρησίμων ὅτι δὲ τινὰ παι-
δουτέον τῶν παιδῶν, ἢ μόνον δὲ τῶν χρησι-
μων. οἷός μιν γ' ἔστι γραμμῶν μάθησιν, ἀλλ' ἀκα-
τὰ τῶν πολλῶν ἐστὶν ἡ γὰρ ἀκατὰ τῶν δι' αὐτῶν
μαθησῶν ἑτέρων. ὁμοίως ἢ ἐπὶ τῶν γραφι-
κῶν, ἢ ἵνα ἐπὶ τῶν ἰδίους ὠνήσις μὴ ἀφ-
μῦθουσιν, ἀλλ' ὡς ἀνεξαρτήτοι πρὸς
τῶν σκευῶν ὠνήσις τε ἐπὶ πρὸς τῶν ἢ μῦθων
ὅτι ποίησιν θεωρητικῶν τῶν πρὸς τὰ σώματα
καλλοῖς. ὅτι ζητεῖν πρὸς τῶν τῶν χρησι-
μων, ἢ κίσει ἀρμότις τοῖς μεγαλοψύχοις καὶ
τοῖς ἐλευθέρων. ἐπεὶ ἢ φαρῶν πότερον
τοῖς ἔθεσιν, ἢ τῶν λόγων παιδουτέον εἶναι, ἐ-
πὶ τῶν σώμα πρὸς τῶν, ἢ τῶν δὲ φαντασιῶν,
δὴλον ἐκ τούτων, ὅτι πρὸς τῶν τῶν παι-
δῶν γυμναστικῆ καὶ παιδουτέον. τούτων
γὰρ ἡ μὲν ποίησιν τινὰ ποίησιν τῶν ἐξ ἰν τῶν σώ-
ματος, ἢ τῶν τῶν ἔργα.

Κ Ε Φ Α Λ. δ'.

Περὶ ἀθλητικῆς καὶ γυμναστικῆς.
Νῦν μὲν οὖν αἱ μάλιστα δοχῶσιν
τῶν πόλεων ἔπι μὲν ἔσθαι τῶν παι-
δων, αἱ μὲν ἀθλητικῶν ἐξ ἰν ἐμποιοῦσι. λα-
βῶμεν τὰ τε εἶδη, καὶ τῶν αὐξήσιν τῶν σωμάτων.
οἱ δὲ Λακωνεὺς τῶν τῶν μὲν ἔχον ἢ μῦθον τῶν

A Reliquum igitur est ut sit ad liberorum ho-
minum vitæ degendæ consuetudinem utilis:
ad quam rem & eam videntur adhibere.
quam enim liberis hominibus vitæ degen-
dæ rationem convenire putant, in hac ei
locum tribuunt. Quocirca Homerus ita ce-
cinit:

At decet ad lautas cantorem arcessere men-
sas.

& quibusdam aliis antè appellatis:
Cantorem arcessent (inquit) qui carmine mul-
ceat aureis.

B Et alibi Vlysses ait hanc esse optimam vitæ
degendæ rationem, cum delectantur homi-
nes,

Auditurque ampla conuiuio cantor in aula,
Ordine dispositis longo.

Disciplinam igitur esse aliquam, quam filii do-
ceri debent, non tanquam vtilem neque tan-
quam necessariam, sed tanquam liberalem at-
que honestam, perspicuum est. Vtrum autem
vna numero sit, an plures, & quæ sunt hæc, &
quomodo docendæ, posterius iis de rebus erit
dicendum. Nunc hoc tantum nobis quasi mu-
niendæ ad ea quæ dicturi sumus, vitæ gratia,
positum est, etiam antiquos, id quod dicimus,
ex disciplinis primis & vñtatis testimonio suo
confirmare. Musica enim hoc declarat. Pre-
terea verò etiam hoc perspicuum est, discipli-
nas quasdam vtilis docere pueros oportere,
non eo solum, quòd sint vtilis, qualis est
grammatica & literarum cognitio: sed etiam
quòd multæ aliæ disciplinæ earum adiuven-
to percipi & comparari possint. Similiter &
ars pingendi tradenda est, non ut ne in suis re-
bus venalibus labantur aut titubent, sed ut ne
in vasorum & suppellectilis emptione & ven-
ditione decipi possint: seu potius quòd in pul-
chritudine corporis cognoscenda solemem effi-
ciat atque intelligentem. Ubique autem vtile
quætere & fructum consecrari, minimè conue-
nit viris magnanimis & liberis. Iam verò quo-
niam in promptu est, vtrum pueri consuetudi-
ne, an ratione docendi sint, & vtrum prius ea
quæ ad corpus pertinent, quàm quæ ad mentis
agitationem, an contrà: ex his cognoscere li-
cet, pueros arti corporum exercendorum,
quam gymnasticâ appellant Græci, & arti pue-
rorû variis certaminibus terendorum ac durâ-
dorum, quam præδοττρίβικα vocant, esse tra-
dendos. harum enim altera corporis habitum
conformat, altera affectiones & munera.

CAPVT IV.

De athletica & gymnastica.

Nunc igitur quibus ciuitatibus maxi-
mæ curæ pueri videntur esse, earum
aliæ athletarum habitum corporibus conci-
liant, & formas corporum corrumpentes,
& eorum incrementis nocentes. At La-
cedæmonij in hoc quidem non peccant,

sed pueros laboribus immaneis & feros reddunt, proinde quasi hoc ad fortitudinē plurimum valeat. Atqui, quemadmodum sæpenumero dictū est, neque vna, neque hac maximē virtute spectata, cura in pueros est conferenda. Et, si demus hanc etiam virtutem esse spectandam, ne hoc quidem assequuntur. Nam neque in aliis animantibus neque in aliis gentibus fortitudinē moribus immanissimis & efferatissimis comitem adiunctam esse cernimus, sed māfuetissimis potiūs & leoninis. Multæ autem sunt nationes, quæ ad necādos homines, & ad vescendū carnibus humanis sunt faciles ac proclives, quemadmodū ex iis populis qui Pōtum accolunt, Achæi & Heniochi: atque ex gentibus mediterraneis aliæ nonnullæ partim similiter atque hæc viuunt, partim deterius atque immaniūs: quæ ad latrocinandum quidem factæ sunt natura, sed fortitudine nulla ex parte præditæ sunt. Præterea verò Lacedæmonios ipsos scimus, quamdiu in studio laborum assidue versabantur, aliis præstitisse, nunc autem & exercitationibus & certaminibus bellicis ab aliis Græciæ populis superari. non enim eo quod pueros & adolescenteis hoc modo exercerent, cæteris præstabant: sed eo solūm, quod in eos qui se non exercebant, exercerent. Quare primas parteis, honestum, non immanitas, ferre debet: non enim lupus neque vlla alia fera, certamen vllum cum honesto periculo coniunctum inierit, sed vir bonus potiūs. Qui verò pueros ad hæc certamina valde effusè ac dissolutè ferri sinunt, & ad res necessarias custodes aut magistros eis non apponunt, sordidos atque illiberales artifices eos reddunt, si verum fateri volumus: quippe qui eos ad vnum opus duntaxat scientiæ ciuili vtilibus efficiant: & quidem ad hoc deterius aliis comparatos, vt ratio indicat ac declarat. Oportet autem, non ex superioribus factis, sed ex presentibus iudicare. Nunc enim habent aduersarios, qui de disciplina cum eis certent, antea non habebant. Utendum igitur esse gymnastica, & quomodo sit utendum, conuenit inter omnes. Nam vsque ad pubertatem pueri ad leuiorem exercitationem sunt admouendi: à violento victu, & laboribus à necessitate præscriptis, arcendi, nequid impedimenti afferant corporis incremento: posse enim illa hoc efficere, non paruo argumento est, quod in Olympionicis, duos, aut summum tres reperias, qui iidem & viri & pueri vicerint, propterea quod eis, interea dum pueri sunt, immodicè se exercentibus necessariæ & violentæ exercitationes vireis auferant: cum verò à pubertate tres annos in aliis disciplinis posuerint, tum conuenit & laboribus necessariis & victui à necessitate præscripto, quam anangophagiam Græci vocant, proximam ætatem alligare.

A ἀμύρπαι θηριώδεις δὲ ἀποργάζονται τοῖς πόνοις. ὡς τὸ πρὸς ἀνδρίδου μάλιστα συμφέρον. καὶ τοῖ, καθὰ τὸ εἶρηται πολλάκις, οὔτε πρὸς μίδου, οὔτε πρὸς μάλιστα αὐτίω βλέποντα ποιητέον ἢ ὅπι μὲ λφαι. εἴτε ἔ πρὸς αὐτίω, ὅσδὲ τὸ ἐξδρείσκεισιν. ὅτε γὰρ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις, ὅτ' ὅπι τῆν ἐθνών ὀρώμδου ἢ ἀνδρίδου ἀκουλουθόσδου τοῖς ἀγρωτάτοις, ἀλλὰ μάλλον τοῖς ἡμερωτέροις ἔ λεοντάδεσιν ἤθεσι. B πολλὰ δὲ ὅσι τῆν ἐθνών, ἀ πρὸς ὁ κτείνην, καὶ πρὸς τὴν ἀδρεποφαγίας ἀχέρως ἔχῃ, καθὰ τὸ τὸ πρὸς τὸν Πόντον Αχαιοί τε ἔ Ηνίοχοι, καὶ τῆν ἡπειρωτικῆν ἐθνών ἔτερεα. τὰ μὲν ὁμοίως αὐτοῖς, τὰ ἢ μᾶλλον, ἀ * ληστικὰ μὲν ὅστιν, ἀνδρίας δὲ οὐ μετελήφασιν. ἐπὶ δ' αὐτοῖς τοῖς Λάκωνας ἴσμεν, ἕως μὲν αὐτοῖ πρὸς ἡδρόβου τῆς φιλοπονίας, ἔ πρὸς ἔχοντες τῆν δῆλων. νιῶ ἢ καὶ τοῖς C γυμνασίοις καὶ τοῖς πολεμικοῖς ἀγῶσι ληπομύοις ἔτέρων. ὅ γὰρ ὁ τοῖς νέοις γυμνάζην τὸν ἔθρον τῆτον διέφερον, ἀλλὰ τῶ μόνον πρὸς μὴ ἀσχευῶτας ἀσκήν. ὡς τε ὁ καλόν, ἀλλ' οὐ ὁ θηριώδες δὲ πρὸς ταγωνιστεῖν. ὅ γὰρ λύκος, ὅσδὲ τὴν ἄλλων * θηριών τι, ἀγωνίσαστο δὲ ἕθνα καλόν κίνδυνον, ἀλλὰ μᾶλλον δὲ ἡ ἀγαθός. οἱ δὲ λίδου εἰς αὐτὰ ἀέντες τοῖς παιδάς, ἔ τὴν ἀναλχέων ἀπαιδαγῶγες ποιήσδμτες, βασιύσοις D κατεργάζονται κατὰ γὰρ ὁ δῆητές. πρὸς ἔντε μόνον ἔργον τῆ πολιτικῆ χρησίμοις ποιήσδμτες, καὶ πρὸς τῆτον χεῖρον, ὡς φησιν ὁ λόγος, ἔτέρων. δὲ δὲ ὅσδὲ ἔκ τῆν πρὸς τῆτον ἔργων κείνην, ἀλλ' ἔκ τῆν νιῶ. ἀπταγωνιστὰς γὰρ τῆς παιδείας νιῶ ἔχοισι, πρὸς τερον δὲ ὅσδὲ εἶχον. ὅτι μὲν ὅτιν χρητέον τῆ γυμνασικῆ, καὶ πῶς χρητέον, ὁ μολογρὺ μὲν ὅστι. μέγρη μὲν γὰρ ἤθεσι, * κουφοτέρεα γυμνασία πρὸς οἰστέον, πλὴν βλαπον E ἔσφίω ἔ τοῖς πρὸς ἀνάλκίω πόνοις ἀπείργοντες, ἵνα μὴ τὸν ἐμπόδον ἢ πρὸς τὴν αὐξήσειν. σημεῖον γὰρ ὅ μὲν ὅτι δυνάμται τῆτον πρὸς ἀσχευῶτας. ὅ γὰρ τοῖς Ολυμπιονίκας δύο ἢς ἀν ἡ τρεῖς ἔτεροι τοῖς αὐτοῖς νενικηκότας ἀνδρας τε ἔ παιδάς, ἀλλὰ ὁ νέοις ἀσχευῶτας, ἀφαιρέσδαι πλὴν δύνάμιν ἔ πρὸς τῆν ἀναλχέων γυμνασίων. ὅσδμ δὲ ἀφ' ἤθεσι ἔτη τρία πρὸς τοῖς ἄλλοις μαθήμασι γυμνάζην, τότε ἀρ-

γρ. ληστικὰ

γρ. θη. ὅστιν

Victor. κουφότερα γυμνάσια

γρ. ἐπρὸς ἀγίας

μότῃσι καὶ τοῖς πόνοις καὶ ταῖς * ἀναλχοφαγίας κατὰ τὰ μὲν πλὴν ἐχομύω ἡλικίας.

αμα γδ τῆ τε δαφνοία ε παλ σώματι δαφ-
πορῆν ε δει. τωιαυτίον γδ εκάτερος ατφ-
γάζεαζ πέφυκε τῆ πόνων. εμποδίζων, ο
μὲν τῆ σώματος πόνος, πλὴν δαφνοίας. ο
δὲ τῆ αὐτῆς, ε σώμα.

Κ Ε Φ Α Λ. ε.

Περὶ μουσικῆς.

Περὶ τῆ μουσικῆς ἐνια μὲν δικπορήσα-
μὲν τῆ λόγῳ κὲ πρῶτερον. καλῶς
δ' ἐχθὲ κὲ νῦν αἰαλαβόντας αὐτὰ πρῶτα γα-
γῆν, ἵνα ὡς τῶ εἰδδοσίμων γῆν) τοῖς λόγοις,
οἷς αὐτὸς εἶποιεν ἀποφαινόμενος πρὸ αὐ-
τῆς. ὅτε γδ τίνα ἐχθὲ δυνάμιν, ῥάδην πρὸ
αὐτῆς διελθῆν, ὅτε τίνος δεῖ γῆν μετέχῃν
αὐτῆς. πότερον παιδαγωγῆς ἐνεκα κὲ ἀναπαύ-
σεως, κατὰ τῶ ὕπνου ε μέθης. (ταῦτα γδ
κατὰ αὐτὰ μὲν, ὅτε τ' ἀπουδαίων, ἀλλ' ἡ-
δέα, κὲ ἀμα παύε μέεμνας, ὡς φησιν Εὐ-
ριπίδης. δὲ κὲ τῶ ποιῶν αὐτῶν, κὲ γῆνται
πᾶσι τούτοις ὁμοίως, οἶνω, κὲ μέθῃ, κὲ μου-
σικῆ. ἡθεασί τ' ἐχθὲ τ' ὄρχησιν ἐν τούτοις.) ἢ
μᾶλλον οἰκτεροῦ πρὸς δῆρτιμὸν τὴ τείνῃ τ'
μουσικῶν, ὡς δυνάμιν, κατὰ τῶ ἡ γυ-
μνασική ε σώμα ποιῶν ἡ πρῶτα ἀλάζ, κὲ
τ' μουσικῶν ε ἡθῶς ποιῶν ἡ ποιῆν, ἐχθὲ ζου-
σῶν δυνάμιν γῆν ὄρθῶς, ἢ πρὸς δαφ-
γωγῆν τὴ συμβεβῆσται, ε πρὸς φρόνησιν.
καὲ γδ τῶ πρῶτον γῆτερον τ' εἰρημύων. ὅτι
μὲν οὕτω δεῖ τοῖς νέοις, μὴ παιδαγωγῆς ἐνεκα
παιδῶν, οὐκ ἀδελον. ε γδ * παύζοισι
μαρτάνοιτες. μτ' λύπης γδ ἡ μάθῃσις.
ἀλλ' αὐτῶ εδδὲ δαφγωγῆν τε πασι ἀρ-
μότῃ κὲ τῆς ἡλικίας ἀποδιδόναι τ' τῶ αὐ-
τῆς. ὅτε γδ ἀτελῆ πρῶσῆκει τέλος. ἀλλ'
ἴσως αὐτὸ δδξθεν ἡ τῶ παιδῶν ἀπουδῆ παι-
δαγωγῆς εἰ) γῆν, ἀμδρασι γῆμομῶοις, καὲ τε-
λῶσῆσι. ἀλλ' εἰ τῶ εἰ τῶ οἶτον, τίνος ἀμ
ἐνεκα δεῖοι μαρτάνῃν αὐτῆς; ἀλλ' αὐτὸ κα-
τὰ τῶ οἰ τ' Περσῶν κὲ Μῆδων βασιλές, δι'
αὐτῶν αὐτὸ ποιῶντων μετῶλα μῶαίῃν τῆς
ἡδονῆς καὲ τ' μαρτῆσεως; καὲ γδ αὐτῶ καὲ
βέλπῶν ἀτφγάζεαζ τοῖς αὐτῶ τῶ το πε-
ποημῶοις ἐργῶν κὲ τέχνῶν, τ' τῶ οἶτον χε-
νον. εἰ δὲ δεῖ τῶ ποιῶντα δαφπορῆν αὐτῆς, ε
πρὸ τ' τῶ οἶτον πρῶτα γατῆσαι αὐτῆς αὐ
δεῖοι πρῶτα ἀλάζ. ἀλλ' ἀποπον. πλὴν δ'
αὐτῶ ἀπορῆσαι ἐχθὲ, ε εἰ δυνάμιν τῶ ἡθῆ

στ. παύζοισι

A Nam vno tempore & mente & corpo-
re laborem sufferre non oportet. vter-
que enim labor res contrarias efficere so-
let natura : & corporis quidem labor, men-
ti : mentis labor verò corpori impedi-
mento est.

CAPVT V.

De Musica.

DE musica autem quaesita quidem, &
in dubium vocata sunt in hoc li-
bro antea nonnulla, sed par est, etiam
nunc ea repetita amplificare ac promo-
uere; ut veluti prolusiones quaedam sint iis
quae quis de ea dicere possit asseuerando
ac pronunciano. Nam neque quam
viam habeat, distinctè explicare facile est,
neque cuius rei gratia eam adhibere & as-
sumere oporteat; utrum ludi & quietis,
quemadmodum somnum & ebrietatem;
(haec enim ipsa quidem per se non sunt
in rebus bonis & honestis numeranda, sed
iucunda sunt: simulque sollicitudines co-
ercent & comprimunt: quocirca etiam
ea in eodem ordine & loco ponunt: &
his omnibus similiter vtuntur, vino, &
ebrietate, & musica: in harum autem re-
rum numerum etiam saltationem refe-
runt:) an verò musica aliquid existiman-
da sit ad virtutem pertinere, quasi possit,
ut gymnastica corpus cuiusdammodi red-
dit, sic & musica mores certo quodam
modo conformare: an ad vitæ degen-
dæ rationem & prudentiam valere. hoc
enim eorum quae dicta sunt, tertium
statuendum est. Pueros igitur non esse
ludi causa docendos, nemini ob-
scurum est. non enim ludunt, qui dis-
cunt. nam cum dolore disciplina con-
iuncta est. Iam verò certam vitæ degen-
dæ rationem pueris, & talibus ætatibus
præfinire non conuenit. Sed fortasse vi-
deatur alicui puerorum studium ludi cau-
sa esse comparatum, cum ad virilem æta-
tem peruenerint, & adulti perfectique
fuerint. At si hoc verum est, quamob-
rem ipsos discere oporteat: & non, quem-
admodum Persarum & Medorum reges,
per alios, qui id faciant, voluptatem &
disciplinam percipere? Etenim necesse est
eos melius rem aliquam facere, qui eius
ipsius rei artem profitentur, quam qui
tamdiu in ea re curam & diligentiam adhi-
buerunt, quantum temporis in discendo
fuit conterendum. Quòd si ipsos in tali-
bus rebus oportet elaborare, ergo etiam
apparandorum opsoniorum artem ipsos
discere, negotiumque tractare oporteat.
At hoc absurdum. Eandem autem res habet
dubitationem, & si quis dicat eam posse mores

τῶν αὐτῶν ἢ τῶν ἡδονῶν ἢ τῶν ἐσομένων
 ἐνεκεν, ἀλλὰ τῶν γερονότων οἷον, πόνων καὶ
 λύπης. διὸ ἡ μὲν οὖν αἰτία ζητῆσι τῶν
 δαυμονίας γίγνεσθαι δὲ τούτων τῶν ἡδονῶν,
 ταύτην δὲ τίς εἰκότως ὑπολάβοι πλὴν αἰ-
 τίας. περὶ δὲ τῶν κοινῶν τῆς μουσικῆς, ἢ δὲ
 ταύτην μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀφ' οὗ χρησίμων
 εἶναι πρὸς τὰς αἰσθησάς, ὡς εἴοικεν. οὐ
 μὲν ἄλλα ζητητέον μή ποτε τῆτο μὲν
 συμβέβηκε πῆμιώτερον αὐτῆς ἢ φύσις
 εἶναι, ἢ καὶ τῆς εἰρημνίου χρείας. ἔδῃ μὲν
 μόνον τῆς κρινῆς ἡδονῆς μετέχῃν ἀπ' αὐτῆς,
 ἢς ἔχουσι πρῶτες αἰσθησίν. ἔχῃ γὰρ ἡ μου-
 σική πλὴν ἡδονῶν φυσικῶν δὲ πάσης ἡλι-
 κίας, ἔπῃσιν ἡγεσίν, ἢ χρεῖσι αὐτῆς εἶναι
 πρὸς φιλήσ. ἀλλ' ὁραὶ, εἴ πῃ καὶ πρὸς οὗ
 ἡθος σιωπῆς, ἔπρὸς τῆς ψυχῆς τῆτο δ'
 αὐ εἶναι δῆλον, εἰ ποιοῖ τινες τὰ ἡθῆ γιγνόμε-
 θα δι' αὐτῆς. ἀλλὰ μὲν οὗτοι γιγνόμεθα ποιοῖ
 τινες, δῆλον ἀφ' ὧν πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων, ἢ χ
 ἡκιστα δὲ ἀφ' οὗ τῶν Ὀλύμπου μῶν. ταύ-
 τα γὰρ ὁμοιογενῶς ποιεῖ τὰς ψυχὰς ἐ-
 θουσιαστικῆς. ὁ δὲ ἐθουσιασμός τῶν περὶ τῆς
 ψυχῆς ἡθῶν πάθος εἶναι. ἐπὶ δὲ ἀκρωμέ-
 τῶν μιμήσεων, γίγονται πρῶτες συμ-
 παθεῖς, ἔχουσι τῆς ῥυθμῆς ἔπ' ὧν αὐ-
 τῶν. ἐπεὶ δὲ συμβέβηκεν εἶναι τῆς μουσικῆς
 τῶν ἡδονῶν, τῆς δὲ ἀρετικῆς περὶ οὗ χαίρει ὀρ-
 θῶς ἔπ' φιλήσ καὶ μίσησ, δὲ δῆλον ὅτι μετὰ
 τῆς ἐσωεπιζεσθῆς μὴτὲν ἔτως, ὡς οὐκ εἶ-
 ναι ὀρθῶς, ἔπ' οὗ χαίρει τοῖς ἐπιζεσθῆσιν ἡγεσίν,
 καὶ τοῖς καλαῖς πρὸς τῆς. ἐστὶ δ' ὁμοιώ-
 ματα μάλιστα περὶ τῆς ἀληθινῆς φύσεως
 ἐπὶ τοῖς ῥυθμοῖς ἔπ' τοῖς μῦθεσιν ὀρθῆς καὶ
 πρὸς τῆς. ἐπὶ δ' αἰσθησῶν καὶ σωφροσύνης,
 καὶ πρῶτων τῶν ἐσωπῶν ταύτοις, καὶ τῶν ἄλ-
 λων ἡθῶν. δῆλον δὲ ὅτι τῶν ἔργων. μετα-
 βάλλομεν γὰρ τῆς ψυχῆς, ἀκρωμέτροι ταύ-
 των. ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις ἐθουσιασμός τῶν λυπει-
 σθαι ἔπ' οὗ χαίρει, εἴ γὰρ εἶναι πρὸς τῆς ἀλ-
 θῆσ τῶν αὐτῶν ἔχῃν ὅσον οἷον, εἴ τίς χαίρει τῆς
 εἰκόνα τινος θεώμενος, μὴ δὲ ἀπὸ αἰτίας
 ἀλλὰ ἀφ' οὗ τῶν μορφῶν αὐτῶν, ἀνασχεσθῶν
 ταύτων, καὶ αὐτῶν ἐκείνῳ τῆς θεωρίας, ἢ τῆς
 εἰκόνα θεωρῆς, ἢ δειῖα εἶναι. συμβέβηκε γὰρ τῶν
 αἰσθησῶν ἐπὶ μὲν τοῖς ἀπὸ τοῖς μὴδὲν ὑποσχε-
 σθῶν ὁμοίωμα τοῖς ἡγεσίν οἷον, ἐπὶ τοῖς ἀπὸ τοῖς
 καὶ τοῖς γὰρ τοῖς, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ὁρατοῖς ἡρέμα.

A voluptates, (eas dico quæ ex musica perci-
 piuntur) nullius rei futuræ causa expetuntur :
 sed præteritarum rerū gratia , nempe laborum
 & doloris. Quam ob causam igitur beatitudi-
 nem, & in his voluptatibus querāt, & ex his vo-
 luptatibus sibi comparare studeant , hanc quis
 esse causam probabiliter existimare possit. De
 musica autem, eam omnium esse communem
 non propter hanc solum, sed etiā propterea quia
 utilis sit ad requiem & recreationem à labore,
 nemo in controuersiam vocarit, ut apparet. Ve-
 rumenimverò querendū est , utrum per se, an
 B ex euetu musica relaxandi animi causa expeta-
 tur : verendūmq; est ne hoc ei quidem eueni-
 rit, sed honoratior eius natura sit, quàm ut pro-
 pter eam, quam diximus, utilitatem atque in-
 digentiam, expetatur : oporteatque non solum
 cōmunem ex ea voluptatem, cuius omnes ha-
 bent sensum, percipere : (inest enim in musica
 naturalis voluptas : quocirca omnib. ætatibus,
 omnibūsq; moribus, eius usus amœnus &
 gratus est :) sed num aliqua ex parte etiā ad ani-
 mū pertineat ac permānet, videre. Hoc autem
 in promptu fuerit, si cuiusdammodi moribus,
 id est, certo quodam modo morati per eam ef-
 C ficiamur. At nos certo quodam modo moratos
 per musicam fieri, cūm ex aliis multis intelli-
 gere liceat, tum maximè ex olympi carminibus
 modulatis. hæc enim sine controuersia animos
 afflatu quodam diuino permouēt & concitat.
 At animi concitatio ex afflatu diuino nata, mo-
 rum & affectionum animi perturbatio est.
 Præterea verò omnes homines cum imitatio-
 nes audiunt, animis permouentur ex consen-
 sione & contagione naturæ, etiam sine nume-
 ris & modis ipsis. Quoniā porrò euenit, ut mu-
 sica sit ἐπὶ numero rerum iucundarum ; virtus
 D autem in eo versatur, ut quis rectè lætetur &
 amet & oderit : oportet scilicet nihil ita disce-
 re, nullique rei sic assuefieri, ut his, nempe re-
 ctè iudicare, & probis moribus honestisque a-
 ctionibus delectari. At in numeris & modis
 præter veras naturas, insunt maximè ira, &
 lenitatis, & verò etiam fortitudinis, & tem-
 perantix, & omnium his contrariorum habi-
 tum aliarūque rerum moralium simula-
 cra quædam expressa. Atque hoc facta ip-
 sa declarant : cum enim talia audimus, ani-
 morum fit in nobis mutatio & perturbatio.
 E At aliquem in iis quæ similitudine & imita-
 tione sunt expressa, assuefactum esse dolere
 & lætari, non longè abest ab eo, ut eodem
 modo ad res veras sit animatus atque affe-
 ctus. verbi causa, si quis alicuius imagine
 aspicienda delectetur, non propter aliam cau-
 sam quàm propter speciem & formam ip-
 sam : huic eius ipsius aspectus, cuius imagi-
 nem contemplatur, iucundus sit necesse
 est. Euenit autem, ut in aliis quidem
 rebus sub sensum cadentibus, nullum in sit
 morum simulacrum : verbi gratia, in iis
 quæ tactum & gustatum mouent : verumtamen in aspectabilibus inest aliquantulum ;

quæ tactum & gustatum mouent : verumtamen in aspectabilibus inest aliquantulum ;

(tales enim sunt figuræ;) sed parum admodum, cum omnium hominum talis sensus communis est. Præterea verò non sunt hæ quæ fiunt, morum figuræ, atque hi colores, morum simulacra; sed signa potiùs. & hæc insunt in corpore, inter corporis affectus. Verumtamen quantacumque sit in harum rerum inspectione differentia, oportet, pueros & adolefcentis non Pausonis, sed Polygnori, & si quis alius pictor aut fictor moralis est, hoc est, mores exprimit, picturas intueri. At in modis ipsis & cantibus insunt imitationes assimulationesque morum: atque hoc in promptu est. Tantum enim differunt ac distant inter se harmoniarum naturæ, vt, qui audiunt, aliter atque aliter afficiantur, neque eodem modo ad vnquamque earum moueantur: sed ad has quidam aliquanto mœstius & contractis, vt ad eam quæ mixolydia seu mixtolydia appellatur; ad illas mentibus remollescant, vt ad remissas & molleis: ad aliam moderatè fiant, maximèque sedati: cuiusmodi quiddam efficere videtur sola ex harmoniis Doria. Phrygia autem ad mentem instinctu diuino concitandam valet. hæc enim probè dicunt, qui in hac disciplina studiosè versati sunt. Namque ex factis ipsis sumunt eorum quæ dicunt, testimonia. Enimvero & eorum quæ ad numeros, qui à Græcis rhythmi dicuntur, pertinent, eadem ratio est. alij enim mores habent sedatiores, alij ad mouendum valent: atque horum alij motus habent ineptiores atque illiberaliores, alij potiores ac liberaliores. Ex his igitur perspicuū est, posse musicam mores animi cuiusdammodi efficere & conformare. At si hoc facere potest, ad eam scilicet pueri sunt applicandi, eaque erudiendi. Est autem ad huius ætatis naturam accommodata musicæ doctrina. Pueri enim propter ætatem sua voluntate nihil iucunditatis experiri posse possunt. At musica ex earum rerum numero est, quæ iucunditate ac voluptate conditæ sunt, & aliqua nobis videtur esse cum harmoniis & numeris cognatio. Quocirca multi sapientes partim animum harmoniam esse dixerunt, partim ex harmonia constare.

CAPVT VI.

Vtrum pueros deceat ita musicam discere vt ipsi cantant, an non. & an musica efficere sordidos & illiberales sit putanda.

Vtrum autem pueros ita musicam discere oporteat, vt ipsi cantent, & muneribus operibusque musicis manus admoueat, necne, quemadmodum supra dubitatum est, nunc est dicendum.

A γήματα γὰρ ἔστι τῶν αὐτῶν. ἀλλ' ἔτι μικρόν καὶ πῶδες τῆς τῶν αὐτῶν ἀσθησεως κοινωνοῦσιν. ἐπὶ δὲ οὐκ ἔστι τῶν αὐτῶν ὁμοιώματα τῶν ἡθῶν, ἀλλὰ σημεῖα μᾶλλον τὰ γιγνώσκοντα γήματα καὶ χρώματα τῶν ἡθῶν. καὶ τῶν αὐτῶν ἔστιν ἔτι τῶν σώματος ἐν τοῖς πάθεσιν. ἢ μὴ δὲ ὅσον διαφέρει ἐπὶ τῶν τούτων θεωρίᾳ, δὲ μὴ τὰ Πάσιτος θεωρεῖν τὴν νέους, ἀλλὰ τὰ Πολυγνώτου, καὶ εἴ τις δῆλος τῶν γραφῶν, ἢ τῶν ἀγαλματοποιῶν ἔστιν ἡθικός. ἐπὶ δὲ τοῖς μῦθεσιν αὐτοῖς ἔστι μιμήματα τῶν ἡθῶν. καὶ τῶν αὐτῶν φανερόν. οὐδὲ γὰρ ἢ τῶν ἀρμονίων διέσκη φύσις. ὥστε ἀκούοντες, ὅπως διαπίπτει, ἐμὴ τῶν αὐτῶν ἔχον ἔχον πρὸς ἐκάστην αὐτῶν, ἀλλὰ πρὸς μὲν εἰσίας ὀδυρτικωτέρως καὶ σιωπηρικωτέρως μᾶλλον, οἷον πρὸς τῶν μίξολυδιστῶν καὶ λυδίων. πρὸς δὲ τῶν μαλακωτέρως τῶν δριμύτων, οἷον πρὸς τῶν ἀσθενῶν. μέσως δὲ ἐκαστηκῶς μάλιστα, πρὸς ἑτέραν οἷον, δοκεῖ ἡ Δωριεστὴ μόνη τῶν ἀρμονίων ἐπισημαστικῶς εἶναι τῶν Φρυγιστῶν. τῶν γὰρ καλῶς λέγουσιν οἱ πρὸς τὴν παιδείαν τῶν πρὸς φιλοσοφικότες. λαμβάνουσι γὰρ τὰ μῦθῶν τῶν λόγων ὅσα αὐτῶν τῶν ἔργων. τῶν αὐτῶν γὰρ ἔχον ἔχον [δ] πρὸς τῶν ῥυθμοῖς. οἱ μὲν γὰρ, ἡθὺς ἐχουσι σασιμότερον, οἱ δὲ, κινήτικόν. καὶ τούτων οἱ μὲν φορικωτέρως ἐχουσι τῶν κινήσεως, οἱ δὲ, ἐλευθεριωτέρως. ἐκ μὲν οὖν τούτων φανερόν, ὅτι δύνανται ποιεῖν τῶν ψυχῆς ἡθὺς ἢ μοισικῆς πρὸς ἀσθενῶν. εἰ δὲ τῶν δυνάμει ποιεῖν, δῆλον ὅτι πρὸς ἀκτέον ἐκαστηκῶς ἐπὶ αὐτῶν τοῖς νέοις. * ἔστι δὲ ἀρμόσιον πρὸς τῶν φύσιν τῶν τηλικαύτων ἢ διδασκαλία τῶν μοισικῆς. οἱ μὲν γὰρ νέοι, ἀπὸ τῶν ἡλικίας, ἀπὸ δυνάμει ὁσόν ἐκαστηκῶς ἐχόντες. ἢ τῶν μοισικῆς φύσιν τῶν ἡδυσμένων ἔστι. καὶ τις εἰσίας συγχεῖται τῶν ἀρμονίας ἐπὶ τοῖς ῥυθμοῖς εἶναι. δὲ πολλοὶ φασὶ τῶν ὁφῶν, οἱ μὲν, ἀρμονία εἶναι τῶν ψυχῶν, οἱ δὲ, ἔχον ἀρμονίας.

γρ. Πάσιτος & Πάσιτος

γρ. ἔχον ἀρμόσιον

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

Πότερον δὲ μαθητὰν αὐτοῖς ἀδόντας τε ἐκαστηκῶς, ἢ μὴ, καὶ λύσεως ὅτι τῆς μῆσεως ἢ πινεσ ὅτι τῆς μῆσεως.

Πότερον δὲ μαθητὰν αὐτοῖς ἀδόντας τε ἐκαστηκῶς, ἢ μὴ, καὶ λύσεως ὅτι τῆς μῆσεως ἢ πινεσ ὅτι τῆς μῆσεως.

ὅτι ἀδηλον ὅτι πολλὴν ἔχει ἀφοροῦν
 πρὸς τὸ γινεῖσθαι ποιοῦντας, εἰς αὐτὸς
 κοιωνῆν τῶν ἔργων. ἐν γὰρ ἡ τῶν ἀδωμάτων ἢ
 χαλεπῶν ὅστι, μὴ κοιωνῆσθαι τῶν ἔργων,
 κείτῃς ἡμέρῃς ἀποδοῦναι. ἀμα ὅτι καὶ δὲ
 τοῖς παιδαῖς ἔχει ἵνα δὲ τελεῖται· καὶ τὴν
 Ἀρχύτου πλατῶν οἷον ἡμέρῃς καὶ ἡμέρῃς
 ἡ διδασκίαι τοῖς παιδίοις, ὅπως ἡρώδης
 ταύτη, μὴ δὲν κατὰ γυμνασίῃ τῶν οἰκίῃς
 ἢ γὰρ διδάσκει τὸ νέον ἢ συχάζειν. αὐτὴ μὲν
 οὖν ὅτι πῶς ἐπιπίοις ἀρμότῃουσα * τῶν παι-
 δίων ἢ τῶν παιδείῃ, πλατῶν τοῖς μείζονσι τῶν
 νέων. ὅτι μὲν οὖν παιδύτεον τῶν μοισικῶν
 ἔργων, ὡς τε καὶ κοιωνῆν τῶν ἔργων, φανερόν
 ὅτι τῶν τοιούτων· ὅτι δὲ ὡς τὸν καὶ τὸ μὴ ὡς τὸ
 πῶς ἢ ἡλικίῃς, ἢ χαλεπὸν δὲ ἰσοῦσαι, καὶ
 λύσαι πρὸς τοῖς φάσκειν τὰς βασιλεύσας εἶ
 τῶν ἐπιμῆσαι. ὡς τὸν μὲν γὰρ, ἐπεὶ τὸ κεί-
 νην γυμνασίῃ. μετέχον δὲ τῶν ἔργων, ἀφ' οὗτο
 ἡ νέος μὲν οἷον ἡρώδης τῶν ἔργων·
 ὡς τὸν τῶν ἰσοῦσαι, τῶν μὲν ἔργων
 ἀφ' οὗτο, διδάσκει τῶν κατὰ κείνῃ, καὶ
 χαίρειν ὡς τῶν δὲ τῶν μάθησιν τῶν ἡμοῦν
 ἐπὶ τῆ νεότητι. ὡς δὲ τῶν ἐπιμῆσαι ἡ
 ἡμέρῃς ἐπιμῆσαι, ὡς ποιήσας τῆς μοισικῆς
 βασιλεύσας, ἢ χαλεπὸν λύσαι, σκεψαμένους
 μέγρι τε πόσου τῶν ἔργων κοιωνῆτεον τοῖς
 πρὸς ἀρετῶν παιδύσομενοις πολιτικῶν,
 καὶ ποίων μῆσαι, καὶ ποίων ῥυθμῶν καὶ κινῶν
 τῶν ἐπὶ δὲ ἐπὶ ποίσις ὄργανοις τῶν μάθησιν
 ποιητέον· καὶ γὰρ τῶν δὲ ἀφ' οὗτο εἶχες. ἐπὶ τοῖς
 τοῖς γὰρ ἢ λύσις ὅτι τῶν ἐπιμῆσαι. ἢ τῶν γὰρ
 καλῶν ἔργων τῶν ποῖσις τῶν μοισικῆς ἀφ' οὗτο
 ὡς τῶν λείπει. φανερόν τῶν οἷον, ὅτι δὲ τῶν
 μάθησιν αὐτῆς, μὴ τε ἐμποδίζειν πρὸς
 τῶν ἔργων πρὸς τῶν, μὴ τε τὸ σῶμα ποῖν
 βασιλεύσας καὶ ἀχρηστον πρὸς τῶν πολεμι-
 χῆς ἐπὶ πολιτικῆς ἀσκήσας. πρὸς μὲν τῶν
 ἡρώδης ἢ δὲ, πρὸς τῶν μάθησας ἔργων·
 συμβαίνοισι δὲ αὐτῶν τῶν μάθησας, εἰ μὴ τε
 τὰ πρὸς τοῖς ἀγῶνας τοῖς τεχνικοῖς σιωπεί-
 νοντα ἀφ' οὗτο, μὴ τε τὰ τῶν μάθησας καὶ πε-
 ριτῶν τῶν ἔργων, ἀνὴν ἐλήλυθεν εἰς τοῖς ἀ-
 γῶνας· ὅτι δὲ τῶν ἀγῶνων, εἰς τῶν παιδείας.
 ἀλλὰ καὶ τὰ τοιαῦτα μέγρι τῶν ἀφ' οὗτο
 τῶν χαίρειν τοῖς καλοῖς μῆσαι καὶ ῥυθμοῖς· καὶ
 μὴ μόνον * τῶν καὶ τῶν μοισικῆς, ὡς τῶν καὶ
 τῶν ἀφ' οὗτο ἐπὶ τῶν ἐπὶ δὲ καὶ πλῆθος ἀφ' οὗτο
 ποῖσις καὶ παιδίων. δὴλον δὲ ὅτι τῶν καὶ
 ποῖσις ὄργανοις ἡρώδης. ἢ τε γὰρ αὐτῶν εἰς

καὶ τῶν παι-
 δίων. al. τῶν
 παιδίων.

καὶ τῶν κοιω-
 νῆν.

A Non est porro obscurum, valde referre ad id
 ut cuiusdammodi homines fiant, si quis ip-
 se in muneribus operibusque fungendis ver-
 setur. Nam fieri non potest, aut vix qui-
 dem certe, ut qui non fuerunt munerum
 atque operum participes, boni iudices artis
 fiant: simulque pueros oportet aliquod vitæ
 traducendæ atque occupandæ genus habe-
 re: & Archytæ crepitaculum præclare esse
 comparatum existimare, quod pueris dare
 solent, ut, dum hoc utuntur, nihil eorum
 quæ domi sunt, perfringant. quod enim
 puerile & iuvenile est, quiescere non po-
 test. Atque hoc quidem ludicrum pueris
B infantibus conuenit: disciplina verò pueris
 grandioribus crepitaculum est. Sic igitur
 musicam pueros esse docendam, ut musi-
 cæ muneribus fungantur, operumque sint
 participes, ex his intelligere licet. Quid
 deceat porro ætates, quid non, difficile non
 est definire & quod quidam obiciunt, stu-
 dium esse sordidum atque illiberale, dissol-
 uere. Primum enim, quoniam iudicandi
 gratia operibus fungendum est, iccirco o-
 portet, eos, dum pueri sunt, opera tracta-
C re: ubi verò adoleuerunt grandioresque fa-
 cti sunt, opera quidem missa facere: recta
 verò iudicare, & rectè lætari posse, pro-
 pterea quòd in pueritia musicam didice-
 runt. Deinde verò quòd quidam musicam
 vituperant, tanquam sordidos efficiat atque
 illiberaleis artifices, non erit difficile eos re-
 fellere: si considerauerimus, quatenus ij
 qui ad virtutem ciuilem erudiuntur, mu-
 sicæ operibus fungi, & quales modos can-
 tibusque, & quales numeros tractare, præ-
 terea qualibus in musicis instrumentis seu
D organis musicam discere debeant. Nam-
 que hoc aliquid interesse probabile est. in
 his enim reprehensionis & vituperationis
 dissolutio posita est. nam modos quos-
 dam musicæ, id quod dictum est, efficere
 nihil vetat. Perspicuum igitur est, oportere
 eius studium ac disciplinam neque po-
 sterioribus actionibus impedire, neque corpus
 illiberale, & ad bellicas ac ciuileis exercita-
 tiones inutile reddere: ad exercitationes
 quidem iam, ad disciplinas verò posterius.
 Aptè autem & conuenienter pueri musicam
E discant, si neque in eis quæ ad artificum
 certamina pertinent, elaborent, neque ad-
 mirabilia & eximia, atque exquisita ope-
 ra magno labore suscepto perdiscant, quæ
 nunc in certamina, ex certaminibus in dis-
 ciplinam introducta sunt: sed talia vsque ad
 eum finem discant, quoad elegantibus & ho-
 nestis modis ac numeris delectari possint, &
 non solum genere musicæ communi, quem-
 admodum & nonnullæ aliæ animantes: præ-
 terea verò & mancipiorum ac puerorum mul-
 tudo. Apparet autem ex his, etiam quibus
 organis sit utendum. Nam neque tibi in

puerorum institutionem introducendæ sunt, neque aliud organum artificum proprium, qualis est cithara, & si quod aliud est huiusmodi: sed ea sola quæ efficient eos bonos auditores aut doctrinæ musicæ, aut alius. Præterea tibia non est organum ad mores mitiores exprimendos aut inserendos aptum; ethicum Græci appellant, nos morale dicamus; sed potius ad animos furore quodam Bacchico stimulos accommodatum. Quare talibus temporibus eo utendum est, quibus eius usus valet ad animos expiandos potius, ac lustrandos seu purgandos, quàm ad erudiendos. His accedat, tibiam hoc habere institutioni & doctrinæ aduersarium, quòd tibiæ cantus prohibet ratione uti. Quocirca rectè veteres eius usum in pueris ac liberis hominibus improbarunt, cùm antea eo usi essent: otium enim vberius ex omnium rerum copia nasci, maiorisque animos ad virtutem consecuti, tum superioribus temporibus, & post bellum Persicum ex rebus fortiter & præclare gestis ferociores effecti, omne disciplinæ genus attigerunt, nullum delectum adhibentes, sed aliam atque aliam insuper indagantes. quapropter etiam artem tibia canendi ad disciplinarum numerum aggregarunt. Etenim Lacedæmone quidam, qui ludorum sumptus suppeditabat; (choragum appellant Græci) ipse choro tibiam inflavit: & Athenis ita increbuit, ut ferè plerique liberi & ingenui homines tibia canerent. Atque hoc ex ea tabula apparet, quam Thrasippus is qui Ecphantidæ ludorum sumptum suppeditat, dedicauit. posterius verò sprete atque improbata est, periculo eius factò, cùm iam melius, quid ad virtutem valeret, quid non, iudicare possent. Similiter & multa organa vetera, ut pectides & barbiti, & quæ ad voluptates eorum pertinent, qui cantores audiunt eis utentis: cuius generis sunt septangula, quæ heptagona nominant Græci, & triangula, quæ trigona, & sambucæ, & omnia, quæ scientiam in manuum opere munerèque positam desiderant. Habet autem rationem probabilem & ea de tibiis fabula, quam confinxerunt veteres: aiunt enim, Mineruam tibiis à se repertas abiecisse. Cùm igitur hoc quoque liceat dicere, deam, quòd oris deformitate offensa esset, hoc fecisse: tum verò probabilius est, propterea quòd tibiæ disciplinæ disciplina nihil ad mentis agitationem conferat: Mineruæ autem scientiam & artem tribuamus. Quoniam porrò tractandorū organorum & fungendi muneris musici disciplinam artificum propriam seu artificialem improbamus: artificialem autē seu artificibus convenientem statuimus eam, quæ ad certamina pertinet: (in hac enim is qui agit, non virtutis suæ, sed eorum qui audiunt, voluptatis, huiusque ineptæ ac putidæ

A παιδείας ἀκτέον, ἔτ' ἄν' ὁ τεχνικὸν ὄργανον, οἷον κίθαραν, καὶ εἴ τι τοιοῦτον ἕτερον ἔστιν, ἀλλὰ ὅσα ποιήσῃ αὐτῶν ἀκροατὰς ἀγαθοὺς, ἢ τὴν μουσικῆς παιδείας, ἢ τὴν δὴμῆς. ἐπὶ δὲ τοῦ ἐστὶν ὁ αὐλὸς ἠθικόν, ἀλλὰ μᾶλλον ὄργανιστικόν. ὥστε πρὸς τοὺς τοιοῦτους αὐτῶν κερδοὺς χρῆσθαι, ἐν οἷς ἡ θεωρία κἀταρσιν μᾶλλον δυνάται, ἢ μάθησιν. παρὰ θωμῶν δὲ, ὅτι συμβέβηκεν ἐραστῆν αὐτῶν πρὸς παιδείαν, ἔτ' ὁ κωλύειν τῶν λόγων χρῆσθαι τὴν αὐλήσιν. δὲ καλῶς ἀπεδοκίμασθαι αὐτῶν οἱ πρότερον τὴν χρῆσιν ἐκ τῶν νέων, ἔτ' ἐλευθέρων καὶ τῶν χρησάμενοι τὸ πρῶτον αὐτῶν. σχολαστικώτεροι γὰρ γυμναῖοι ἀφ' ἑαυτῶν ἐπιπέρας, ἔτ' μεγαλοψυχότεροι πρὸς ἀρετῶν. ἐπὶ τε πρότερον καὶ μὲν τὰ Μηδικὰ φρονιμαλιθέντες ἐκ τῶν ἔργων, πάσης ἠπλοῦτο μαθήσεως, ἑσθῆν δὲ κείνοντες, ἀλλ' ὅτι ζητουῦντες. δὲ καὶ τὴν αὐλητικὴν ἠγασθὲν πρὸς τὰς μαθήσεως. ἔτ' γὰρ ἐν Λακεδαιμονίῳ ἡ χρηστὸς αὐτὸς ἠύλησεν τῶν χρῶν: ἔτ' ἂν Αθῆνας ἔτι πρὸς ἐπιπέρας, ὥς τε γὰρ οἱ πολλοὶ τὴν ἐλευθέρων μετῆχον αὐτῆς. δὲ δὲ ἐκ τῶν πινάκος, ὃν ἀνέθηκε Θερασίππος * Εὐφρατίδου χρηστήσας. ὑστερον δὲ ἀπεδοκίμασθαι ἀφ' ἑαυτῶν ἐπιπέρας αὐτῆς, βέλτιον δυνατῶν κείνην τὸ πρὸς ἀρετῶν, ἔτ' μὴ πρὸς ἀρετῶν, σιωπῆτον. ὁμοίως δὲ καὶ πολλὰ τῶν ὀργανῶν τῶν ἀρχαίων, οἷον πεκτίδες, καὶ βαρβίτοι. ἔτ' τὰ πρὸς ἠδονῶν σιωπῆτοντα τοῖς ἀκούοισι τῶν χρωμάτων, ἐπιπέρας, καὶ τείρανα, ἔτ' ἀμύχανα καὶ πᾶντα τὰ δεόμενα χρονογραφικῆς ἐπιπέρας. ἀλόγως δὲ ἔχῃ καὶ τὸ πρὸς τὴν αὐλήν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων μεμολογημένον. φασὶ γὰρ δὲ τὴν Αθῆνῶν ἀρετῶν ἀποβαλῆναι τοὺς αὐλοὺς. ἔτ' κακῶς μὲν οὖν ἔχῃ φάσαι καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἀρετῶν ἠδονῶν τῶν πρῶτον τῶν ποιήσας, δὲ χρονογραφικῆς τῶν ἠδονῶν. ἔτ' μὲν ἀλλὰ μᾶλλον εἰχῆς, ὅτι πρὸς τὴν ἀφῆνοιας ἔστιν ἡ παιδεία τῶν αὐλήσεως. τῆ δὲ Αθῆνῶν τῶν ἐπιπέρας πρὸς τῆς ἀρετῶν, καὶ τῶν τέχνων. ἐπὶ δὲ τῶν τε ὀργανῶν καὶ τῶν ἐργασίας ἀποδοκίμασθαι οὐκ ἔτ' τεχνικῶν παιδείας τεχνικῶν δὲ τῶν ἀρετῶν τῶν πρὸς τοὺς ἀγῶνας. (ὡς αὐτῆ γὰρ ὁ παρὰ τῶν, ἔτ' αὐτῶν μεταχρῆσθαι γὰρ ἀρετῆς, ἀλλὰ τῶν ἀκούοντων ἠδονῆς, καὶ αὐτῆς φορτικῆς.) δὲ καὶ τῶν ἐλευθέρων κεί-

γρ. οἱ θασ-
πδδ
καὶ ἀπαι-
καὶ ἀπαι-
καὶ ἀπαι-

causa, musicam tractat: idcirco ingenuo-

νομίζουσι τὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ θηλικωτέ-
 ρον καὶ βλαμύσοις δὴ συμβαίνει γίγνεσθαι.
 πονηρὸς γὰρ ὁ σκοπὸς πρὸς ὃν ποιοῦνται ὁ
 τέλος. ὁ γὰρ θεατῆς, φορτικὸς ὢν, μετα-
 βολῆν εἴωθε τὴν μουσικὴν. ὥστε καὶ τοῖς
 τεχνίταις τοῖς πρὸς αὐτὸν μηχανήσας, αὐ-
 τοῖς τε ποιῶσι τινὰς ποιῆσαι, καὶ τὰ σώματα,
 ἀφ' ἧς κινήσας.

Κ Ε Φ Α Λ. Ζ΄.

Περὶ ἀρμονιῶν καὶ ῥυθμῶν.

Σκεπτόμενον δ' ἐπὶ τοῖς ἀρμονίαις,
 ἔστι ῥυθμοὶς, καὶ πρὸς παιδείαν,
 πότερον πάσαις χρηστὸν ταῖς ἀρμονίαις, ἢ
 πᾶσι τοῖς ῥυθμοῖς, ἢ διαφαιρέτεον. ἔπειτα τοῖς
 πρὸς παιδείαν διαφαιρούσι, πότερον τὸ αὐ-
 τὸν διαρισμὸν θηλικωτέρῳ, ἢ τὸν δεινὸν ἐ-
 τερον. ὅτι τὸ μὲν μουσικὴν ὄρασμα ἀφ' ἧς
 μηχανοποιίας ἔστι ῥυθμῶν ἕσασθαι. τούτων ἑκά-
 τερον δὲ δεῖ λεληθέναι τινὰ ἔχει διδάσκειν
 πρὸς παιδείαν. καὶ πότερον πρὸς αἰσθητικὸν
 μάλλον τὸ θηλικωτέρῳ, ἢ τὸν ῥυθμῶν.
 νομίζοντες οὖν πολλὰ καλῶς λέγειν περὶ
 τούτων, τῶν τε νῦν μουσικῶν ἐπίστων, καὶ τῶν
 φιλοσοφίας, ὅσοι τῶν λόγων ἐμπείρως ἔ-
 χοντες τὸ περὶ τὴν μουσικὴν παιδείαν, τὸ μὲν
 καὶ ἑκάστον ἀκριβολεῖται ἀποδιδόντων
 ζητεῖν τοῖς βιβλιογράφοις πρὸς ἐκείνων. νῦν
 δὲ * νομικῶς διελώντων, τοῖς τύποις μόνον
 εἰπόντες περὶ αὐτῶν. ἐπὶ δὲ τῶν διαφαιρέσεων
 ἀποδεχόμεθα τὸ μὲν ὡς διαφαιρούσι τινες
 τῶν φιλοσοφίας, τὰ μὲν ἠθικὰ, τὰ δὲ πο-
 κηκὰ, τὰ δὲ οἰκονομικὰ ἰσχυρῶς, καὶ τῶν
 ἀρμονιῶν τὸ φύσιν πρὸς ἕκαστα τούτων οἰ-
 κείαν διδόντων πρὸς διήσο μέρους ἰδέασθαι. φα-
 νερὸν δὲ ἢ μίας ἐνεκεν ὠφελείας τῆς μουσικῆς
 χρῆσθαι δεῖν, ἀλλὰ καὶ πλεόντων ἕσασθαι. καὶ γὰρ
 παιδείας ἐνεκεν ἔστι κατάρσεως. τὴν δὲ λέγει-
 νον τὴν κατάρσιν, νῦν μὲν ἀπλάως, πάλιν δὲ
 ἐπὶ τοῖς περὶ ποιητικῆς ἐργασίαν ἀφαιρέσεων.
 τελεῖται δὲ πρὸς διαφαιρούμεν, πρὸς αἰεσίαν τε,
 καὶ πρὸς τὸν σὺν τοῖς αἰσθητικῶν. φαι-
 ρὸν ὅτι χρηστὸν μὲν πάσαις ταῖς ἀρμονίαις.
 ἢ τὸ αὐτὸν δὲ ἕσασθαι πάσαις χρηστὸν. ἀλλὰ
 πρὸς μὲν τὴν παιδείαν, ταῖς ἠθικωτάταις.
 πρὸς δὲ ἀκέραιον, ἐτέρων χρονομετρώ-
 των, ἢ ταῖς ποικιλιαῖς, ἢ ταῖς οἰκονομικ-
 αῖς. ὁ γὰρ περὶ οἰκίας συμβαίνει πάρος ψυ-
 χασίοντος, τὸ τοιοῦτον πάσαις ὑπὸ τῆς
 soler validè & acriter, hic in omnibus inest: sed eo differt, quòd in aliis magis, in aliis

Lamb. μ-
 νικῶς δ. al.
 ἡμικῶς διελ-
 οῦσι ἕσασθαι,
 τύπων μ. εἰπ.

Arum esse nequaquam iudicamus operis huius
 functionem, sed mercenariorum hominum.
 Itaque euenit vt euadant artifices liberales:
 finis enim, quem sibi proponunt, & quem in-
 tuentur, malus est. Nam spectator, qui in-
 eptus & indoctus est, musicam mutare con-
 fucuit. Itaque etiam artifices, qui sese ad
 eum meditando componunt, tum cuiusdam
 modi efficit, tum eorum corpora, propter mo-
 tiones.

CAPVT VII.

De harmoniis & numeris.

Quod ad harmonias autem, & numeros &
 disciplinam pertinet, videndum est vtrum
 omnibus harmoniis, omnibusque numeris
 vtendum sit, an aliqua adhibenda sit distinctio.
 Deinde ad eos qui in institutione puerorum
 elaborant, vtrum eandem definitionem ac-
 commodemus, an tertiam quandam aliam
 afferre oporteat, quoniam musica in cantu &
 numeris consistere videmus: horum autem
 vtrumque quid ad institutionem & discipli-
 nam puerilem valeat, non est ignorandum: &
 vtra musica sit optabilior, ea quæ in cantu
 consistit, an quæ in numeris. Cum igitur exi-
 stinemus, nonnullos huius ætatis musicos, &
 quosdam philosophos, quicumque fortè ea
 doctrina quæ ad musicam pertinet, eruditi
 sunt, multa his de rebus rectè disputata tradi-
 disse; subtiliorem quidem & accuratiorem de
 singulis sermonem eos qui plura cognoscere
 velint; ab illis petere sinemus: nunc autem ge-
 neraliter rudi quadam dumtaxat & adumbra-
 ta descriptione de iis differamus. Quoniam au-
 tem cantuum partitionem, quam philosophi
 quidam faciunt, probamus, qui cantus alios
 moraleis, alios ad actionem pertinentes, alios
 ad animos instinctu diuino concitandos va-
 lenteis ponunt, & harmoniarum naturam ad
 vnumquemque horum accommodatam aliam
 ad aliam partem faciunt; dicimus autem non
 vnius utilitatis causa vti musica oportere, sed
 plurium: (institutionis enim, siue disciplinæ &
 lustrationis siue expiationis gratia ea vtendum
 est: quid autè lustratione seu expiatione appel-
 lemus, nunc quidem simpliciter, aliàs autè in li-
 bris de Arte poetica planius exponemus:) de-
 inde verò ad ætatem traducendam, vitamque
 degendam: postremò ad remissionem animo-
 rum, & ad requiem ac recreationem à conten-
 tione & labore. Quoniam igitur hæc ita sunt,
 perspicuum est, omnibus harmoniis vtendum
 esse: verum non eodem modo omnibus vtend-
 dum, sed ad institutionem quidem ac doctrinam
 iis quæ maximè sūt moraleis: ad eos verò audiē-
 dos, qui manus organis admouent, operæque
 musico funguntur, iis quæ ad actionem, iisque
 quæ ad animos afflatu diuino concitandos valēt.
 Qui enim affectus in aliquibus animis existere
 inest: sed eo differt, quòd in aliis magis, in aliis
 minùs

minùs inest: quod gentis est, misericordia & metus, & præterea mentis concitatio ex afflatu diuino. Etenim ex hac cogitatione & permotione nonnulli concitati feruntur, sed hos videmus sacris cantibus tranquillari ac sedari: cum vtuntur musici cantibus animum furore leuantibus ac purgantibus, proinde quasi curationem & purgationem consecuti sint. Hoc igitur idem accidere necesse est & misericordibus & timidis, & omnino iis qui alio aliquo affectu facile commouentur: cæteris autem quantum talium motionum ad quemque attinet ac peruenit; atque omnibus purgationē atque expiationem quandam contingere, omneisque non sine voluptate leuari. Similiter verò & cantus ad purgandos atque expiandos animos valentes, lætitiā afferūt hominibus damni & noxæ experientem. Quapropter in talibus harmoniis, talibusque modis & cantibus certatores ij spectandi sunt, qui musicam theatralem tractant. Quoniam autem spectator est duplex, alter liber & eruditus, alter indoctus & stolidus; ex illiberalibus & mercenariis hominibus, & talibus aliis coneretus & conflatus: danda sunt etiam iis qui tales sunt, certamina & spectacula ad requiem & remissionem animorum. Quemadmodum autem corpora animi ex habitu naturæ consentaneo deprauati ac detorti sunt; sic & harmoniarum & cantuum quædam deprauationes sunt: eos cantus dico, qui nimis contenti sunt, & indecoris quasi coloribus infuscati. Afferit autem vnicuique voluptatem id quod cuiusque naturæ accommodatum est. Quapropter permittenda iis qui certant, licentia est ad talem spectatorem talis cuiusdā musicæ generis vsurpandi: sed ad institutionem & disciplinam, quemadmodum dictum est, cantibus mores exprimentibus, quos moraleis diximus appellari, vtendum est, & talibus harmoniis: talis autem est Doria, vt antè diximus. Recipienda porrò est, & si quam aliam probent ij qui nobiscum societate philosophiæ in vita degenda, & artis musicæ disciplinæ, coniuncti sunt. Socrates autem in libris de Republica administranda, non rectè Phrygiam harmoniam cum Doria relinquit, idque cum ex omnibus organis musicis tibiam improbarit. nam eandem vim habet in harmoniis harmonia Phrygia, quam in organis tibia. vtrūque enim ad animos instinctu diuino concitandos, & ad affectus commouendos valet, quod poësis declarat. Omnis enim bacchatio, omnisque talis motus ex omnibus organis in tibiis est maximè: ex omnibus verò harmoniis & cantibus, hæc organa cantibus Phrygiis maximè sunt decora: exempli causa, dithyrambus, sine controuersia Phrygius videtur esse. cuius rei cum multa alia exempla commemorent ij qui huius scientiæ sunt intelligentes, tum hoc Philoxeni proferunt, qui

A Δὲ ἤπλον ἀφ' ἑρῆς, καὶ τὰς μάλλον οἷον, ἔλεος
& φόβος. ἐπὶ δὲ ἐπιδοσιασμός· καὶ γὰρ ὑπὸ
ταύτης τῆς κινήσεως καὶ ἀκαχίμοι πῆρες εἰ-
σιν. ἐκ δὲ τῶν ἱερῶν μῦθων ὁρῶμεν οὕτως,
ὅταν χεῖρονται τοῖς ἐξοργιστοῖσι πῶν ψυ-
χῶν μῦθοι, καὶ ἡσαμῶσι, ὡς τῶν ἰατρείας
τυχόντας ἐκκαθάσεως. ταῦτό δὲ τὸ ἀ-
ναγκαῖον πάσῃν ἐστὶν ἐλεήμονας, καὶ τοῖς
φοβητικοῖς, ἐστὶν ὅλως παθητικοῖς. τοῖς
B ἄλλοις, κατ' ὅσον ἐπιβάλλῃ τῶν τοιούτων
ἐκείτω, ἐπᾶσι γίνεσθαι πῆνα κἀθαρσιν,
καὶ κομφίσεσθαι μὲν ἠδονῆς. ὁμοίως δὲ ἐπὶ
μῦθῳ τὰ κατὰρικᾶ, πῆρεσσι χαρῶν ἀβλα-
βῆ τοῖς ἀνδραποῖσι. δὲ ταῖς μὲν τοιαύταις
ἀρμονίαις καὶ [τοῖς] τοιούτοις μῦθοι * θεα- γρ. ἡπίον
τέον τοῖς πῶν θεατικῶν μοισικῶν μετὰ
χειρομῶσι ἀγωνιστάς. ἐπεὶ δὲ ὁ θεατῆς
διπλός, ὁ μὲν ἐλθῶν θεος καὶ πεπαυδύμῳ;
ὁ δὲ φοβητικὸς ἐκ βαλαύτων καὶ θητῶν, καὶ
C δῆλων τοιούτων συλκείμῳ, ἀποδοτέον ἀ-
γῶνας καὶ θεωρίας καὶ τοῖς τοιούτοις πρὸς ἀ-
νάπαυσιν. εἰσὶ δὲ ὡς τῶν αὐτῶν ἀψυχῶν
πῆρεσσι μῦθῳ τῆς κατὰ φύσιν ἐξέως, ἔστω
ἐπὶ ἀρμονίῶν πῆρεσσι εἰσὶ. καὶ τῶν
μῦθων τὰ σιῶν τῶν, καὶ τῶν ἀκαχίμοι.
ποῖς δὲ πῶν ἠδονῆς, ἐκείτοις δὲ κατὰ φύσιν
οἰκεῖον. δὲ τῶν ἀποδοτέον ἐξοισίας τοῖς ἀ-
γωνιστομῶσι πρὸς τὸν θεατικῶν τὸν τοιού-
τον, τοιούτων ἡνὶ χεῖρον τὰς ἡμῶν τῆς μοισι-
D κῆς. πρὸς δὲ παιδείαν, ὡς τῶν εἰρηται, τοῖς
ἠθικοῖς τῶν μῦθων χεῖρον, καὶ ταῖς ἀρμ-
ονίαις [ταῖς] τοιαύταις. τοιαύτη δὲ ἡ Δω-
ριστῆ, κατὰ τῶν εἰπομῶν πρὸς τῶν. δὲ χε-
ρῶν δὲ δὲ κατὰ τῶν ἡμῶν ἡμῶν δοκιμά-
ζωσιν οἱ κοινῶν τῆς ἐν φιλοσοφίᾳ ἀφ' ἑρ-
βῆς, ἐπὶ τῆς πρὸς τῶν μοισικῶν παιδείας. ὁ
δὲ ἐν τῇ πολιτείᾳ Σωκράτους ἔκαλως τῶν
Φρυγιστῆ μόνῳ κατὰλείπει μὲν τῆς Δωρι-
E στῆ καὶ ταῦτα ἀποδοκίμασας τῶν ὀργανῶν τῶν
αὐλῶν. ἔχῃ γὰρ πῶν αὐτῶν δυνάμιν ἡ Φρυ-
γιστῆ τῶν ἀρμονίῶν, ἡ δὲ τῶν αὐλῶν ἐν τοῖς ὀρ-
γάνοις ἀμφῶ γὰρ ὀργαστικᾶ ἐπαθητικᾶ.
δηλοῖ δὲ ἡ ποίησις. πᾶσα γὰρ βακχία, ἐπὶ
πᾶσα ἡ τοιαύτη κίνησις, μάλιστα τῶν ὀργά-
νων ὅσῃν ἐν τοῖς αὐλῶν. τῶν δὲ ἀρμονίῶν ἐν
τοῖς Φρυγιστῆ μῦθοι λαμβανῆς ταῦτα ὁ πρὸς
πον οἷον, ὁ δὲ ἡμῶν ὁμοιομοιῶν εἰς
δοκίμῳ Φρύγιον. ἐπὶ τούτου πολλὰ τῶν ἀδειγ-
ματα λέγουσιν οἱ πρὸς τῶν σιῶν τῶν
πῶν δῆλ᾽ ἄτε, ἐπὶ τῶν φιλοξενῶν εἰς χεῖρον
FFF

ὡς τῆ Δωριεῖ ποιῆσαι διθύραμβον τοῖς μύ-
 θοις, ἔχοιός τ' ἴω, ἀλλ' ὑπὸ τῆς φύσεως
 αὐτῆς ἔξέπεσεν εἰς τὴν Φρυγίαν, ἣ παρ-
 σήκουσιν ἀρμονίᾳ πάλιν. περὶ δὲ τῆ Δω-
 ριεῖ πρῶτες ὁμολογοῦσιν, ὡς πασι μὲν τῶν
 οὐσις, καὶ μάλιστα ἡθὺς ἐχοῖσιν ἀνδρῶν.
 ἐπὶ δὲ, ἐπεὶ τὸ μέσον καὶ τῆν ὑπερβολῶν
 ἐπαυνοῦσιν, ἔχειν αἰδιώχειν φαρμό· ἡ
 δὲ * Δωριεῖ τῶν τῶν ἐχθρῶν φύσιν παρῶς
 τῶν ἄλλων ἀρμονίας· φανερόν ὅτι τὰ Δω-
 ρια μὴν παρέπει παιδεύεσθαι μάλλον τοῖς
 νεωτέροις. εἰσὶ δὲ δύο σκοποί· τὸ, τε διωα-
 τὸν, καὶ τὸ παρέπον. Ἐ γὰρ τὰ διωατὰ δὲ με-
 ταχρεῖζεσθαι μάλλον, ἔ τὰ παρέποντα ἐ-
 κείσιν· ἐστὶ δὲ ἔ τῶν ταῦτα ὠρεσμένα τῶν ἡλι-
 κίας· οἷ, τοῖς ἀπειρηκῶσι δὲ χεῖρον ἔρῶ-
 δον ἀδύνατον στυτόνοις ἀρμονίας, ἀλλὰ
 τὰς ἀδύνατον ἡ φύσιν ὑπερβολῶν τοῖς τη-
 λικούτοις. δὲ * καλῶς ὅτι τῶν τῶν ἐ τῶν
 Σωκράτει τῶν τῶν τῶν μοισικῶν ἡθῶν,
 οἷ τῶν τῶν ἀδύνατον ἀρμονίας ὑπερβολῶν
 εἰς τὴν παιδείαν, ὡς μεθυστικῶν λαμβά-
 νων αὐτὰς, οὐ καὶ τὴν τῶν μέθης διωα-
 μιν· βακχευικὸν γὰρ ἡ γε μέθης ποιῶν μά-
 λον· ἀλλ' ἀπειρηκῶν. ὡς τε καὶ παρῶς τῶν
 ἐσομῶν ἡλικίας, τῶν τῶν παρῶν τῶν
 δὲ καὶ τῶν ποιούτων ἀρμονίᾳ ἀπλεῶσαι, καὶ
 τῶν τῶν τῶν ποιούτων. ἐπὶ δὲ εἰς ἕνα τῶν ποι-
 αῶν τῶν ἀρμονίᾳ, ἡ παρέπει τῶν τῶν παῖ-
 δων ἡλικία, ἀλλ' ὅτι διωατὰ χέσμον τ'
 ἐχθρῶν αἰμα καὶ παιδείαν· οἷ, ἡ Λυδισί φαί-
 νεται πεποιθῆναι μάλιστα τῶν ἀρμονίᾳ·
 δὲ λον οἷ τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν
 παιδείαν· τὸ, τε μέσον, ἔ τὸ διωατὸν, καὶ
 τὸ παρέπον.

κ. Δωριε-
ει

Quidam,
καλῶς

A in fabula, Doria harmonia dichyrambum fa-
 cere conatus, non potuit: sed ab ipsa natura in
 Phrygiam recidit, conuenientem harmo-
 niam. De Doria autem si omnes vnà sentiant
 eam esse maximè sedatam, & mores habere
 maximè viriles; præterea verò quoniam quod
 medium est inter duo extrema, laudamus, &
 sequi dicimus oportere; Doria autem harmo-
 nia huius naturæ est cum aliis harmoniis com-
 parata; perspicuum est, cantus Dorios disce-
 re magis quàm ullos alios, pueros decere. Sunt
 autem duo spectanda, quod fieri potest, &
 quod decet. Nam quæ fieri possunt, &
 quæ quemque decent, tractanda sunt potius.
 Definita porrò sunt hæc quoque ætatibus:
 verbi causa; iis qui annis confecti & ætate de-
 fessi sunt, haud facile est contentas & acreis
 harmonias canere, sed remissas natura sug-
 gerit iis qui id ætatis sunt. Quocirca rectè
 etiam hoc nomine Socratem reprehendunt
 nonnulli ex iis qui in musica versantur, quòd
 remissas harmonias in institutione ac disci-
 plina puerorum improbarit: eas accipiens
 tanquam remulentas & ebrias, non ex vi &
 potestate ebrietatis, quasi ebrios item effi-
 ciant, (maior enim vim habet ebrietas
 ad furorem Bacchicum incutiendum,) sed
 tanquam languidas, fractas ac defessas.
 Quare & ad ætatem futuram, grandiorum
 natu dico, oportet taleis harmonias, & ta-
 leis cantus adhibere. Præterea si qua talis
 harmonia est, quæ puerilem ætatem deceat,
 quia possit ornamentum simul & doctrinam
 afferre, qualis ex omnibus harmoniis Lydia
 maximè videtur: in promptu est, tres fines
 ac veluti terminos in institutione ac disci-
 plina esse constituendos: quod medium est,
 quod fieri potest, quod decet.

B

C

VITA KYRIACI STROZÆ.

KYRIACVS STROZA, Patritius Florentinus, Patre Zachariâ Stroza, Matre Mariâ, ex eâdem illustri Strozarum familiâ natus est, anno salutis millesimo quingentesimo quarto, die vigesimâ secundâ mensis Aprilis, in pago paterni hæredij, apud oppidum cui nomen Capalle, in parœciâ Diui Kyriaci, ad secundum lapidem ab inclytâ vrbe Florentiâ in Hetruscis. Staturâ fuit iusta & in ætate supremâ, corpore macilento, fronte larâ, naso subaquilino, nigris oculis, labris subtilibus, ore ad taciturnitatem composito, barbâ promissâ, nigrâ & canis interspersâ cum senesceret: parcus illi sermo, sed grauis & eruditus. Primis ætatis suæ temporibus, maximam orbis partem semper inhærens studiis peragrauit. Vxorem numquam duxit, quod existimaret curam rei vxoriæ nõ posse cohærere cum vitâ eius qui seriam philosophandi rationem inire decreuerit; filios tamen naturales, iuuenes amisit, Fratres sororesque plures habuit, omnes artiũ liberalium amatores: quorum plerique immaturâ ætate decesserunt, præter Franciscum Vtr. Iur. Doct. qui cum olim Fulginatibus, antiquæ ciuitatis Italicæ populo, bis summâ cum laudẽ præfuisset, cæteris omnibus ad vltimam senectutem bene beatèque superuixit. Sicuti & illa virgo Laurentia Monialis Dominicana, eiusdem Stroza soror, vtriusque linguæ peritissima, cuius mirabiles Hymni omni Lyricorum metro Latinè conscripti leguntur, ac musicis modulis sacræ Hymnodicæ accommodatissimis interpuncti & notati sunt, digni quoque iudicati quos Gallico atq; Italico metro donarent eximie notæ viri. Fuit huius viri summa vitæ integritas, eademque multum ab omni ambitu & contentione honorum remota: ingenium liberale (dubium an acre magis,) liberi sensus & perhumani; sæpe voces efferebat, quæ videri poterant antiquæ venerationis; præter hæc insignis architectus, & multus in re hortensi, sedulus scrutator cultorq; fructuum de rariore notâ: quos etiam missitabat Cosmo, magno Hetruricæ Ducis, qui ob id dictitare solitus erat, à cæteris se Pisanæ Academiæ doctoribus importunè ambiri: vt gratiâ & autho-

ritate iuaret eorum necessarios; à Stroza autem (cui inter ipsos, doctrinæ primas, suffragio suo deferebat) semper aliquo elegantiore fructu donari: ne dum vt improbè quicquam ab ipso flagitaret. Legit & disputauit in Academiâ Florentinâ, vt illic mos viget: postea linguam Græcam & Philosophiam magnâ cum laude in eadem vrbe docuit: deinde professus est per annos circiter octo Bononiæ: postremò accitu principis sui Cosmi, Magni Hetruricæ Ducis, Pisas venit, vbi per annos viginti & ampliùs honestis conditionibus egit: semel enim dumtaxat in hebdomada suggestum conscendebat: feriarum tempore ad paterna rura reuertebatur, Florentiâque se recipiebat, vbi amicos, parentes, viros etiam doctrinâ insignes inuisebat, atque ad eò ipsum Principem: à quo tanti fiebat vt sermonibus vltro citròque habitis, quatuor, quinque, aut ampliùs horas cum ipso, interiori loco, consumeret. Ex eius disciplinâ magnus prouentus ingeniorum prodiit: quo in numero sũt Cardinalis Columna, Cardinalis Ursinus, Episcopus, ex primariâ Pisanum nobilitate, Gualandy de Cesena, Cardinalis Alciatus, & innumeri alij, Ludouicus Antinorus, Episcopus Pistorij, & Nuntius Pij IV. Pontificis ad Cæsarem, Pyrrhus Stroza consanguineus, qui præmaturâ morte ex humanis excessit, Petrus Oricellarius sanguine & amicitia ei coniunctus, qui etiamnum inter primarios Florentiæ viros literarum laude censetur, necnon insignis Franciscus Bonamicus Florentinus, Sophiæ studiis vt præclarissimus, ita Sophon maximum præceptorem suum, publicè docens, nunquam sine honoris præfatione laudauit. Ad hæc omnis generis disciplinæ peritissimus, in primis Philosophiam Peripateticam excoluit, in qua omnibus sui temporis Philosophis præcellens, Nonum & Decimum, Arist. de Republica libris Græco idiomate adiecit: quibus ita mentem, dictionem ac stylum ipsius expressit, vt vix vtrumq; quis discernere possit: eosdem postea Latinè ipse interpretatus est, quos hodie præ manibus in corpore Aristotelis habemus: quin & Federicus Morellus, Professor Regius Lutetiæ, in Gallicum sermonem vertit, additis aliquâ multis notis. Quod quidem opus nec dum prelo mandatum admirâs amicus,

non ita tamen commendauit vt immune prorsus menda iudicaret : dixit enim ipsemet Stroza, in hoc tantum ab Aristoteleo stylo differere, quod poëtae sententiis auctoritatibusque nimis abundaret : At subridens Stroza, Id feci (inquit) vt mei videlicet, non ipsius Aristotelis, haberentur libri. Multa insuper de omni genere philosophiæ conscripsit volumina, vt idem in epistola ad Petrum Oricellarium testatur, in qua duos imò quatuor de prima illa, quæ cæterarum philosophiarum domina est & Regina philosophia, locos edidit, librisque suis Politicis à se Latinè factis adiunxit. Est autem prior locus, atque adeò caput in libro nono ad Arabum commentariorum normam inter textum vndecimum & duodecimum locandum : quod quidem caput non Latini modò omnes interpretes omisere, sed quod longè mirabilius, ipse siue Alexander siue Michaël omisit; Alter præterea in textu trigesimo sexto, septimo & octauo, ad duodecimum eiusdem Philosophiæ, in quo mirabiles ruinas interpretes omnes fecerant, textum ipsum verborum castigatum & expurgatum restituit, Latinumque fecit, & vtrumque doctissime elucidauit. Stromata item Clementis Alexandrini, adolescens cum esset, primus omnium Latinitate donauit, vt inter alios author est locuples Gesnerus in sua Bibliothecâ. Extant quoque quatuor illius siue orationes siue introductiones in quatuor Ethicorum Aristot. libros : quarum prima est in caput decimum libri tertij de Temperantia & eius extremis; secunda, in quintum librum de Iustitia, & Iure : tertia, in octauum de Amicitia : postrema in decimum de Felicitate quæ sapientiâ comparatur. Et hæc dumtaxat quatuor in manus hominum peruenerunt, ex quarum elegantia & prudentissimo dicendi genere apparet quanta labes literariæ rei facta sit, in his quæ desiderantur. Pluribus eius monumentis Posteritas frueretur, maximè verò selectis tot problematibus, orationibus, epistolis, quæ Græcè scripta omnia, & ad Aristotel. Ideam expressa teneremus, teneremusque manibus, nisi cum in extremis esset, furto pessimo illi periisset cista, cui præcipuos ingenij fœtus commiserat, quos iam affectos publicare in animo habebat, vt ipse con-

firmat in ea quam commemorauimus, epistola ad Petrum Oricellarium. Obiit, vt pius decuit, millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, Pisis, morbo calculi, sexto die Decembris : vnde liquet eum vixisse annos circiter sexaginta tres, eodem quot Aristotelem prædicant. Corpus translatum fuit in ædem eiusdem Diui Kyriaci, vt mandarar. Eius autem statua erecta inuenitur Florentiæ, in æde Diuæ Mariæ nouellæ, in Sacello gentis Stroziæ : quam Roscius vnus ex illorum maioribus trecentis abhinc & insuper annis, in æternam sui suorumque memoriam fundauit. Si quem ingenuus amor tenet plura de hoc viro cognoscendi, consulat Petrum Bembum in Epistolis, Benedictum Varchium in multis eius opusculis, Piccoliminium, & Claudium Tholomeum Senensem vtrumque, Antonium Bargam, Annibalem Carum Equitem, Antonium Palearium, Paulum Minium in Apologia Florentina, Iacobum Sadolerum, Flaminium Nobilem in commentariis ad librum Aristot. primum de ortu & interitu, Petrum Fonseca in Metaphysicæ Aristot. libro nono ac duodecimo. Petrum Victorium, Theodorum Zuingerum in Prolegomenis ad Politica Arist. Petrum Poiffoneum Andegauensem, Regis Galliarum consiliarium, qui fecit partitiones Philosophiæ ciuilibus, ad imitationem Aristotelis, aut potius ipsius Kyriaci Stroza, in lib. eius Politicis nono & decimo : complures alios qui eius ætate & postea florere, clari in omni doctrinâ viri. Hæc veritatis causâ describenda curauit Nobilis ac studiosus Zacharias Montius Matthei filius & inclytæ memoriæ huius viri ex sorore nepos.

Ἡ φθονερὴ μοῖρα Στροζᾶς ἔλεγε, μὴ εἰδὼς ὅτι
 Σβέσσει δαιμόνιον πᾶμπαν Ἀριστοτέλην.
 Ἡμεῖς τε γὰρ, Στροζᾶς δι' Ἀριστοτέλην γὰρ αἴετον,
 Καὶ διὰ τὸ Στροζᾶ ζῶν Ἀριστοτέλης.

Idem Latinè.

Inuida mors Strozam rapuit, cum stulta putaret

Extinxe eximium prorsus Aristotelem.

Verum aliter res est, per eum nam Stroza resurgit,

Per Strozam rursus viuunt Aristoteles.

COSMO MEDICI FLORENTIÆ ET SENARVM DVCI

KYRIACVS STROZA S. P. D.

A Ntequam ad horum argumentum librorū venio, INCLYTE COSME, necesse habeo mei huius facti rationem reddere, eisque hominibus à quibus inuadi sentio, atque eo in primis, quòd Politicis Aristotelis præceptis, ceu manca ea sint, nec vsquequaque perfecta, & absoluta, manum extremam vnus ego ausim imponere, ac iam ea imposita, opus istud in apertum proferre: altero, quòd in eo faciendo Græca oratione vti maluerim; tertio, quòd nimis multus fuerim in colligendis poëtarū & veterum authorum sententiis, atq; huc transferendis. Verùm ego ne singula quæque iniquorum dicta meorū exquisitiùs persequare nunc, quod ad illud primum attinet, etsi ex primis libri nostri prioris verbis, quem librū Politicis Aristotelis, nonum adnumeramus, apertè possit intelligi, quàm necessaria hæc fuerit accessio, non cōmitteremus tamen, quin primum hoc illorum dictum, ceu crimen in nos intentum, haud omnino leue, quibus pote nobis fuerit argumentis, diluamus refute-
mùsque. Hoc ergo ceu axioma primò positū sit; Nusquam Aristotelem in philosophia explicanda & docenda committere id, vt leuia & minuta, atq; interdum minùs necessaria, accuratiùs sectando, & exquisitiùs, in eis cō-
niueat, quæ graua ita sunt, itaq; grandia, vt omitti sine scelere non possint: atque iccirco minimè decere, communis vitæ magistrum, de pictura, de literaria, de gymnastica, denique de musica facultate, & subtiliter, & copiosè differere, harumq; omnium honestate, vtilitatēque exposita, ad eas capiendas, iuuentutem quasi lege cogere, musicā præsertim, in cuius tractatione, librum extremum totū penè consumpsit; eas verò quæ subsequēbā-
tur, ac necessariò subsequēbantur, omittere, Bellicam dico facultatem, & Principalem, & Pontificiam. Præsertim cū ciuitates sine illis fortasse quoquo modo queant constare, sine his, nullo. Nam quæ tandem quæso poterit ciuitas pace frui, & tranquillitate, quæ liber tatis & imperij custodibus careat, & principibus, & sacerdotibus? certè nulla. Porro autem quomodo facultates hæc poterunt à ciuibus illis, suo tempore exerceri, qui nullas hæc in adolescentia antè comparauerint? Haud igitur conuenit, de illis pro-

culdubio leuibus, si cum hisce conferantur, præcipiētem, integrum volumen occupare, de his ne verbū quidem facere. Omitto dicere nunc, librū eundem octauum, si aut cum Ethicorum decimo, aut cum extremo Elenchorum, qui appellantur, atq; in quo Logicę artis, & facultatis totius posita peroratio apertissima est, aut deniq; cum celeberrimo illo A. postnaturalium, componatur, nullam tã præclari operis clausulam præ se ferre, nullã perorationis vestigia, quibus opus inceptū, se iam perfecisse author ostendat, atq; in libris illis apertè ac diligenter ostenderit. An ergo quisquam sanæ mentis homo, nedum philosophiæ alumnus, dubitet, Authorem, aut morte anteuertente, manum extremam operi huic præclarissimo imponere non potuisse, aut si fortè imposuit, temporum iniuria, sicuti alia permulta antiquorum opera, ita & extremum hūc Aristotelis laborem interiisse? Nos itaque multum ac diu rem hanc apud animum nostrum reputantes, summiq; & facundissimi præceptoris libros, Politicos dico, numero quatuor & viginti: tot enim Plato ipse variis titulis inscriptos huiusce facultatis, nobis reliquit, cū his octo, ab Aristotele scriptis, componentes, in eam sententiã ferebamur, vt cū rerum harum nullam à Platone omissam videremus, quas enumerauimus nunc, mancam omnino Aristotelicã hanc tractationem esse certum haberemus, ac libros præterea aliquot desiderare adhuc, quibus facultates hæc proculdubio necessariæ, cum comparandi modis exponerentur, atque eiusmodi perorationem ad extremum debere accedere, quã nobis liceret apertè cognoscere, institutum opus exactum iam esse & consummatum. His accedebat, dico, vt hoc aggredi minùs cunctaremur, ipsiusmet doctoris auctoritas: qui cū sæpe aliàs suos sectatores inuiter, ad philosophiam non modò perdiscendam, sed etiam emendandam, perficiendam, amplificandam, sententiã hac de sui eiusdē præceptoris arculis deprompta, primòq; de moribus inserta, acriùs adhuc nos incitabat impellebatque. est verò sententiã hæc: Δόξαι δ' αὖ πάντες εἶναι ἀποραγαζαῖν, καὶ διαρδαῖσαι τὰ καλῶς ἔχοντα τῆ ἀρετῆς ἀφ᾽ ἧς ὁ χεῖρον ἔστι τοῦτον ἀρετῆς, ἢ σωεργὸς ἀγαθὸς εἶναι ὅταν καὶ τῶν περὶ τὰ καλῶς γινόμενα εἶδηται. πάντες γὰρ ἀποραγαζαῖν τὰ ἐμείπον. id est, Videatur au-

tem, res illas quæ descriptione commodâ comprehensæ sunt, cuique licere producere, & corrigere: ac tempus multum adiumenti afferre, ad hæc & talia inuenienda: temporis enim beneficio artes repertæ sunt, & auctiores effectæ. quæ enim desiderantur, ea addere omnes, qui possunt, debent. Pat fere sententiæ huic in minori postnaturalium A. scripta sententia est, inque altero item de Cælo. Atque hæc prima huius quasi cuiusdam philosophici conflictus velitatio sit. Quod verò ad Græcæ orationis vsum, atque, vt isti volunt, abusum, pertinet, respondemus: Non tantum eius studij, quod in Græcorum omnis generis scriptorum posuimus, & in quo ætatem ferè omnem consumpsimus, non tantum inquam pœnitere nos, vt in opere hoc exigendo, ad veteris ac veterisæ translationis accessionem, extremum hunc laborem nostrum conuerteremus, aut cum nois istis interpretibus æmulareremur; qui dum de Cicerone Aristotelem vertunt, non semel sed sæpe id committunt, vt authoris sensa, aut non vera efferant, aut Aristotelicis, & veris, interdum pugnantia: id quod haud difficilè possunt animaduertere, qui mediocriter literati in eos acriter anquirunt. Multo itaque præclarius, & honori nostro, & studiosorum iuuenum vtilitati; (si qua hinc percipi poterit;) nosmet consultum ire, existimauimus, si Politica præcepta perficere statuentes, quæ ipse inchoauerat Aristoteles, Aristotelica dictione ea perficeremus, ac stilo, præsertim cum minùs desperandum nobis sit, haud defore homines, & probos, & egregiè literatos, qui siue rei ipsius vtilitate illecti, & honestate, siue nonnulla nostri charitate impulsu, libros hosce & Latino; & fortè etiam vernaculo sermone, accuratè, & fideliter versari, nec multò post, sint. Iam verò quod aiunt nos, haud omnino philosophorum more, sed institutorum & cauponum fecisse potius; qui non sententias modò, verum etiam verba & clausulas interdum integras, de antiquorum monumentis philosophorum, abreptas congeessimus huc, respondemus: Neque Platonem neque Aristotelem, aut quemquam eorum qui ante hos philosophi numerantur sapientiæ vniuersæ fuisse repertores, neque se pro tali, vllum ex eis vnquam venditasse. Idque adeo è Pythagoræ sententia esse manifestum: Qui quum se *sophos*, id est, sapientem, esse negaret; philosophū quidem certè, id est, sapientiæ cultorem, sectatoremque, & haberi voluit, & dici. Ex illo quicumque è maioribus egregiè philosophati sunt, agnominis huiusce memores, dum maiorum suorum inuenta, & tractationes, ad veritatis amissim exigunt, philosophiam ipsam auctiorem fecere, & emendata magis, nobis tradidere. atque Aristoteles imprimis, qui dum per summum laborem eandem studet limare, & expolire, apud Matinæ more modòque, vt ait Lyricus, quæcunque rectè verèque tractata à

veteribus inuenit, hæc & libans & cōprobans, in rem suam, aptè atque appositè vertit. si qua autem minùs rectè minùsque verè elata offendit, ea tum corrigit, tum reprobat; dumque hæc ita facit, philosophiam vnà cum suis sectatoribus, & ministris, in splendorem dat, nec quemquam eorum, meritis suis fraudat. Quo magis reprehendendi, an ridendi? homines quidam videantur, qui maculam illam summo ac præstantissimo philosopho impingunt; asserentes scilicet, eius opera, & opibus, egregia & vtilia antiquorū scripta, & opibus, oblivione obruta fuisse. Id quod si ita factum est, quæ quæso licuisset subsequentiis philosophis, iis etiam qui vel extremis Rom. imperij temporibus florere, eadem ipsa citare, cumque Aristotelicis, & Platonice conferre: illorumque primorum (inquam) sapientum sapientiam, suis disputationibus, nobis testatam relinquere? Nam si Aristoteles, Macedonum opibus fretus facere istud cogitauit, vtque volunt isti, effecit, cur non potius quæso, ipsius sui præceptoris scripta cremanda curauit, & abolenda? quibus certè saluis, nobis facile licet, omnia ferè illa agnoscere, verba inquam, & sententias; quas cum ipse inde assumpsisset, rectiusque compilasset, in eum quem videmus nunc ordinè, ornatumque; certè admirabilem perpetuumque, redegit. Folia ergo hæc sunt & nugæ meræ, hominum non quidem philosophantiū, quin in philosophia oscitantium somniæque fingētium, nec vidētium, quantum ab Aristotelici animi, & philosophici ingenij celsitudine, disjuncta hæc sint. At vnde egressa est, illuc oratio nostra reuertitur: & quod proposuit, tandem concludit. Quum igitur hæc philosophandi ratio nota, & instituta semper fuerit, vt ex vetustis maiorum monumentis, quæuis pars ipsius amplificari possit, & expoliri, & perfici à post genitis iis qui in eundem puluerem idemque stadium descendunt; haud profectò iure accusetur, si quis rationem eandem à maioribus per manus traditam, iniens tenensque, quas in philosophia partes, quæque, ceu in animantis cuiuspiam corpore, membra manca, neque adhuc absoluta reperit, ea ipsa pro virili absoluerit, perficere, expolire, operam dat. Iam si qui ingenij culpa (*ἀν ἁμαρτηνικῶν λόγων*) (iuxta Pindari sententiam;) altiùs spectare seque humo tollere nequeant, inque hoc vno laborant, vt meritas aliorum laudes maledicendo obterant, alienæque gloriæ tenebras offundant: quid, per Deos, homo præsertim philosophus, eis æquius imprecetur, quàm vt mentem Dij ipsis meliorem dent; quam capientes, & veriùs queant, & mitiùs iudicare posthac de rebus præclaris, atque à vulgari & vilitata studiorum consuetudine, addam etiam & sua, longè disjunctis? Atqui expurgationū quidem, & refutationum abundè esto. Tu verò COSME ornatissime, quem decoris atque adeo maiestatis causa, sæpe & li-

benter nomino, quique mortales cunctos tui loci atque ordinis sapientia simul & prudentia, bonorum omnium confessione antecellens, quique civilem hanc philosophiam, non literis quidem nudis, & disputationibus, sicuti nos, nostrique similes, quin rebus ipsis gerendis, præclarisque officiis præclare faciendis, id est, populis imperio regedis; (hæ tibi enim

artes sunt;) mente & intelligentia totam comprehendis, & retines : & verè & sincerè de studiis istis & laboribus nostris, iudicare poteris, eisdemque ab omnibus omnium iniquorum moribus, facilè defendere. Id quod ut facilius etiam facere possit Sapientia tua, ad argumentum librorum exponendum venio : Est verò hoc.

A R G V M E N T V M.

CIVILIS ratio omnis, intelligentiâ continetur & vitæ præceptis. Nam cum philosophiæ huius laus omnis in actione consistat, ad agendum autem præcepta antè requirantur, oportet omnia hæc intelligentia anticipari, ut sciamus quid sit virtus, quid officium, qui denique finis, quò officia diriguntur. Verùm quum vitæ nostræ omnis officiis occupetur & regatur, tum priuatis, tum familiaribus, tum publicis; hinc fit ut omnis prudentiæ vis, quæ officiorum regula est, in hæc tria siue capita, siue genera necessario tribuatur. Atque ex his officiorum fontibus tres promanant facultates, quas sapientissimi Græci tribus vocibus distinguentes, primam Ethicam appellant, alteram Oeconomicam, tertiam Politicam. nostri Moralem, Familiarem, Civilem. Genus autem supremum omnia hæc comprehendens, dicitur civilis siue ratio siue philosophia. Namque civitati colendæ ergò & celebrandæ, homines nati sunt cogitationes autem omnes, omnia hominum officia, omnes artes, & scientias philosophia ipsa complexa est: & propterea omnes qui honestè & utiliter agunt, aut verè, & intelligenter animum mentemque exercent, hi & philosophari dicuntur, & philosophi iure appellantur. Itaque Aristoteles, in omni philosophiæ genere, siue intelligentiam querat, seu vitæ præcepta, principatum obtinens; quum eam eiusque partes, haud sanè completas, nec rite omnino tractatas, à maioribus accepisset, civilem hanc rationem, pariter ac ceteras, ad veritatis amussim exigere, omni ope nisus est: cumque partes ipsius omnes diligenter esset persequutus, totam prorsus exegisse videri poterat, si libros illos, his octo Politicis adiecisset, qui, sicuti superiores illi artes & facultates minùs necessarias fuerant complexi, eas complecterentur, quæ restabant adhuc, quæque omnium maximè fuerant necessariae. Nam quum in septimo huius de republ. tractatu, omnes beatæ civitatis partes egregiè disposuisset, publicæque felicitatis certum rectumque iter monstrasset, ut institutio talis in æternum si fieri posset prouheretur, ad seminarium ipsius, id est, reipublicæ, pangendum aggressus, de coniugiis egit, formulamque hæc ritè copulandi, descripsit; post illa ad curam infantium, non adhuc in lucem editorum, sed eorum prius qui maternis uteris concepti, adhuc gestarentur, suscipiendâ parentes excitavit, eiusmodi prægnantibus modum viuendi prescribens, quem seruantes, conceptos fætus facile, sibi que & reip. utiliter

parerent. idque ad eò sic euenturum eis esse dicebat, si nec otio languerent, nec grauioribus animi curis, aut corporis laboribus corpora macerarent. Porro autem quibus ludis studiisque, ab ortu ad annum usque septimum, oblectandi infantes essent & occupandi, & à quibus arcendi, ita diligenter persequutus ad finem libri est, ut non vulgaris, ætatis huius regèda magister fuisse idem videatur. Iam quum permensi infantiam sint, artes quatuor quibus subsequens ætas foret imbuenda proposuit, Literariam, Ficticem, Gymnasticam, Musicam. In artis huius ratione præcipienda, tam fuit accuratus & diligens, ut librum octauum totum penè ei dicauerit. ex quo facile omnibus licet conicere, qui vel mediocriter etiâ philosophiæ huic operâ dedere, libros præterea aliquot ad eâ ipsam explendâ desiderari adhuc. Hoc rerum ordo aperte postulat, hoc extrema libri verba indicat, quæ clausulam nullam, ne dū tam præclari operis iam absoluti, sed na libri quidè ipsius præse ferunt. Hisce igitur animaduersis, ac diu multumque agitatis, tria omnino desiderari, certū habuimus: sunt vero hæc, facultas Militaris, Principalis, Sacerdotalis, unâ cū modis quibus singulaque; valeant comparari. Verùm cū in superiori disputatione, omnium harum causas & rationes attulerimus, ob quas proponendæ fuerat, & explicandæ facultates hæc, nihil nūc restat aliud ad argumentū expediendum, quàm ut modū, quæ admodū eas tractauerimus, exponamus. De militari igitur agere instituentes, quæ hæctenus civile philosophū Aristoteles appellauerat, eum nos bellicum vel militarem, tantisper appelladum, claritatis gratia censuimus. De scopo, & sublato ipsi signo diligenter quaesiuimus, & quod nā id esset, & quotuplex, ostendimus. De officio, de instrumentis, denique de modo militū faciendorū, qui positus est in delectu; huius ratio quanti sit momenti, multo exquisitiùs norunt ij qui bellica studia, tum militando, tum imperando exercuere. Id quod cū negatū nobis fuerit, argumentis & auctoritatibus veterū scriptorum, & exemplis, præcepta hæc confirmare conati sumus, aliquot nationū & gentiū instituta adnotauimus, à poetis nō pauca accepimus. Hæc absoluta ad Imperatoriā sumus aggressi, quā nota & instituta ratione tractauimus. statimque ad Principalem venimus. Principalem eam appellantes, quæ varios excellentiæ gradus cōtinet, quàmque ἀρχαῖο Græci appellat. Huic Imperatoriæ ceu formā proprio generi subiecimus, & ceteras, ut Iudicialē, Legisferā, Polit. Reg. Pont. hæc. n. omnes principalis ipsius genere cōtinētur. At de Cōcionatrice & Senat.

dubitauiamus, num scilicet principali essent subijcienda, an magis curationes quadam, & ministeria, appellanda, habendaque: per Concionatricem, eam intelligentes, quæ popularis tabella, manusve porrigenda domina est. de his ambabus mediocriter differentes, id statuimus, quod vero magis simile esse videbatur, atque ad ceterarum affinitates, & discrimina inter se distinguenda venimus: Legifera præsertim, & Politica, & Regia: atque his expeditis librum priorem, quem politica facultatis nonum numeramus, conclusimus. De tota autem Regia in sequenti egimus, & Pontificia: ac de Regia quidem agente necesse habuimus, de regnorum ortu & obitu nonnulla memorare, & causas, tum à natura, tum à fortuna deducere. inde vero ad facultatem ipsam rite comparandam accedere, & aliqua ex parte etiam exercendam. Ad Pontificiam verò & Sacerdotalem venientes, ea in medium attulimus, quæ temporibus illis, quibus hæc scribebat Aristoteles, videbantur congruere, de pietate scilicet & religione differentes. Namque hoc, initio fuit nobis propositum, ne lineam hanc transilivemus: Quin, ut authoris ipsius personam induentes, rationem ab eo institutam ad exitum usque, (si fieri posset,) tenentes, perduceremus. De cultu igitur, & veneratione Deorum immortalium, deque sacerdotibus, & pontificibus, ita egimus, ut superstitionem Græcorum, iure suggillantes refellentisque, de ceteris potius dubitanter quàm præcisè quicquam affirmantes differeremus. Iam quum præclara hæc, & illustris de rep. tractatio, perorationem eiusmodi videretur postulare, quæ rerum maiestati resonaret, atque repertis; propterea nos si præceptoris personam induere antè

adnisi fueramus, ut eum in opere hoc perficiendo exprimeremus, in hac quidem certè parte peroranda insolitos nisus adhibuimus, ut eam ipsam verè indueremus sustineremusque. De vniuersa itaque philosophia ab ipso eodem hæctenus tractata, veras certasque rationes reddere conati sumus; atque hoc asseruimus, omnes diuini hominis labores, omnia studia, vigilias, conatus denique omnes, ad hæc duo sublata signa semper contendisse. Primum, ut per virtutem moris & prudentiam, felicitatis comparanda ratio in ciuitatibus constitueretur: inde vero, ut per rerum quæ sunt, siue omnium, siue quamplurium, cognitionem, earumdemque authoris & generatoris intelligentiam, atque admirationem, gustum aliquem illius alterius felicitatis, cuius (teste Plotino) umbra quadam civilis hæc, & simulachrum est, homines illi acciperent, qui alius spectantes, humana omnia se infra posita esse, iure existimarent. Hæc nimirum Aristotelis mens, hic in Philosophia explicanda finis eidem semper propositus, animoque illi certè diuino continenter infixus. Huius nos vestigiis insistentes, COSME Sapientis, atque eisdem studiis incumbentes, hæc edere, tuoque Celsitudini dicare fidentiùs fortasse quàm consultiùs, sumus aggressi. Nempe ad eum finem, ut tranquilla & pacata tua hæc tempora, pro virili etiam nos condecoraremus: sperantes, eiusmodi ea ab hominibus, non sanè illiteratis, existimatum iri, cuiusmodi Sapientia tua iudicium de eis tulerit. Vale igitur, & admirabili ista, qua nunc meritissimo fruere, felicitate, idem Tu vnà, cum tuis omnibus in aeternum fructuere; nosque, & fove, & ama.

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΤΟΥ

ΣΤΡΩΖΑ,

ΕΠΙ ΤΟΙΣ Θ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

πολιτικῶν β' κ'.

KYRIACI STROZÆ

DE REPUBLICA, LIB. IX.

QUONIAM de Republica illa, A
 quæ omnium optima est,
 egerimus, & de Musica
 itémque de alia discipli-
 na nonnulla, de eis quæ
 restant, posthac agen-
 dum. Sunt verò facul-
 tates hæc, Militaris, Prin-
 cipalis, Sacerdotalis. Namque sine custodi-
 bus sine principibus, sine rei diuinæ cultoribus,
 nulla utiq; ciuitas cōstiterit. Quapropter de
 hisce vniuersis conuenienter agere, ciuili
 philosophi munus est. Dico autem quonam B
 modo iuuenes educati, & assueti, harum
 compotes facultatum euadant, & virtutum;
 simul etiam vt legum conditor his insistent
 vestigiis, de illis rebus omnibus, quæ ad ciui-
 tatem firmandam pertinent, atque ornan-
 dam, abundè & vtiliter leges condere queat:
 (quippe dictum enim olim fuit, legum lato-
 rem nonnihil à ciuili philosopho differre :)
 Nec minùs etiam, vt quæ initio proposita
 fuerat tractatio conuenientem modum ha-
 beat. Necessarium itaque est de his dicere,
 ac primùm de bellica facultate. Hæc ve
 C
 rò duas in parteis distributa est, in Milita-
 rem, & Imperatoriam. Nam sicuti in statu ci-
 uitatis partim sunt qui imperant, partim qui
 imperantibus obediunt; ita & hic rem se ha-
 bere comperiemus, vt sint partim Milites,
 partim Duces, & Tribuni, & Præfecti,
 quoad ventum ad eum sit quem penes
 summa rei bellicæ ac totius exercitus impe-
 rium est; his enim ceu gradibus quibusdam

PΕΙΔΗ περὶ πο-
 λιτείας εἴρηται τῆς
 αἰείσης, καὶ περὶ
 μουσικῆς, καὶ περὶ
 ἄλλης παιδείας ἕκαστα,
 περὶ τῶν λοιπῶν ὕ-
 γερων λεκτέον. ἐστὶ δὲ ταῦτα ἢ τε πολεμι-
 κῆ δυνάμεις, καὶ ἢ στρατιωτικῆ, καὶ ἢ τῆς
 θεοῦ σεβαστικῆς. ἀπὸ γὰρ φυλακῶν, καὶ στρα-
 τῶν, καὶ τῶν τῆς θεοῦ ἐπιμηνησίων, ὁδο-
 μία πόλις αὐτοῦ συσταίη. ὅθεν καὶ περὶ ταύτων
 ἀπορῶτων ὅτι τῆς πολιτικῆς διελεγεῖν καὶ ἔ-
 πον. λέγω δὲ πῶς ποτ' αὐτὰ τραφέντες οἱ
 νέοι, καὶ ἐθισθέντες, ταῦτα κτήσονται τὰς
 δυνάμεις καὶ στρατῶν. ἀλλὰ δὲ ἴν' ὁ νομο-
 θετὴς ταῦτοις ἐπιμενῶν, περὶ πόλεων τῶν
 καὶ πόλιν οἷός τ' ἢ ἰκανῶς νομογραφεῖν, καὶ
 ὠφελίμως. καὶ γὰρ τοὶ λέλεκται πάλαι
 ὅτι ἀναφέρῃ πῶς ὁ νομοθετὴς τῆς πολιτι-
 κῆς οὐχ ἡττον δὲ ἴσα ἢ ἐπὶ στρατῶν πο-
 θεσις, ὅ οἰκεῖον τέλος εἶναι. ὅθεν καὶ ἀναγ-
 γῆται δὴ περὶ ταύτων λέγειν, καὶ περὶ τῶν
 περὶ τῆς πολεμικῆς. αὐτὴ δὲ εἰς δύο δι-
 ρηταί μέρη, εἰς στρατιωτικὴν καὶ ἡγεμονι-
 κὴν, ἢ ἑαυτὴς στρατηγικὴν καλεῖται, τῆ
 νικῶ ὁδοῦ ἀναφέρῃ. καθάπερ γὰρ καὶ ἐπὶ
 τῆς πολιτικῆς καταστάσεως, οἱ μὲν στρα-
 τῶντες εἰσιν, οἱ δὲ ἀρχοῦντες, ὁ δὲ ἀπλη-
 σίως δὴ καὶ τῆς πολεμικῆς, οἱ μὲν στρατιω-
 ταί εἰσιν, οἱ δὲ στρατηγοί, ἢ ὑποστράτηγοί,
 καὶ οἱ περὶ αὐτοῦ ἀναγῆται ἀεὶ λέγειν τὸν ἕνα. ἐν ταῦτοις γὰρ ὁ, τε κόσμος καὶ ὁ τέλος τῆς τέ-

καὶ οἱ περὶ αὐτοῦ ἀναγῆται ἀεὶ λέγειν τὸν ἕνα. ἐν ταῦτοις γὰρ ὁ, τε κόσμος καὶ ὁ τέλος τῆς τέ-

χης τούτης. ὁ μὲν οὖν ἀγχι τῆδε καλυμ-
 ρος πολίτικος, Ἐφρωείας χάριν ὑπερβι-
 λέσθω πολεμικός. Τῷ τοίνυν βουλευόμε-
 νῳ διελθεῖν, αἰατῶν πρὸς πόλεων εἰδέναι
 τίς, καὶ ποῖος ὁ τῆδε καλυμμένου πολεμικός
 σκεπτός. ἔ γάρ' ἔστιν ἡ κατὰ λόγον διδασκαλία,
 οὐδ' αὖ (ὅπως ἴσως ὑπονοήσεν ἀμύτις) δι-
 δούς ἢ νίκη· καὶ γὰρ αὐτὴ τέλος τῆδε φρασηροῦ ἢ
 τοιοῦτος. ἐκείνη δὲ πάσαις ταῖς τῶν ἀειθε-
 ρῶν προέξοσι παρέχεται καὶ πᾶσι τοῖς ἀφ-
 νοήμασι, καὶ ταῖς ὁρμησί. ζητῶμεν δὲ ἡμεῖς
 νῦν τὸν οἰκείον τῆδε πολεμικὸν σκεπτόν. ἔστι δὲ
 τῶν, οὐχ εἰς γὰρ καὶ ἀπλοῖς, ἀλλὰ τριπλῆ
 διηρημένος. σκέψεται γάρ' ὁ πολεμικός,
 ὅπως ἐσθλὸν μὲν ἄνθρωπον καὶ ἰσχυρὸν πρὸς
 χεῖρ τῆ πόλεως τὰ σώματα τοῖς φρασηροῖς. ὁ δὲ
 δούτερον, ὅπως ἀψύχους. ὁ δὲ τρίτον καὶ τε-
 λειώτατον, ὅπως ἀπειθεῖς. ἀπειθεῖς ἢ λέγω ἔ
 τοῖς πειθαρχεῖν ἐπίμοις μέτρον, ἀλλὰ τοῖς καὶ
 πίστι καὶ ἀνοία εἰς τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ἀφ-
 φέροντας. τούτοις δὲ πᾶσι πρῶτες μῦθον ἔ-
 σιν, ὅσοι ἐπὶ πολιτείᾳ πεφιλοσοφῆκασι
 μέγιστον. καὶ ἔχῃ ἢ τοῖς ὅσοι σφώτεροι τῶν
 ποιητῶν. καὶ γὰρ τοῖς Πίνδαρος ἐπὶ ἰσχύος
 εἰ ἔστι ταῦτα,

Προσάγει μὲν ἔργον ἀένος.
 αὐτὴ γὰρ ἀρχὴ φυσικὴ ἀλλ' ὅσα ὀπίκτετος.
 ὁ δὲ Ὀμηρος ἐπὶ ἀψυχίας ταῦδε·
 Οὐ γὰρ μισθὸν ἀλυσκάζοντα μά-
 χεσθαι,
 Οὐδὲ κατὰ πῶσαι· καὶ
 Οὐδ' ἡμεῖς ἰσχυρὸν ἀκχέριον. καὶ
 Τοῦ δ' ἀγαθοῦ οὐτ' ἀρ' ἔρεπεται χροῖς,
 ἔτε πῆ λίω

Ταυτῶν.
 Ταῦτα γὰρ πρῶτα ἐμφανῶς δηλοῖ, πῶς τε
 ἰσχυρὸν, καὶ πῶς ἀψυχίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς
 φρασηροῦ μὴ ὄντων, καὶ τὰ πολεμικὰ μεταχ-
 εῖσιν καὶ ὅτι αὐτὴ ἐσθλὴ ἀνδρείας κρηπίς, καὶ
 ἐκ φύσεως κατὰ βολή. τῶν πλησίως δὲ καὶ
 ἐπὶ ἀπειθείας ἢ ἀντιθέ. ὅτι γὰρ ἀφρασηροῦ
 φρασηροῦ ψέγων τὸ τε ἀτακτοῦ τῶν Τρώων, ἔ τ
 ἰσορροφῶδες, καὶ ὁ διειπεθεῖς, ἐπαμύνη ὁ ἀτακ-
 τοῦ τῶν Ἑλλήνων, ἔ τ ἀπειθεῖς, ὡς δὲ,
 οἱ δ' ἀρ' ἴσθμ μῦθα πνεύοντες Ἀχαιοὶ
 Σιγῆ, ἐφ' ἃς σημάτωρας. καὶ
 Μηδέ τις ἰπποσιῶν καὶ ἰωορέηφι πεποιθώς,
 Οἷος ἐσθλῶν δῆλων μεμψῶ τῶν Τρώων μα-
 χεσθαι.

A artis huius dispositio continetur, & absolu-
 tio. Ut autem clarior disputatio sit, & dilu-
 cidior, qui haecenus civilis philosophus di-
 cebatur, militaris posthac dicitur. Iam si
 quis de facultate hac pro eius dignitate age-
 re velit, necesse habet ante omnia, videre,
 ecquidnam sit bellico huic, quem dici-
 mus, philosopho, signum sublatum. Nam-
 que felicitas illa ei proposita non est, quae
 cunctis mortalibus uniuersè proponitur,
 neque rursus, (id quod aliquis fortè suspi-
 cetur,) statim victoria: etenim haec extre-
 mum, & finis Imperatoris, quia talis; illa
 verò omnibus hominum officiis proposita
 est, & deliberationibus, & nisibus. At
 nos in praesentia quaerimus proprium belli-
 ci philosophi propositum: est verò id non
 vnum sanè, neque vniusmodi, sed triplex.
 Namque bellicus hic quem dicimus primum
 cogitabit, ut validos robustosque corpori-
 bus ciuitati exhibeat milites, inde verò,
 ut animosos, tertium denique & extre-
 mum, ut morigeros, & obsequentes: ta-
 les autem ego interpretor eos qui non ad
 parendum modò sint procliuës, & faciles,
 verumetiam, qui fide, & egregia in rem-
 publ. voluntate ceteros excellent. Hisce
 verò omnibus illi omnes consentiunt, qui
 de philosophia haec praecipere, qui que resp.
 rectè constituere, aut constitutas regere:
 nec minùs etiam sapientiores Poëta. etenim
 Pindarus:

Inuat quidem facinus robur.
 Namque hoc principium naturale, & non
 adscititium est. & Homerus de animi ro-
 bore:
 Nec specimen generosi animi, seu cedere retrò,
 Sine, hoste aduersum te iam veniente, pauere.
 &
 Non equidem timor ullus habet mea pectora,
 nullus
 Venit in hunc animum pauor, aut ignauia
 uacors. &
 Vir constans animo nunquam titubante va-
 cillat,
 Quin fortem se praestat, & omnia fortiter
 audet.

Hæc autem omnia apertè indicat, roburque
 & ingēteis spiritus necessaria illis esse qui mi-
 lites futuri sunt: atque hæc prima fortitudi-
 nis sedes, naturalēque fundamentum est.
 Parem porrò in modum de obedientia
 Poëta idem: namque in aciebus struendis,
 Troianorum temeritatem vituperans, & cla-
 morem Barbaricum, & contumaciam, Gra-
 corum docilitatem, atque in seruandis ordi-
 nibus facilitatem praedicat.
 Verum Graij signis taciti subeuntibus ibant:
 Et compressa metu tenuere silentia cuncti:
 Quippe duces veriti. &
 Nemo insigni inuectus equo nec robore fretus
 Extra aciem pugnet.

Ο μὲν οὖν τῆς Αἰγυπτίου βασιλέως Ἔπος, ὡς τῆς πάλαι πόλεως ἐπιπέδη, ἐνεκὰ γὰρ τῆς ἐκλογῆς. Ἰμνηθεῖτος γὰρ αὐτὰ παιδός, ὅν πῖνά πινες μὲν Σεσόωσιν, ἄλλοι δὲ Σέσωφρίν φασιν ὠνομάσθαι, τῆτον τὸν βασιλέα λέγουσι, μεγαλοπρεπὲς πῖ, ἔ βασιλικὸν ὄντως δὲ φησὶν ἄλλοι. πῖντας γὰρ τοὺς χεῖ πῖν αὐτῶ ἡμέραν, τῶ αὐτῶ παιδὶ ἀποτελέθεις τῶν παίδων ἔξ ὅλης τῆς Αἰγυπτίου σιναγαγῆν, καὶ Ἐσφοὺς καὶ Ἐπιμύθηται Ἐπισηται, καὶ οὕτω τῶ αὐτῶ ἀγωγῆν πᾶσιν ὀρίσται, ἔσπορα μὲν ὄντα τοὺς μάλιστα σιναγαφέντας, καὶ τῆς αὐτῆς πῖρρησίας κεκοινωνηθέντας, θίνουσα τοὺς, καὶ σιναγαγῆντας ἐν τοῖς πολέμοις (ὅπως καὶ ἐγέμετο) ἀρίστους ἔσεσθαι. Ἄλλὰ τῆτο βασιλικῆς τίνος ἔξοσις ἀτύχημα, καὶ οὐ πῖντι ὅσθι ἀεὶ διχέρης. Οὐ μὲν ἄλλ' οἱ τῶ τῆς γῆς οἰκιστῆς ἐχατῆς βαρβαροί, πῖντων τῶν ὄντων ἀμύθητων μαχίμφοτατοι, οἱ Σκύθαι, καὶ Θράκες, καὶ Σαυρομάται καὶ Κελτοὶ, ἔθνη μεγάλα καὶ πῖντοδαπὰ, ὡμὰ δὲ καὶ ἀτάταλα, καὶ ὄντως ἀπῖνθησα, ἔ τῶντα μὲν ἔσπορα κῆα, τὰ δὲ μεσημερινὰ οἱ Ἀραβες, καὶ Τρωγλοδυταί, ἔ Λίβυες, καὶ ὅσοι ἄλλοι πῖν τῶν τῶν κατέχοισι τῆς οἰκουμένης, ἡμῶ πινες κεκοινωνηθέντες καὶ ἐνείωθασιν, ἀμύθησα ἐν τῶ μέσῳ τῶν Ἐπικύθη κειμήλιον, ὅφ' ἡλίου δοκῆν σίνεχῶς κεκαῦθαι (ἔ γὰρ ὅτι οἰκήσιμος αὐτῆ ἡ γῆ, ἔσπῖως κεκαπεφώθηται) ἄλλως πῖν τὰ πολέμια πῖντα τὰ ἔθνη τῶντα δὲ κῆα. ἔκατέρα γὰρ ἐσ τῶν ἐχατῆς ἀπῖνθημένα, καὶ γῆρας ἔσπῖως ἐσπῖνωτάτας κῆα μῖνα, ἔ τῶσιν τοῖς μεγάλοις δὲ φησὶν ἔ τῶ πῖν, ὅσιν τῶν τῶ ὡρῶν κῆα σῖν ἡ τῶν δὲ φησὶν μῖνον, ἔθῖσιν ὅμφοσ τῶν πῖν τοῖς γῆνται σφῖσιν αὐτοῖς. ἀμφω γὰρ κῆα ἔσφα εἰσὶ, καὶ ἰπποκῆα, καὶ θηρῶν κῆα. τοῖς ἔ καὶ πῖνθησα ἔπῖνθησα, ὅ αὐτοῖς ἀμφοτέροις κῆα σῖν, τῶ δὲ πῖνθησα ἔ μὲν τοῖς αὐτοῖς ἔπῖνθησα σῖν τῶ σῖν τοῦ σῖν τῶ σῖν. πῖν γὰρ μῖν ἀρπαγῆν κῆα καὶ ἀμῖναι, τῆ ἔμφῖτω ὡμότητι πῖντα οἰακῖνοι, καὶ δὲ τῶ πῖν ὡμφῖν ἔπῖνθησα, ὅσθι τῶ ἀμύθησα ἔσπῖν ἔσπῖν ὅτε ἀπῖνθησα κῆα. ἔ μὲν ἄλλ' ὅσιν γὰρ ἀπῖνθησα καὶ γῆρας κῆα πῖν τῶ σῖν, ἔργον ἀκῆνθησα πῖνθησα. Λέγουσι γὰρ ὅσοι σῖν ἔσπῖν ποτε τῶ Σκύθαις, ἔσπῖν σκληροῖς ἐσπῖνθησα σῖν, καὶ ἀπῖνθησα, ὡς τε μῖνθησα ἀπῖνθησα, καὶ ἀπῖνθησα

A Iam quidam Ægypti rex talem delectus habendi modum olim reperit, & tenuit, quem quidem modum omnes prædicarunt, & admirati sunt. Nam cum filium suscepisset, quem Sesoosin quidam nomine appellatum fuisse perhibent, Sesostridem alij, regem ipsum affirmant rem quandam magnificam, atque omnino regiam fecisse. Quotquot enim infantes eadem ac filius die orti in Ægypto fuerant, eos omnes in contubernium vnum congregasse, educatorisque eisdem, & curatores præfecisse, eundemque disciplinæ modum cunctis pariter descripsisse, reputantem eos mutua inter sese benevolentia præcipue deuinctum iri, qui vnà essent educati, eademque cum agendi tum dicendi libertate assueti, atque omnes operam pro communi salute decoréque, (id quod euenit) vnanimiter esse nauaturos. At enim verò hoc regis cuiusdam excellentiæ, abundantisque & fauentis fortunæ munus extitit: id quod neque facile, neque quouis tempore expositum cuiuis fuerit. At verò Barbari illi, qui extremas mundi incolunt oras, omnium mortalium pugnacissimi, vt Scythæ, Thraces, Celtæ, Sarmatæ, gentes variæ & innumerabiles, atque uitia ingenti, & feritate præditæ, ab omnique humano more & cultu prorsus abhorrentes. Atque hæ ad Boream. Quæ verò ad Austrum pertinet, vt Arabes, Troglodytæ, Libyæ, Numidæ, & quæcûque aliæ tractû illum obtinent, quem Zonam torridâ iccireo solêt appellare, quia in medio versionum sita, à Sole videatur exuri, (nam quòd habitabilis ea sit, nuper exploratum est) alia quadâ ratione belli munia tractant nationes hæ: vtræque enim ad extremas mundi oras quasi amadatæ, regionésque tenentes inter sese maximè contrarias, non tantum locorum interuallis ingentibus, quantum etiam tempestatum temperaturis, atque adeò intemperiebus; institutis tamē, & studiis sibi confimilibus vtuntur. Ambæ enim gregibus & armentis pascendis incumbunt, equestri operam dant, venatibus indulgent, in belli autem artibus idem signum sublatum spectant, atque bellicum artificem spectare nuper dicebamus: id ipsum tamen haud eisdem studiis conantur attingere. Nam cum in solam rapinam inhient; & vltionem, immanitate ea, quam loci natura eis iniecit, omnia gubernant, atque ob eandem hanc crudis carnibus vesci assueti, neque ab humanis quandoque etiam mandendis sese abstinere. Ceterum haud facile creditu est, qua firmitate eorum corpora prædita sint, quaque ad omnia grauiâ & incommoda perferenda habilitate. Aiunt enim quotquot eum Scythi manus olim conseruere, adeò duris, adque ictus repellendos factis incidisse corporibus, vt vix mucronibus perfodi, aut gladiatorum aciebus feriri possint, proinde

(proinde ac de antiquis heroibus Poëtae A
 fabulantur,) præsertim caput occipi-
 tia: ita enim densa hæc esse, itaque du-
 ra, ut machæras bene etiam acutas, re-
 tondere nata sint. Verùm hæc necessario
 illis eueniunt, quia sub dio æuam conti-
 nenter degunt, niuibus obruti, imbribus
 infestati, gelu durati, fluminibus circum-
 septi. Arabas autem, & Troglodytas, &
 quascunque eiusmodi gentes, eadem, at-
 que eiusmodi, & facere, & perpeti, quan-
 quam ratione conuersa; quia scilicet à So-
 le exurantur. Ita igitur ambæ hæc natio-
 nes, robore atque agilitate antè compa-
 ratis, hæc ad confligendum domo affe-
 runt, & pugnandum; animi verò præsen-
 tiam, atque alacritatem præcipuè om-
 nium Scythæ, & quæcunque aliæ gentes
 in Septentriones spectant, ob eas causas
 quas supra memorauimus. Namque impe-
 tu quodam violento & proiecto in hostes
 inuadentes, cursibusque & recursibus eos
 fatigantes, & in orbem includentes, fa-
 méque, & commeatum caritate premen-
 tes, modum nullum vexandi, antè fa-
 ciunt, quàm, aut ex agris suis omnes exe-
 gerint, aut conciderint, aut viuos cepe-
 rint. Verumtamen homines hi ita nati,
 itaque facti, suis regibus & ducibus mor-
 talium omnium sunt obedientissimi; &
 fideles maximè. Atque idcirco ex huius-
 modi studiis illud eis euenit, quod initio
 quætebatur, videlicet, ut eorum nati, ip-
 sæque vxores, & post geniti omnes mili-
 tarem facultatem & artem, vel citra ar-
 tem, atque adedò naturaliter condiscant,
 & percipiant, eaque percepta omnium
 facillimè, ipsam exercere, & conseruare
 queant: quippe cum huius retinendæ
 ergo, corpora continenter exerceant, &
 sub dio malè patiantur, vti diximus, nul-
 lumque agrum diutiùs teneant, quàm
 victum sibi suggerat: denique, ut om-
 nium pugnacissimi existant, neque ad bel-
 li artes huiusmodi, præceptis indigeant,
 neque sophismatis, quibus Spartiatæ v-
 tuntur & Cretes, & quicumque alii de
 belli studiis se iactant. At verò nos quo-
 dam excursionis modo de eis nunc egi-
 mus, nempe ad eam finem, ut qui-
 cumque homines bellicis artibus, suis
 in ciuitatibus præsent, exempla de
 bellicosissimis gentibus facere sibi pos-
 sint, quæ suæ Reipublicæ ex vsu fient.

(καθὰ τὸ ἀεὶ τῶν ἡρωϊκῶν οἱ ποιεῖται μύθο-
 λογοῦσιν) ἄλλως τε καὶ τὰ τῶν κεφαλῶν
 βρέγματα. ταῦτα γὰρ παχύτητος ἕνεκα καὶ
 σκληροῦτος, τὰ τῶν δὲ ἠκονημάτων μα-
 χαράντομομα, ὡς λέγουσιν, ἕξαμβλύ-
 νειν πέφυκεν. ἀλλ' ἐκείνοις δὲ αἰαγῆς
 ταῦτα συμβαίνει, ἀλλ' ὅτι ἐν ἰσθαλῆσι
 ἀφ' ἑαυτῶν βιοῦντας, καὶ νικητοὺς καὶ ὀμ-
 βροῖς, ἔπαυσις, καὶ ποταμοῖς στυγρῶς ὀ-
 μίλην. τοῖς δὲ Ἀραβασ ἔ Τρωγλοδύτας,
 ἔ ὅσοι τοιοῦτοί, ταῦτα, καὶ τοιοῦτο πα-
 θεῖν τε καὶ δρᾶν, καὶ τῶν αἰπετραμῶν,
 ἀφ' ἑαυτῶν ἠλίου δὲ κέραια. οὕτως δὲ αἰ-
 ἀμφοτέρωθεν ταῦτα τὸ, τε θύρωσι καὶ τὸ θύ-
 σαλῆς ὅτι ταῖς συμβολαῖς, καὶ ταῖς μάχαις,
 οἴκθην ἀεὶ βεβλημένα παρεργεῖται. τὸ δὲ
 θύρωσι καὶ τὸ παρεργεῖται πρῶτον μάλιστα
 τὸ Σκυθικὸν πρῶτον, καὶ τ' ἄλλα τὰ ἰσθα-
 λῆα τῶν ἐθνῶν, δι' αὐτὸν παρεργεῖται αἰαγῆς,
 καὶ γὰρ ὀρμητῆρι βία, καὶ ἀπονενομητῆρι,
 τοῖς πολεμοῖς ὁμοῖοι χωροῦντες, ἔ παρ-
 δρομῆς, καὶ παλιδρομῆς αἰαγῆς κυκλω-
 σάμενοι, καὶ λιμῶν, ἔ τῶν ὅπιτηδεῶν ἀπεί-
 νει καὶ ἀπορία κατατρυχόντες οὐ παύονται,
 ὡρὴν ἢ τοῖς ἐκ τῆς χώρας ἀπελαύειν αἰαγῆς,
 ἢ πρῶτον κατακόπτειν ἢ ζωρεῖν. οὐ μὲν
 ἀλλὰ τοιοῦτοί γε ὄντες πῶς τε φύσιν ἔ τῶν
 παρεργεῖται, ὁμοῖοι αὐτῶν δὲ χοροῖς καὶ
 βασιλοῖς πρῶτον τῶν ὄντων ἀποδεδότων
 εἰσὶν ὑπερθετατοί. δι' ἔ ἐκ τούτων τῶν ἐ-
 πιτηδεῶν ἐκείνο σφίσι ἀποβαίνει
 μάλιστα ῥαδίως ὅσον κατὰρχαί ἐζητῆμεν.
 τοῖς αὐτῶν παῖδας δηλαδὴ ἔ αὐτῶν γυναι-
 χας, ἔ τοῖς ἐκ γόνου ἀπὸ τῶν ἑρασιωπι-
 κῶν δυνάμιν, ἔ τέχνῶν, ἀτέχνως πῶς,
 ἔ φυσικῶς μάλλον, καταμαρτυρεῖν, καὶ
 καταμαρτυρεῖται πρῶτον ῥαδίως ταῦτα ἀ-
 σκῆν καὶ ἀφ' ἑαυτῶν, ἀφ' ἑαυτῶν στυγρῶς
 ταῦτης ἕνεκα ἑμασκήν, καὶ παλαίπωρ-
 ῶσαι ἐν ἰσθαλῆσι, ὡς εἶπομεν, ἔ μη-
 δεμίαν χώραν κατὰρχαί πλέον, ἢ ὅσον ἀπο-
 ζῶν τέλος δὴ, πρῶτον εἶ) μαχίμοις ταῖς,
 ἔ μηδενὸς διδῶσαι τούτων τῶν παρεργε-
 μάτων, ὅτι τὰ πολέμια, καὶ ἑρασιωπι-
 οῖς πῶς μάλιστα χροῦνται Σπάρτιατα, καὶ
 Κρήτες, ἔ ὅσοι ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων ὅτι
 τοῖς πολεμικοῖς πεφλοτιμῶνται ἢ μῶς μὲν
 οὐδὲν ὡς ἐν παρεργεῖται μέρη ἀεὶ τούτων

ἐμαρτυρεῖται, ἢ οἱ πολεμικοῖ, ὅσα τῶν ἀγαθὰ ἐν τοῖς ἑρασιωπι-
 οῖς ἔ τῶν παρεργεῖται, ἢ ὅσον ἐν ἰσθαλῆσι ὅσον ἐν ἰσθαλῆσι
 ἔ ἢ ὅσον ἐν ἰσθαλῆσι ὅσον ἐν ἰσθαλῆσι

Οὐ μὴ δ' ἄλλ' ἐπεὶ βάρβαροι τέ εἰσι, καὶ
βίον πρυτελῶς ἀγρῶν, ἔ τῆς αἰθροπίνης
ἡμερότιτος δ' ἐκλαγμένον δῶκοισιν, αὐτοῖς
μὴ, ἔ τὰ αὐτῶν ἔπιμα ἐν ᾧ παρόντι ἐάθω-
μῶν. τὰ δαυμονίῳ ἢ πολλῶν χερειδῶν,
ὅτι τῶν ἰνὶ λήματι ἔ δυνάμει, ἔ τ' ἐμ-
φρον οὐ σιωπῆς, ἔ τὸ βουλομένον. ἡ δ' ἔ
τῶν ἐποίησεν ὁ θεός, τὸ ἔφ' Ἡροδότου λό-
γοι, οἱ ἐκ τριπόδος ἐκφωνηθέν, πάλαι
ποτ' αὐ εἰς τέλος ἀπέβη. λέγει γὰρ, Θρη-
κιον δὲ ἔθνος (τὸ δὲ Θράκιον πρὸ αὐτῶν,
ταύτων οἰμα πρὸ τῶν τε Σκυθικῶν ἔ ὑπὸ
κτίῳ) μέγιστον ἔστι μέγα γὰρ τοῖς Ἰσθμοῖς, πρῶ-
των αἰθροπῶν. εἰ δὲ ὑφ' ἐνός ἀρχοῖτο, ἔ
φρονόοιτο κατὰ τῶν, ἀμαχόν τ' αὐ εἶη, καὶ
πολλῶν χερειδῶν πρῶτων ἐθνεῶν. ἀλλ', ὅθεν
δ' ἐβήμῳ.

Τοῖς μὴ οἷον βουλομένοις πρῶτα
τῶν αἰθροπῶν ἐκλογῆς πρῶτα τοῖς ἡμερω-
τέροις τῶν αἰθροπῶν, ποιήσασθαι δυνά-
μῆς, καὶ μεθοδὸν βίβη δι' ἡ φρατῶντικοῖ
ὄντως ἡρώων) οἰνέοι, πρῶτον ἀφαιρέτεον τ'
πολεμικῶν δυνάμιν, ἐπεὶ αἰθροπῶν
ποία τις πόλις, ἢ ποῖον τ', ἔ ἔθνος καὶ ὁ αὐτῶν
ἀρχῶν ἔστιν, ὁ ταύτης ἐφίεμῳ. ἔ γὰρ τῶν
εἰς εἰς ὁ πρῶτων ἔθνος καὶ μία ἐπ' αὐ-
τῶν τετμημένη ὁδός, ὡς ἀρῶ εἶρηται.
Πᾶσα τοῖν ἡ πολεμικῆ δυνάμεις, ἔ πᾶ-
σα φρατῶν εἰς πεζικὸν ἔ ἰπτικὸν ἀφαιρέσθαι.
ἔ αὐτῶν δὲ ἔ εἰς ναυτικόν. ἔ δὲ πεζικὸν εἰς
ὀπλικὸν καὶ ψιλόν. πρῶτα πλοῖα δὲ καὶ
τοῖ πλοῖα. ἔ δὲ ναυτικὸν εἰς πρῶτα καὶ
ὀπλικῶν. Πᾶσα δὲ λέλεκται ὅτι πᾶσα
πόλις ἢ ποῖον ἢ μὴ πόλις, πολλῶν
τε ἡ φρατῶν ὀπτικῶν χερειδῶν, βουλο-
μένη μὴ πᾶσι ἰδίῳ ἐλθῶν ἀφαιρέσθαι,
ἔ πᾶσι εἰς τοῖς ἄλλοις ἀρχῶν, δυνάμειως
δέεται πολεμικῆς, καὶ αὐτῆς ὀπτικῶν, καὶ
ἔ ξενικῆς. ποῖον ἢ οἱ τε πενέσαι, καὶ οἱ εἰ-
λωτες, ἔ οἱ καὶ πᾶσι ἰσθμῶν λεγόμενοι πε-
ειδῶν, ξενικῶν ἢ ὀπτικῶν σῶν ἐξεταστέοι, ἔ
πολύ ἀφαιρέσθαι. καὶ γὰρ ἀμφοτέρων τούτων
μεταξὺ τῶν ὀπτικῶν ἔ δὲ τὸ γῆρος πρῶτον. ὅτι δὲ
αἰθροπῶν τ' δυνάμειως ἔ πρῶτων εἰσι, ἔ
ἔ πρῶτων ἀσφῶν, αὐτῆ πολλῶν ἐδιδάξεν
ἢ πᾶσι, καὶ πολλῶν. ἔπειδὴ δὲ μὴ δὲ χῶ-
ρα μὴ ἀμφοτέρων ἢ πόλις, εἰ μὴ ἔ πρῶτων
συμβῶν, ἔ μὴ ὀπλικῶν πρῶτων ἔ κατ'
ἀρχῶν ἀφαιρέσθαι γεωργῶν, εἰ τινὲς πρῶ-
των ὄντες ἀφαιρέσθαι, ποιητέα ἢ ἐκλογῆ.

A Verumtamen cum Barbari ii sint, vitæque
genus agreste sectentur, & horridum, eos ip-
fos unâ cum suis institutis in præsentia omit-
tamus, magnamque gratiam Diis immorta-
libus habeamus, quod eiusmodi audaciæ,
atque potentix, neque prudentix sensum
coniungere, neque consilii capiendi viam
monstrare. Nam si hoc Dii eis dedissent,
Herodoti oraculum, ceu è tripode reddi-
tum, ad exitum iam pridem peruenisset: ait
enim Herodotus: At natio Threicia, (nam
per Threiciam omnes illas gentes cum puto
accepisse, quæ ad Septentriones spectant.)
B amplissima sanè cunctarum est gentium, In-
dis exceptis; quæ si vnus principatum pro-
baret, aut vnum sentiret, inuisita omni-
no foret, atque omnium potentissima. Sed
ad institutam disputationem reuertamur.

Iam si quis de illo delectu agere velit,
qui inter mansuetiores gentes haberi potis
est, viamque eam, & rationem reperire,
quam iniens, quaque insistens bellicosa
euadat iuuentus, antè omnia militares
C copias is debet distinguere, & definire;
inde qualitatnam vel natio, vel ciuitas,
vel denique Princeps ille sit, quibusque
copiis instructus, qui hoc concupiscit &
expetit, videre: quippe cum neque vnus
omnium modus sit, neque via vna
illuc deducens, secta reperiatur, sicuti nu-
per dicebamus. Copiæ igitur belli omnes,
omnesque exercitus, in peditatum
diuiduntur & equitatum, nonnunquam
etiam in nauticas, & maritimas: porro pe-
D ditatus in grauis leuisque armaturæ milites
tribuitur: parem in modum, & equita-
tus; nauticæ autem copiæ in remiges, &
classarios. Iam pridem enim dictum hoc
fuit, omnem ciuitatem vel solam, &
singularem, vel aliarum parentem, & re-
ginam, quæque in non paucas gentes ha-
bet imperium, si quidem propriam liber-
tatem, atque imperium ipsum, quoquo
modo partum, tueri velit, & conserua-
re, copiis indigere militaribus, roboreque
E ciuili, & non peregrino. an verò Pene-
stæ, Hilotes, quique in Italia habentur Pe-
ridini, iidem fortasse atque Aborigenes,
ciuili robori an peregrino adscribendi sint,
haud magnopere contendendum in præ-
sentia est: namque huiusmodi nationes
omnes inter ambas hæc videntur me-
diæ interiectæ: sed quod eiusmodi copiæ
periculose ciuitatibus sint, & principi-
bus, ac leuibus mutandæ fidei ingeniis
præditæ, sæpe multisque in locis vsu com-
pertum est. Quoniam verò nec agri ex-
pers ciuitas esse debet, ni quid præter
rationem eueniat, grauis quidem armaturæ
tyronum delectus ex agrorum colonis, &
qui vsquam liberi sint, primùm habendus,

inde ex eis qui in vrbe aequales, & pares his reperiantur, id est, quicumque compactili membrorum structura, & soliditate praestent, quique laboribus exantlandis idonei, spiritus atque animos gerant iuueniles: leues autem ex monticolis, & pastoribus eligendi, eque urbanorum numero, eorum dico, qui nec viles nec sordidi artifices sint, sed mechanici potius; namque hi, & leuitate corporum, & agilitate caeteros antecellunt, atque ad scandendum & descendendum moenia & rupium praerupta, magis idonei, atque ad fundas, & iacula intorquenda procurrendumque & recurrendum expediti, & celeres. Talis itaque videtur commoda peditatus descriptio. Ac nemo miretur si de civili robore describendo nihil memoramus nunc, quippe cum de illo abunde memoratum fuerit tunc, cum de optimae Reipubl. primordiis ageremus; & nunc illa omnia subiiciuntur, atque omnium maxima, & antiquissima habentur. Iam vero equitatus legendus est e diuitibus, annonaeque abundantibus, & locupletibus; sic enim eos qui amplas opes possident, Poetae appellare mos est; namque his facilius est equos alere quam pauperibus, quibusque domi angustiae obstat: tum etiam studio huic incumbere iucundum pariter, & honorificum, ceu iis qui eas iam explicarunt difficultates, ob quas illi, (dico autem tenues, & egeni,) illustriora officia plerumque committere coguntur. Igitur ex urbanorum pariter atque agrestium genere equites legendi, opportunaeque exercitandi, tum cursibus, tum etiam pugnarum simulationibus. Exercitamenta autem ponimus, corporumque ad belli munia instituentium periclitationem vniuersam, cum sagittandi, tum iacula omnis generis intorquendi, scutaque & arma vibrandi, acies explicandi, & in orbem conglobandi, & in alias figuras fingendi, ordine progrediendi, & regrediendi, castra locandi, disponendi, firmandi, & quaecumque alia ad equestrem disciplinam contendunt. Omnium vero istorum publicos esse magistros, qui e publico mercedem capiant, discipulos autem, urbanos iuxta, & colonos, modò liberi sint, adolescentes, & viros. Pro praemio autem tum horum tum egregie in bello gestorum, ius ciuitatis, eis qui ciues adhuc non sunt, sicuti seruis libertas, proponatur, ciuibus vero decus, & gloria, ceteraque, pro cuiusque meritis & benefactis: ita ut praesentem ciuitatis statum cuncti pariter diligant, & saluum velint,

Tom. III.

A Επειτα δε εκ τῶν κατ' ἄξυ, ὅσοι ἐκείνοις ὁμοιοί εἶεν ἔσσι· τῶν δ' ἔστι ὅσοι ἐμμελής καὶ σίβαροι ἔδ' ἄψυχοι, τῶν τε πόρων δὲ ἡσυχαστικῶν. τὸ δὲ τῶν ψιλῶν πλῆθος ἐκ τε τῶν ὀρειῶν καὶ τῶν νομαδικῶν, καὶ τῶν κατ' ἄξυ, οὐ βασιλεύων γε ἀλλὰ μηχανικῶν. οὗτοι γὰρ κρυφότεροι τε τῶν ἄλλων ὄντες τυγχάνουσι, καὶ δύσαλέτεροι, καὶ πρὸς τε τῶν τεχνῶν καὶ κρημνῶν ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως ἑπιτηδείοι μάλλον· ἐν δὲ πρὸς τὸ σφενδονᾶν, καὶ ἀκοντίζειν, καὶ τοξοῦν καὶ πωροχωρῆν καὶ αἰαχωρῆν ὀξύτεροι. ἡ μὲν οὖν παροσηκουσα δὲ περὶ τοῦ ἐκλογῆ τοιαύτη· καὶ μηδὲς θαυμάζειται εἴρη γε μηδὲν πρὸς τῆς πολιτικῆς λέγειν μὲν τῶν· πρὸς γὰρ ἐκείνης ἀρκοῦντως ἐστὶν εἰς πολιτείας εἶρηται τῆς ἀξίτης· καὶ νῦν ἐκείνα πρῶτα ὡς πρὸς τῆς καὶ μέγιστα καὶ πεπερασμένον· ἡ δὲ τῆς ἰππικῆς ἐκ τῶν σωλοισίων, καὶ ἀφροισίων, ἔ πολυπαμμόνων· οὕτω γὰρ εἴωθε τῆς πίννας ἔ ἀφρονα κεκτημένους ἀγαθὰ παροσηροῦν ὁ ποιητής. τούτοις γὰρ πολυράων ἡ ἰπποσύφια, ἡ τῶν πένησι, ἔ ἀκτῆμοσι· τὸ, τε πρὸς ταῦτα χρῆσθαι ἡδὲ αὐτοῖς ἄμα καὶ ἐντήμον, ἄτε τῶν ἀπολειπῶν ἀπολελυμένων, δι' αὐτῶν ἐκείνοι, (λέγω δὲ πρὸς πένητας,) τὰ καλλίω τῶν ἔργων ἀπολείπειν αἰαγκάζοντα τὸ πλῆθος. δὲ καὶ ἐκ τούτων τῶν καὶ χροσάν, ἡ ἐν πόλει οἰκουμένων ἐκλέξασθαι δεῖ τὸ ἰππικόν, καὶ αὐτὸ χαλεπῶς ἀσκήν ἔ γυμνάζειν δρόμοις τε ἔ σκιαμαχίαις, πρὸς πλησιώστε καὶ τὸ περὶ τὸν πόλεμον ἀποδοῦναι τοῖς σώμασι δὲ ἀπονήματα τῆς τε, ἔ πάσης ῥίψως ἔ πελταστικῆς, ἔ πάσης ὀπλομαχίας, ἔ διεξόδων τακτικῶν, ἔ πάσης πορείας στραπέδων, ἔ στραπεδοδύσεων, ἔ ὅσα εἰς ἰππικῶν μάθουσι σιωτεῖται. πρῶτων δὲ τούτων διδασκαλοὶ γε δεῖ εἶναι κοινούς, μὲν οὖν ἀξυνομένους πρὸς τῆς πόλεως, καὶ τούτων μαθητὰς τοῖς ἐν τῇ πόλει, ἔ ὅσοι κατ' ἀξυ εἰσὶν ἐλθόντες, παῖδας τε καὶ ἀδρας. τὰ δὲ ἀθλα τούτων καὶ τῶν ἐν τοῖς πόλεμοις ἀδραγαθημάτων, ἡ πολιτεία, τοῖς μὴ οὐσι πόλεως ἀποκείσθαι, κατὰ τῶν καὶ τοῖς δουλοῖς ἡ ἐλευθερία, τοῖς δὲ πόλεως διδοῦσα, καὶ τῆς καὶ τ' ἀλλὰ καὶ λόγον· ἡ ἀποδοῦναι τῶν παροδοῦναι τῆς πόλεως κατὰ τῆς ἀξίτου ἐργασί, καὶ φυλάτῃσι,

Ggg ij

καὶ πρὸς τὴν ἀφ' ἑαυτῶν, τὴν πρὸς ἀλλήλους, καὶ τὰς καὶ ἑπὶ πολιτικῆς καταστάσεως ἡμῶν ἐλέγξαι, πρὸς πρῶτων τῶν ἐνόμων συλλέγων, ὅπως δὴ οἱ σύλλογοι ἐκείνοις τῶν μερῶν καὶ χρόνοις ἡρόμενοι τοῖς πρὸς ἀλλήλους, εἰς τὰς χρεῖας ἐκείνας παρεσκευάσωσι τοὺς πολίτας, ἵνα φιλοφρονῶνται τε ἀλλήλους μετ' ἑαυτῶν, ἔγνωσι δὲ γινώσκουσιν, οὐ μείζον ἐσθλὸν πόλεσι ἀγαθόν, ἢ γινώσκουσιν ἀλλήλους ἐστὶν ἀλλήλων ἐν τοῖς ἔσποσι, ἀλλὰ σθένος, οὐτ' ἀπὸ ἡμῶν τῆς ἀξίας, οὐτ' ἀρχῶν, οὐτε δίκης ἕως τῆς προσηκούσης ὁρθῶς τυγχάνη. ἐλπίς γὰρ μάλιστ' αἰωτράφειας καὶ τῆς αὐτῆς παιδείας κεκοινωνηκῶς, θύουσα τοὺς ἀλλήλους, καὶ συναγωνιστὰς, ἐν τοῖς πολέμοις, ἀείψουσι ἔσονται, ὡς πρὸς ἐπὶ πόλεμον. θύουσι γὰρ ἐστάντος τῷ δεινοῦ, ὅπως αὐτῶν βοᾶν ἐπέλθοι,

ὦ φίλοι, ἀνέρες ἐστέ, ἔα δὴ δὴ δὴ ἐπὶ θυμῶν.

Αὕτη μὲν οὖν ἡ ἐκ τῶν συσιτίων περὶ ἡμῶν ἀφ' ἑαυτῶν. ἡ δὲ ἐκ τῶν γυμνασίων καὶ θηρῶν, αὐτῆς οὐκ ἐλάσσων. χρὴ μὲν τοῖς, ὅπως οἱ πλείστοι παρορῶσιν, ἐπὶ τοῖς εἰωθόσι τῶν γυμνασίων, τῶν ἐν πρὸς ἀλλήλους, καὶ ποιεῖν ὅπως δὲ ἀρχῆς τὰ ἀεισεχεῖ τοῖς δεξιόσι ἀπίστροφα ἢ, ἔτι το σίωχεως μελετῶν, καὶ πρὸς τὸ ἐπιζῆσαι. ἀφ' ἑαυτῶν γὰρ πάντοτε πολυομαθῶν μὴ μαθόντος, καὶ ὁ γυμνασάμενος μὴ γυμνασμένον. κατὰ τὸ γὰρ ὁ τελέως παγκράτιον ἢ σκηκῶς, ἢ πυγμῶν, ἢ πάλιν, οὐκ ἀπὸ μὲν ἀεισεχεῖ ἀδυνάτους ἐστὶ μάχεσθαι, χωλαίνεσθαι (ἐφ' ἧς) πλημμελῶν ὁ πόλεμος αὐτῶν πῶς μεταβιβάζων, ἑπὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους καὶ ζῆλον ἀφ' ἑαυτῶν. αὐτῶν δὲ τῶν ἐπὶ ὅπως ἐπὶ τοῖς ἀλλοῖς πᾶσι χρὴ πρὸς ἀλλήλους ὁρθόν, ὅτι τὸν διττὰ δὴ κεκτημένους οἷς ἀμύνουσιν αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἀλλοῖς, μὴ δὲν ἀρχῶν τούτων μὴ δὲ ἀπειρήτων ἐάν ἐστι καὶ δυνάμειν. ἐπὶ δὲ αἱ θῆραι πρὸς τὴν ὑγιεινότητα ἔλαφρότητα τοῖς τ' αὐτῶν ἀσθενῶν ἑμασιν, ἐμποιεῖν, ἔτι χῶρας ἀπάσης, ἔτι ὅρων ἐμπειρίας, τ' ἑαυτῶν ψυχῆς ἀντικείμεναι. ὡς ἐστάντος ἑπὶ πολέμου, ἐκαστὸν τῶν πολιτῶν, ἔτι τῶν ἐκ καταλόγου, γινώσκουσιν τὰ τε θύματα, καὶ τὰ δύσβατα τοῖς πολεμίοις. αὐτῶν δὲ τ' ἑπὶ τῶν ἀρούρασις ἔτι τοῖς οἰοφύταις, ἔτι τοῖς πρὸς ἀλλήλους, πολλὰ μὲν πρὸς ἑαυτῶν βλαβεράν θηρίων ἐρημίαν,

A rum etiam ad mutuum inter sese cognoscendum, sicuti de statu civitatis rite constituendo agentes dicebamus, quinam, & quam vberes fructus, è legitimis civium cætibus & congressionibus perciperentur, cum per singulos ordines quibus temporibus leges iubent, haberentur: quosque commoda & opportunitates civibus inde orientur, dum scilicet mutua benevolentia & charitate sunt conglutinati, noscuntque se inter se, hoc nullum amplius civitati premium potest afferri, quam ut cives noscant se inter se: vbi enim mores, ac vitæ instituta in apertum prolata non sunt, sed tenebris obruta delitescunt, illic neque meritum honorem, neque magistratum, neque ius æquum quisquam rite obtinuerit: quippe quia, uti nuper dicebamus, sperandum omnino est, eos homines, qui à teneris unà coaluere, quique eiusdem compotes disciplinæ extitere, maximè amatum iri se inter se, eosdemque optimos ac fidelissimos bellifocios fore. Cuicumque enim eorum iniecto periculo, subeat statim clamare.

O socii, neque enim ignari sumus ante malorum.

C qua igitur è contuberniis utilitas percipitur, hæc est, qui verò è venationibus fructus colligitur, iisque exercitamentis, haud fanè hoc minor: verum enim vero, id quod plerique in solemnibus & vñtatis exercitamentis negligunt, huic oportet accedere, atque hoc vel in primis curare, ut sinistri artus ad parem & æqualem usum, & vim, moueantur ac doctri: utque iuvenes, hæc antè meditati, atque ad hæc semper parati veniant: multum enim intet est inter eum qui est in hac re rudis, & nec exercitus, atque eum qui egregiè eruditus sit, & exercitus. nam sicuti is qui in pugilatu, & lucta, & pancratio se laudabiliter gessit, non quidem sinistris artibus nequit contendere, claudicat autem à dextris, labiturque, & peccat, cum novus labor in partem aduersam illum vocans, necessariò cogit experi: idem hoc cum in armorum, tum in rerum aliarum usu, rectum oportet existimare, eum scilicet qui duplici facultate instructus èd veniat, cum ad laceffendum, tum ad repellendum, aduersarium, nullam eiusmodi, neque inertem, neque à scientia vacuam, quoad eius fieri possit, omittere.

E Porro autem & venationes, præterquam quòd venatorum corpora salubria reddunt, & agilia, exdem vniuersi agri, & finium cognitionem præterea ingenerant, ita ut bello ingruente, vnusquisque, tum civis, tum miles, loca omnia nota habeant, quæ hostibus ad inuadendum sint facilia, quæque difficilia. Iam verò & hæ aruis quidè, & vinetis, & viridariis ingentem ab importunis bestiis & feris præstant solitudinem,

ὀρέπει γὰρ αὐτοῖσι πῶς τε φύσιν, καὶ ἅ
 πῶς παρὰ τὴν εἰσὶν ἐαυτοῖς πρέχειν τῆ πό-
 λει τοιοῦτοις, οἷοις εἴπομεν ἄλλως τε καὶ
 μέλλουσαι, παρὰ τὴν κοινῆς ἐλθου-
 ρείας φύλακας καθίστασθαι. ἔπειτα δὲ ἔ-
 ρχονται, καὶ στρατηγίαι, ἔριτες, καὶ
 δικασταί, καὶ βουλευταί, καὶ πῶς τῆς θεοῦ
 θεράπονται. ταῦτα γὰρ πᾶσι ἐπιτηδύματα
 πόλεως ἔργα, πᾶσι τοῖς πολίταις ἐν μέ-
 σα παρὰ κείνοισιν ἔσται, ἀλλὰ γὰρ εἰς τὸ μὴ
 πᾶσι πόλεως ἐφικταί, ἕκαστα μὲν οὖν, τοῖς
 παρὰ τὴν ἐκείνων ἀρετῶν ὅτι πεφυκῶσιν,
 ἔσται ἐφικταί. καθὰ τὸ καὶ ἐπὶ τῆς ἔρ-
 γων τῆς πολεμικῆς, ὅπου γὰρ οὐ πόλεως
 Ἀχιλλεύς τε ἔκδοσι ἴσως ἀνδρῶσι, ἔκδοσι
 Αἴας, ἀλλὰ πολὺ γὰρ τούτων τὸ μεταξὺ. ὅγε
 δὲ οὐκ ἐφυγε τὸν ποιητῶν ἐν ταῖς παρὰ τῶν
 παῖσι. λέγει γὰρ,

Ως φίλοι Ἀργείων, ὅστ' ἐξοχος, ὅστε
 μεσῆς,

Ὅς τε γεραιότερος, ἐπεὶ οὐκ ἔχω πόλεως
 ὁμοῖοι,

Ἀνέρες ἐν πολέμῳ.

ταῦτα δὲ τῶν καὶ ὁ καθ' ἑαυτὸν ἡμᾶς ῥήτωρ ἀ-
 πεσημειώσατο παγκράτους, λέγων, χρῆμα
 τοῖς τῆς πόλεως παρὰ τῶν, τὸν περὶ τὸν νόμον
 τοῖς νόμοις, ὡς φέρονται πῶς τῆς θεοῦ
 φορὰν πλήρη τῆς πατρίδος, ἡμᾶς ἔπει-
 νον, τὸν δὲ ἀπειθοῦντα, κολάζειν, (καὶ
 ἐπιλέγων,) ἕρως γὰρ ὅτι πολιτικός ἔ-
 κοινός, πόλεως ὅσα παρὰ τῶν νόμων, ἐ-
 κείνος ἡμῶν ποιῆ. τοῖς τοῖν ἄλλοις τῶν ἐν
 τῆ πόλει καλῶν μετέχειν μέλλουσαι,
 πῶς τῶν παρὰ τῶν αὐτοῖς ἀνάγκη οἷοις εἴ-
 πομεν. δεῖ οὖν ἐν ταῖς συσσίτιοις καὶ ταῖς
 θήραις, ἔκδοσι γυμνασίοις φέρονται ἀφ-
 τελέων καὶ κοσμοῖς, ἔκδοσις, ταῖς τε θη-
 ρεῖαις λεγόμεναις ἐπιθυμίας ἔκδοσις
 ἀφ' ἧς φουγαῖν, ὅση δὲ αἰμαίς, ἔκδοσις
 τεταυται. ἀμέλει πᾶσα ἀκαρῆσια,
 πᾶσα ὑβείς, τῶν τε ποιήσασθαι ἔκδοσις
 ἰδίαις ἔκδοσις δημοσίαις βλαβεραῖς. ἀλλ' ἢ
 τῶν ἀποτῶν ἐπιθυμίας καὶ ἡδονῶν ἀκαρ-
 ῆσια, ἀπασῶν τ' ἄλλων βλαβερωτάτη, καὶ τῶν
 ἀφ' ἧς φαρμακῆ, καθὰ τὸ καὶ τοῖς Ἡθι-
 κοῖς διδάσκει. ἔκδοσις γὰρ τῶν τούτων νου-
 ταῖς ἐκδοσις. Ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἔστιν καθ' ἑ-
 μέρους ἐκδοσις, τοῖς ἐν ἡλικίᾳ συμπορευ-
 ῶν ἐπὶ τὰ συσσίτια ἀποτῶν, ἔκδοσις συσσίτιον, δὲ
 δὲ γὰρ πᾶσιν ταῖς ἡμέραις ἔκδοσις παρὰ τῶν,

A deest enim adolescentibus, & natura, & vi-
 tæ institutis tales sese civitati exhibere,
 quales diximus, eos præsertim qui debent,
 primum quidem communis libertatis esse
 custodes; inde magistratus, & duces, &
 oratores, & iudices, & senatores, ac de-
 mum rei divinæ cultores, curatoresque.
 Namque studia hæc omnia & officia, om-
 nibus civibus in medio posita erunt; quæ
 quidem, etsi non omnes omnia assequi pa-
 riter valeant, ii tamen qui singulis quibus-
 que virtutibus idonei fuerint, singula con-
 sequi poterunt, pro ingenii sui captu, &
 B studiis, sicuti in belli muneribus accidit, in
 quibus non cuncti bellatores, Achilli aut
 Hæctori, aut Aiæcibus strenuitate æquales
 sunt, & pares: quin longè profectò inter-
 est inter hos ac ceteros milites & duces, id
 quod neque Poëtam in hortationibus la-
 tuit; ait enim,

*O socii, quique eximii virtutibus estis
 Et genere, atque opibus, mediæ & qui fortis
 habetis*

*Premia, vos etiã, quos conditio infima ducit,
 Non etenim in bello paribus licet omnibus
 esse.*

C Idem hoc nostri temporis Orator egregiè
 animaduertit, cum ait, Oportere, ciuita-
 tum rectores, cum civem, qui legum can-
 cellis continet se, quique eis libenter paret,
 ceu integram salutis collectam patriæ affe-
 rentem, & honoribus augere, & laudibus
 tollere; contra autem qui harum repagu-
 la petruerit, & limites transilierit, ignomi-
 niis notare, & suppliciiis constringere, (&
 D rationem subdit:) Communis enim colla-
 tio, & symbola, sunt officia illa omnia, quæ
 vnusquisque nostrum facit, legibus iuben-
 tibus. Hi igitur quibus præclara hæc præ-
 mia tribuenda à ciuitate sunt, tales sese præ-
 stare debent, quales diximus. Quapropter
 oportet in contuberniis, & venationibus,
 & exercitamentis modestiam præstare &
 temperantiam, & castitatem; quæque fe-
 rarum sunt libidines, & voluptates, eas om-
 nes vitare, quoad eius fieri potest, & ab eis
 E abhorrere. Et verò intemperantia omnis,
 omnisque procacitas, & impotentia, tum
 ei qui scelus fecerit, tum ei qui perpeffus
 fuerit, & priuatim & publicè noxia est; ve-
 rumenimvero ea quæ in libidines & volu-
 ptates absurdas eruperit, atque immanes,
 longè omnium deterrima & perniciosissi-
 ma, atque ad virtutes extinguendas effi-
 cax maximè; id quod in Ethicis præceptis
 abundè definitum est: neque oportet nunc
 ea frustra relegere. Quoniam verò haud fa-
 cile illis est, qui milites iam facti sunt,
 cunctos in contubernia quotidie conue-
 nire, atque illie perpetuam victus con-
 suetudinem habere, sanè quidem oportet
 statis diebus saltem hos haud negligere;

at nos

Bella, & pugnas, & eadem eade accumulare
Novimus, & tergis dextra simul atque sinistra
Arentis versare bonis.

Enimvero sicuti orator probabiliter dicere volens, siue in causa oranda, siue utilitate ostendenda, siue denique in quocumque oratorio munere perficiendo, in-trepidè lingua vti Latina debet prius, in de ad opus hoc aggredi: aliter namque id facere aggrediens, risum audientibus moueat: patem sanè in modum oportet eum qui sit designatus Imperator, quique gradu illo locoque haud indignum se haberi cupit, militarem iuxta & imperatoriam artem, militaria & imperatoria instituta, & leges sectantem prius perdiscere, ne comparato iam exercitu, atque instructo in hostem, & incitato, in illud Euripideum incurrat:

Iste hostias agit ingulatum hostibus.

Curabit itaque is vt bellicæ fortitudini quam plurimum prudentiæ adiungat, atque eximiam quandam animi celsitudinem, & sagacitatem, ac cæteras virtutes, quæ imperatores maximè decet. Idem animæ parcus interdum erit, aliàs prodigus: cum scilicet vsus aut necessitas postulabit. In educendis autem copiis, & manu conferenda, semper iniecto periculo versus hu-milce recordabitur:

Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa

Pertulit.

Et verò strenui duces, réque vera prudentes, gloriantur magis in eo quòd milites fidei suæ creditos conseruauerint, & ciues incolumes præstiterint, quàm quòd ingentes hostium copias trucidarint, aut captiuas duxerint. Oportet itaque multo antè, ac perpetuo apparatu, denique à teneris hæc secum meditari, atque animo agitare, de aliis ducibus, atque imperatoribus exempla sibi facientem, de eis dico, quicumque, cum ab historia scriptoribus iure laudati, tum à Poëtis, nec adulatoriè hymnis celebrati: nec minùs etiam de eis qui ætate sua fuerint probati, hosce omnes bene notos habere, hosce admirari, horum egregia facinora imitari, quibusque adducti consiliis ea fecerint, anxie exquirere, & æstimare, vt illa partim exæquare, partim etiam superare omni ope nitantur: sicuti & Themistoclem fecisse auerunt: quem cum per perpetua insomnia obsessum amici aduerterent; rogant, Eccur-nam totas noctes insomnes duceret: Miltiadæ (inquit) triumphis,

A. Αὐτὰρ ἐγὼ δὲ οἶδα μάχας τ' ἀνδροκτε-
σίας τε,
οἷδ' ὅππῃ δόξια, οἷδ' ἐπ' ἀρίστερα νει-
μήσασθαι βάλν

Αζαλέω.

καὶ γὰρ τοὶ ὡς περὶ ὁ ῥήτωρ παιδαιῶς λέγειν
βουλόμηνος, ἢ δικαλογῶν, ἢ συμβουλεύων, ἢ
ἄλλοι ῥητορικὸν ἔργον ποιεῖν, ἀπέμας ἐλ-
λιωίξειν ὁφείλει πρῶτον, εἴτ' ἔγεσθαι τῷ

B δε τῷ ἔργου. ἄλλως γὰρ αὐτὸ ποιεῖν πειρώμε-
νος, καταγέλαστος αὐτοῖς ἀκούοισι φαεῖν.
τῷ πλησίως δὲ δεῖ, ἔτον μέλλοντα στρα-
τηγεῖν, καὶ ἡγεμόνα ἀξιοχρεῶν τυγχάνειν,
πρῶτε στρατιωτικῶν, ἔπειτα στρατηγικῶν
πείλων, τοῖς στρατηγικοῖς νόμοις ἐπόμυτοι,
καὶ ὅππῃ δόξιασι, καταμαθεῖν πρῶτε-
ρον, ὅπως μὴ στρατηγεῖν ἤδη, εἰς τὸ Εὐρι-
πίδειον ἐμπίπτῃ.

Οὗτος ἐκαστὸν βίβω δὲ ἀγαθῶν πολεμίοις.

C τῆ μὲν οὖν αἰδρεία τῆ πολεμικῆ φρόνησιν
ὡς πλείω πρῶτον εἶναι ἀπουδάσθαι, ἔπειτα
γαλοψυχίας ἔτι σιώσειν, τὰς τε ἀλλὰς, τὰς
τῶ ἡγεμόνι παρεπούσας ἀρετὰς, καὶ τῆς εὐ-
τῆ ψυχῆς εἶναι ὅτε μὲν φείσεται, ἄλλοτε δὲ
ἀφειδήσει. ὅταν δηλαδὴ ὁ, τε χειρὸς, καὶ
ἰχρῆια ἀπατηῖ κατ' ἐκάστην τὴν στρατηγε-
σίῃ, ἔπειτα μάχῃ, καὶ συμβολῇ, αἰεὶ εἰς ἀντὶς
τῷ δεινῷ, μεμνήσεται τῷδε τῷ ἔποις:

Αρνύμηνος ἰὼν τε ψυχῶν ἔτι ἰόσον ἐ-
παίρων.

D ἀμύθη οἱ ἀγαθοὶ τῆ στρατηγῶν καὶ τῶν ὀνιφρό-
νισι φιλοτιμοῦνται μάλλον ὅππῃ τῶν, τοῖς
αὐτοῖς ὅππῃ τῶν στρατιῶν τῶν στρατιῶν οὐσῶν, ἔπειτα
πολίτας, ἢ ὅππῃ ὡς πλείους τῶν πολεμίων
κατακόψαι ἔτι ζώοντα. δεῖ δὲ ἐκ πολλοῦ,
ἔπειτα τῶν ἀσκήσας διωκεῖν, ἔπειτα ὅλως ἐκ
παύδος, τῶν τα σίωσιν μὴ τῶν ἔπειτα μεταχ-
εῖζειν τοῖς ἄλλοις στρατηγῶν καὶ ἡγεμόνας
τῶν ἀδείματα αὐτῶν ποιήσασθαι, ὅππῃ τε ὑ-
πὸ τῶν συγγραφέων διχῶς ἐπὶ ἡγήσασθαι, ἔπειτα

E ὑπὸ ποιητῶν οὐ κολαχικῶς ὑμνήσασθαι.
οὐχ ἡπὸν τε καὶ τοῖς ἐπ' αὐτῶν δοκίμοις μά-
λισα γνωρίζειν ἔπειτα ἀγαθῶν, ἔπειτα αὐτῶν ἀ-
δραγαθῶν μιμνήσθαι, τὰ τε δὲ ἀνοήματα
αἰατογίζεσθαι, ἵνα τὰ μὲν δόξια ζεῖν, τὰ δὲ
καὶ ὑπὸ βαινῶν πρῶτον μῆται. κατὰ περὶ
τὸν Θεμιστοκλέα φασὶν ἀγρυπνῆσαι γὰρ ἵνα
ἀφορήτω κατεχόμενον ἔπειτα ἐρωτηθέντα ἀφ-
πίουτως ἀύπνοις ἀφῆγει ὅλως τὰς νύκτας,
ὑπὸ τῆ Μιλτιάδου Ἑσπείων ἐνοχλῶμενον.

τῆτο πατρίν ἀποκρίνασθαι. οὐδὲ γὰρ ἡγε-
 μῶν πρὸς τοὺς βαρβάρους ἀρεταίς, καὶ τὸν
 ἔπιτοῖα ὄλεθρον, ἔπι τὴν πῶν πατρίδα, καὶ
 ἔπι τὴν ἄλλω Ἑλλάδα πᾶσιν παροράν,
 πῶν ἡγεμονικῶν δρεπῶν, πῶν ἐκ πολλοῦ
 οἰσυντι δραμῶν, ἐκ ἐκείνων ὡς πολέ-
 μω, καὶ πῶν ἔπειτα ἀξέφθιτο. τῶν γὰρ ἐκ
 αὐτῶν ἔργα μιν ἀλάττε, καὶ τοῖς τότε ἐκ τῶν
 ἔπειτα θαυμαστὰ, εἰργάσατο. πρῶτον μὲν γὰρ
 τὸν αὐτὸν πολιτεύοντα, Αρεταίδω τὸ Δίχμον,
 τότε φεύγοντα, κατελθεῖν ἐκέλευεν, ἵνα μὴ
 τοῦτου πρὸς τὸν πόλεμον συμβούλου ἀφ-
 ἠρῆται. τὸ δὲ δεύτερον, ἀγαθὸς ποῖς Ἑλ-
 λῶνας ἀθυμοῦσας τε, καὶ τῶν ἰδίων ἐκαστον
 ἑσπεῖαν σκεπτομένων, τοὺς δὲ βαρβάρους
 πῶν συμβολῶν ἔκ κατασπέρχοντας, ἀλλά
 χειροφυλακῶνται, ἀμφοτέρωθεν ὁ Θεμισ-
 σοκλῆς καταπρατήγησε, τοὺς μὲν Ἑλλῶνας
 ἀκόντας ὁμοῦ συμβαλεῖν ἀπὸ τῶν αἰσῶν
 σῶν, τοὺς δὲ βαρβάρους, ἵπτιδι ἔπι πῶν δὲ
 ἑσπεῖαν ἀγαθὸν ἐκαστὸν ἀγαθὸν. τὸ δὲ τρίτον ὅτε
 μὲν τὸ πρῶτον ἐκαστὸν ἐκαστὸν ἐκαστὸν
 γέφυραν ἀγαθὸν ἐκαστὸν, τὸ δὲ βασιλέα
 καὶ τὸν πῶν φεύγοντα, ὡς δὴ τὸν αὐτὸν κηδόμενος
 πρὸς τὸν πῶν. καὶ ὁ μὲν Θεμισσοκλῆς τοῦτου
 πρατηγῆς, καὶ ἑσπεῖαν πρὸς τὸν ἀγῶνα
 ἐκαστὸν. ὁ δὲ Περικλῆς τῶν τῶν αὐτῶν
 δρεπῶν ἀγαθὸν καὶ μιν ἀγαθὸν, οὐχ ἦτον
 δὲ καὶ τῶν πῶν Ζαυθίππου, θαυμαστὸς
 ἐκαστὸν. ἔπειτα γὰρ ἔπι πολέμου κῶνον, ἡ-
 λὰ κατ' ἀμφοτέρωθεν χειρῶν, τὸν πατρίδος
 ἐπρατήγη καὶ πρὸς τὸν πῶν. ὡς
 τε τὸν τότε πολιτείας ἡγεσθαι, τῶν μὲν λόγῳ
 δημοκρατίας, ἔργῳ δὲ, ὡς τὸν πρῶτον
 αὐτῶν ἀρχῶν. οὕτω γὰρ ὁ Θουκυδίδης,
 ἀλλ' ὅθεν ἀξέβηκεν.

Ἐπεὶ τῶν συμβαίνῃ τὰ πρατεύματα, τὰ
 ἐκ ποικίλων ἐκαστὸν πῶν ἐκαστὸν συλ-
 λεγῶντα πρατεύματα ἔχον ἐκαστὸν οὐχ αὐτῶν ὁ-
 μοφύλων, οὐδὲ ὁμογλώσσων, ἔπειτα ὅτε καὶ
 βαρβαροφώνων. αὐτῶν ὁ αὐτῶν πρατηγῆς τὸ
 δὲ ἀπειρος ὡς τυγχάνῃ τῶν ἀγαθῶν, δι' ἐρ-
 μιν ἐκαστὸν αὐτῶν ἀγαθῶν (καὶ χρηματίζῃ
 δηλαδὴ. τῶν τῶν ἀγαθῶν ἀγαθῶν καὶ σφραγισ-
 ῶν τῶν δρεπῶν τῶν ἐκαστὸν πρατηγῆς ἀ-
 ξιωματικῶν, ἐκαστὸν καὶ τῶν τῶν ἀγαθῶν
 τῶν πρῶτων. ἔπειτα τῶν γὰρ τῶν αὐτῶν
 φύσεως ἀγαθῶν ἐκαστὸν, καὶ τῶν ἀγαθῶν,
 ῥαδίως δι' αὐτῶν πῶν αὐτῶν ἀγαθῶν καὶ

A ceu nocturnis quibusdam furoribus occur-
 rentibus, & se inquietantibus. Is aduer-
 sus Barbaros imperator designatus, ingruen-
 tem patriæ & Græciæ tempestatem prof-
 piciens, imperatoriam virtutem, quam
 quidem suo animo longè antè in seuerat,
 atque infixerat, illo in bello miris modis
 extulit. Nam tria ingentia facinora, eis-
 que qui tunc erant, quique postea subse-
 quuti sunt hominibus, admirabilia edidit.
 Namque omnium primum Aristidem, co-
 gnomento Iustum, illum, inquam, à quo
 in Republ. regenda semper dissenserat,
 quique hanc ob causam tunc exulabat, in
 patriam reuerti iussit: scilicet ne tali in-
 gruente bello, & tam periculoso, hoc con-
 filiorum socio careret. Alterum: nam
 cum Græcos, iam animos despondere, ac
 propriam quemque salutem spectare ani-
 maduerteret; Barbaros autem haud ma-
 gnopere festinantes ad manus venire, sed
 suum tempus expectantes; ambos suis con-
 filiis artibusque superauit, atque adeo elu-
 sit, quòque ipse decreuerat, adduxit: ac
 Græcos quidem, cum eos ingratis ma-
 nus conferere cunctos coëgit: Barbaros
 verò, cum Græcos vniuersos, ceu sagena
 euersos, in siccum educendi, in spem ere-
 xit. Tertium denique, cum parta splen-
 dida, & inclyta illa victoria, pontem qui-
 dem rescindi prohibuit, Regem verò, fu-
 gam quàm primum capeffere, (ceu de sa-
 lute ipsius iam pridem sollicitus,) clam mo-
 nuuit, ac Themistocles quidem talis Impe-
 rator, atque ob iam dictas causas exiit.
 At Pericles viri huius suspiciens virtutes,
 atque imitans, nec minus etiam patris
 Xanthippi, mirabilis & ipse exiit Impe-
 rator: non enim vnus belli artibus floruit,
 sed vtraque tempestate obtinuit, in milites
 imperium, in Rempubl. principatum, eius-
 demque tutelam: ita vt status ille, quo
 tunc ciuitas Atheniensis utebatur, verbo
 quidem esset popularis, re autem & effectua
 singularis viri dominatus, eiusdemque primi,
 & prætstantissimi, ita enim Thucydides. Sed
 cò reuertatur, vnde egressa est oratio.

E Iam cum sæpe eueniat vt in magnis
 exercitibus multi homines sint, dispa-
 ri genere, dissimili lingua: ac non
 pauci etiam barbari, quibus cum per in-
 terpretes agere ille Imperator necessariò
 debet, qui nullo variarum vsu lingua-
 rum valeat, id quod ineptum iuxta ac
 periculosum est. Idcirco igitur oportet,
 eum qui laudem imperatoriam dignè
 plenèque assequi concupiscit, ita rem
 hanc in postremis non habere, vt hac
 ipsa maximè, ingenii sui docilitatem,
 & solertiam indicans, facillè possit, tum
 gregarios milites, tum etiam minores du-
 ces per sese quoquo velit disendo adducere.
 Iam